

Mgr. Stanislav Vaněček, MBA

Vize zajištění bezpečnosti České Republiky za využití ozbrojených sil České Republiky

Anotace

Studie se zabývá charakterem předpokládaného použití ozbrojených sil České republiky a jejich požadovaných schopností v časovém horizontu do roku 2030. Budoucí bezpečnostní prostředí, stejně jako to dnešní, bude v horizontu příštích desetiletí i nadále charakterizováno svou komplexností, dynamikou probíhajících změn a vzájemnou provázaností mnoha faktorů. Jeho pozitivní i negativní projevy ve formě příležitostí a ohrožení pro zajišťování obrany a bezpečnosti České republiky budou jen velmi obtížně předvídatelné, a ozbrojené síly budou hrát spolu s bezpečnostními sbory důležitou úlohu při jeho ochraně. Cílem studie je výzkum možných způsobů zajištění bezpečnosti České republiky za využití sil a prostředků ozbrojených sil České republiky. Základní výzkumná otázka zní „jak je Česká republika schopna reagovat na možné hrozby a úkoly vyplývající z jejího členství v Evropské unii a Severoatlantické aliance“. Dílčí podotázky se pak zaměřují na to, jaké jsou vlastní hrozby nebo požadavky vůči České republice a možnosti vlastního nasazení ozbrojených sil České republiky.

Klíčová slova

Armáda, schopnosti, hrozby, rizika, dokumenty.

Annotation

The study deals with the nature of the anticipated use of the Armed Forces of the Czech Republic and required capabilities on time horizon to 2030. The future security environment as well as today's, will remain characterized by its complexity, dynamics of ongoing change and interdependence of many factors. Its positive and negative manifestations in the form of opportunities and a threat to the defense and security of the Czech Republic will be very difficult to predict, and the armed forces will play along with other security forces an important role in its protection. The aim of the study is to research possible ways to ensure the security of the Czech Republic with the use of forces and means of the Armed Forces of the Czech Republic. The basic research question is "how is the Czech Republic able to respond to possible threats and challenges stemming from its membership in the European Union and the Atlantic Alliance." Other questions focus on what are the inherent threats against the Czech Republic and its own deployment of the Armed Forces of the Czech Republic.

Keywords

Army, abilities, threats, risks, documents

ÚVOD

Motto

„Předvídání by nebylo tak těžké, kdyby se netýkalo budoucnosti“.
Niels BOHR

Vize obecně znamená pojem, který může v řadě kontextů nabývat různý obsah. Pro potřeby této studie se rozumí dokument o konečném cílovém stavu, ležícím v dlouhodobém časovém horizontu (do 30 let, ale v případě mé studie do roku 2030) s ohledem na vývojové trendy a příležitosti. Základní otázkou, kterou si při tvorbě vize klademe, je otázka, kterým směrem se vydat. K naplnění vize by mělo dojít ve střednědobém či dlouhodobém horizontu.

Při zpracování studie se autor snažil oprostít od subjektivních názorů na merit věci, poněvadž cílem není esej, ale skutečně vize. To bylo ovšem často nesnadné, neboť ozbrojené síly České republiky se kvůli politickým tlakům pohybují v rozpočtovém provizoriu a od jedné nekoncepční transformace ke druhé, ještě horší. Konečný verdikt, je-li vize realistická nebo utopistická, prověří až empirická budoucnost.

Ambicí textu není naprosto vyčerpávajícím způsobem postihnout celou šíři dané problematiky, spíše poukázat na některé klíčové trendy, a to v širších bezpečnostních i geopolitických souvislostech.

Role ozbrojených sil České republiky se při zajišťování státu v posledních desetiletích proměnila. Je zde vidět viditelný posun od teritoriálního nasazení (období do 90. let XX. století) do nasazení mimo území státu i Evropy společně se spojeneckými armádami (období od 90. let XX. století). Dynamika změn v bezpečnostní situaci, ve zdrojových možnostech České republiky a v obranných technologiích se promítá v nových úkolech a přístupech nejen ve vztahu k Severoatlantické alianci (NATO) a Evropské unie (EU), ale i ozbrojených sil České republiky.

V současné době je riziko propuknutí mezinárodního ozbrojeného konfliktu, který by se bezprostředně dotýkal České republiky, na relativně nízké úrovni. Je to dáno globální politickou situací a ekonomickou provázaností všech hlavních aktérů politiky.

Avšak ani přes tento stav není riziko nulové (viz vývoj na území Ukrajiny) a je stále nutné zachovávat a udržovat alespoň minimální vojenský potencionál státu a jeho schopnosti k odstrašení případného agresora a k plnění spojeneckých závazků.

Cílem studie je výzkum možných způsobů zajištění bezpečnosti České republiky za využití sil a prostředků ozbrojených sil České republiky. Dílčí podotázky se pak zaměřují na vlastní hrozby nebo požadavky vůči České republice a možnosti vlastního nasazení ozbrojených sil České republiky.

V rámci zkoumání daného problému se pokusím nalézt odpovědi na tyto výzkumné otázky.

- **Bude Česká republika i nadále rovnocenným partnerem Evropské unie a Severoatlantické aliance v otázkách bezpečnosti?**
- **Budou ozbrojené síly České republiky schopny plně se přizpůsobit novým bezpečnostním výzvám?**

Studie je pro výše uvedený účel rozdělena na tři základní části:

- 1.) **Teoretická východiska.**
- 2.) **Bezpečnostní prostředí České republiky a smluvní závazky státu.**
- 3.) **Česká republika jako aktér mezinárodní bezpečnosti.**

V rámci práce si stanovuji následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: Významnou roli ve sledované oblasti sehraje financování. Dnešní doba, označitelná jako „**Treasury led Security**“, je té povahy, že změna míry financování ozbrojených sil té které země se velmi rychle projeví na jejich fungování.

Hypotéza č. 2: Ve srovnání s dalšími členy Severoatlantické aliance se Česká republika nachází v pomyslném „středu pole“ (co se týče investic do obrany, sil a prostředků v poměru k počtu obyvatel, zapojení do zahraničních misí atd.). Tento stav se může ale velmi záhy změnit k horšímu a země se posune mezi tzv. „**Freeriders**“, tedy konzumenty bezpečnosti, existující na úkor aktivnějších aliančních partnerů.

Hypotéza č. 3: V letošním roce (12. března 2014) si budou Češi, Poláci a Maďaři připomínat 15. výročí přijetí do Severoatlantické aliance a 10. let (1. května 2014) od přijetí do Evropské unie. Byl vstup České republiky do struktur Severoatlantické aliance a Evropské unie pozitivem, či negativem pro jeho budoucnost?

Informační zdroje:

Jakožto informační zdroj pro zpracování studie byla využita zejména odborná literatura z oblasti bezpečnostních studií, která je na trhu volně k dispozici, dále publikace Vojenské rozhledy vydávané cestou Ministerstva obrany České republiky a internetové stránky v české i anglické verzi, a v neposlední řadě i odborné materiály, které jsou k dispozici v rámci Armády České republiky (prezentace, přednášky, výukové a studijní texty, odborné publikace).

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Motto

„...každý věk měl své osobité formy války, každý by tedy měl mít svoji vlastní teorii války“.
Carl Phillip Gottlieb von CLAUSEWITZ

K myšlence ke zpracování studie na výše uvedené téma přivedly autora dokumenty bývalé Československé lidové armády (dále ČSLA), které měl k dispozici a které řešily „**bezpečnostní a operační prostředí**“ způsobem poplatným své době. Na úvod ukázka citace z rozkazu ministra národní obrany Československé socialistické republiky, **armádního generála Bohumíra Lomského z roku 1964**:¹ „*Po obdržení zvláštního nařízení od hlavního velitele spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy rozvíjí Československá lidová armáda Československý front s úkoly:*

- *Být připraven ihned po jaderném úderu přejít do útoku ve směru Nürnberg, Stuttgart a částí sil na München. Jaderný úder na vojska protivníka provést do hloubky po čáru Würzburg, Erlangen, Regensburg, Landshut.*
- *Bližší úkol – ve spolupráci s 8. sovětskou gardovou armádou 1. západního frontu porazit síly Střední skupiny armád v jižní části Německé spolkové republiky a koncem 1. dne (D 1) ovládnout čáru Bayreuth, Regensburg, Passau.*
- *V dalším rozvíjet útok směrem na Strasbourg, Spinal, Dijon, dokončit zničení protivníka na teritoriu Německé spolkové republiky, překročit řeku Rýn a 8. den operace ovládnout čáru Langres, Besancon. Dále rozvíjet útok na Lyon“.*

Zmiňovaný dokument, jak je z textu jistě dobře rozeznat, je nástupový plán ČSLA, kdy v součinnosti s tehdejší Rudou armádou a dalšími spojeneckými armádami Varšavské smlouvy je řešen směr útoku na tehdejší státy západní Evropy (spíše je to ale nástupový plán útoku Rudé armády, kde ČSLA hraje svým významem oproti Rudé armádě podružnou roli).

Tehdejší Československá armáda spíše než že by bránila naši socialistickou vlast, tak **spíše zajišťovala především bezpečnost území Svazu sovětských socialistických republik a Československo bylo jen předsunutou nárazníkovou zónou útoku, který by na Sovětský svaz směřoval**. Československo se nacházelo v první bojové linii a tomu odpovídala velikost i struktura a vybavení jeho tehdejších ozbrojených sil.²

---

¹ Rozkaz ministra národní obrany Československé socialistické republiky, armádního generála Bohumíra Lomského, Ministerstvo národní obrany, Praha 1964.

ŠTĚPÁNEK, Karel; MINAŘÍK, Pavel. Československá lidová armáda na Rýnu. Naše vojsko, Praha 2007.

GALATÍK, Vlastimil. Varšavská smlouva, Vojenská strategie – Univerzita obrany, Ústav strategických studií, Ministerstvo obrany České republiky, Brno, ISBN 978–80-7278–475-2, 2008, s. 329 – 332.

SCHWARZ, E., G., Der Dritte Weltkrieg. Schreckendsszenario; in: Focus, 30/1994, s. 52 – 54.

Československá lidová armáda na Rýnu. Válka.cz, nedatováno. <<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/64058>>.

Československé válečné plány po roce 1945 do roku 1990. Československá lidová armáda. Dostupné z: <<http://www.csla.cz/armada/taktika/plany001.htm>>.

² PERNICA, Bohuslav, BALVÍN, Pavel. Realizace české obranné/vojenské politiky: malá stabilita vládnutí a nevhodný manažerský koncept. Vojenské rozhledy. 2010, č. 1. ISSN 1210–3292, s. 102.

Když pomínu tehdejší megalomanskou velikost ČSLA, **je až zarážející, jak se bezpečnostní politika v Evropě za těch 50 let proměnila.** Státy střední Evropy opustily a rozpustily Varšavskou smlouvu, v rámci Severoatlantické aliance (North Atlantic Treaty Organisation, NATO) se účastní expedičních misí v Asii i Africe, jaderné zbraně nahradilo virtuální, ale o to nebezpečnější bojiště v kyberprostoru a tanky i bodáky nahradily „inteligentní“ zbraně. Armáda České republiky již není zastaralým útočným molochem s technikou a zbraněmi sovětské provenience, kdy platilo staré známé motto velitelů motostřeleckých a tankových divízi **připravovat se na útok z Ostravy přes Dobříš na Paříž**, ale naše armáda se stala platným aktérem v rámci Severoatlantické aliance i Evropské unie.

Polistopadový vývoj Československé armády

Listopadové události roku 1989 nastartovaly v československé společnosti procesy společenské proměny, kterých nezůstala ušetřena ani tehdejší Československá lidová armáda. Armáda v té době představovala důležitý mocenský nástroj komunistické strany a vlády, a proto také požívala společensky privilegovaného postavení. Proces demokratizace a přerod **Československé armády v účinný nástroj obranné politiky demokratického státu začal v tehdejší armádě ihned po Listopadu 1989.**³

V Československé armádě a poté v Armádě České republiky proběhly základní transformační procesy, a to především reorganizace, redислоkace a vytvoření nové organizační struktury. Základním úkolem zajištění bezpečnosti bylo vypracovat bezpečnostní politiku jako syntézu mezinárodní politické koncepce, vojenské koncepce a vnitřní bezpečnostní koncepce. Jen tato strategie se mohla stát základem a východiskem, aby obrana nebyla pouze záležitostí armády a resortu obrany, ale celého stát a společnosti, všech občanů.

Rozhodující význam pro další vývoj Československé armády a poté Armády České republiky měla **Vojenská doktrína Československé federativní republiky** vyhlášená Federálním shromážděním **20. března 1991.**⁴ Již před tím byla 19. listopadu 1990 přijata **Smlouva o konvenčních ozbrojených silách v Evropě**⁵ a v témže měsíci schválena **Koncepce výstavby Československé armády do roku 1993.**⁶ Vojenská doktrína nedefinovala žádného konkrétního nepřítele a respektovala princip obranné dostatečnosti. Ukládala vybudovat armádu výlučně obranného charakteru.

---

³ Armáda České republiky – Symbol demokracie a státní suverenity 1993 – 2012, Ministerstvo obrany České republiky – odbor komunikace a propagace. Praha 2013. ISBN 978–80-7278–614-5, s. 8.

⁴ RAŠEK, Antonín. Patnáct let polistopadové armády. Listy, 2005, č. 1.
<<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=051&clanek=010505>>.

⁵ Armáda České republiky – Symbol demokracie a státní suverenity 1993 – 2012, Ministerstvo obrany České republiky – odbor komunikace a propagace. Praha 2013. ISBN 978–80-7278–614-5, s. 11.

⁶ RAŠEK, Antonín. Střet dvou koncepcí v polistopadové reformě armády. Vojenské rozhledy. 2004, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 172.

„Vstup do Severoatlantické aliance byl zásadním krokem, který ukončil období tápání a nejistot, jež trápily Českou republiku bezprostředně po roce 1993. Rozpadající se Sovětský svaz a válka na Balkáně nutily nejenom nás k rychlému a efektivnímu řešení. Tím spíš, že rozdělení Československa neposílilo české postavení, ale právě naopak oslabilo. Přizvání České republiky spolu s Polskem a Maďarskem ke vstupu do Severoatlantické aliance na summitu v Madridu 1997 bylo tím nejoptimálnějším řešením“.⁷

Zásady z období studené války již pozbyly platnosti. „Protivníka dnes není možné jednoznačně definovat předem, není tedy ani možné připravit k zasazení vyčleněné síly a prostor budoucího střetnutí rovněž nelze přesně definovat.“⁸ Dnešní ozbrojené síly musí být schopny a připraveny k zásahu kdekoliv ve světě, v kteroukoliv denní i noční dobu, v jakýchkoliv klimatických podmínkách. Tento požadavek se stává samozřejmostí pro všechny ozbrojené síly, Armádu České republiky nevyjímaje.

Historie přináší řadu příkladů nesprávných politických nebo vojensko-politických rozhodnutí, která ve svém důsledku vedla k značným lidským, materiálovým, územním ztrátám, nebo ke ztrátě státní suverenity. Pochopit charakter budoucího ozbrojeného konfliktu a připravit na něj svoje vojska, to byla snaha všech vojevůdců i politiků. Mezi hlavní úkoly vojensko-politické reprezentace každé suverénní země v míru proto patří strategické rozhodnutí o dalším rozvoji ozbrojených sil.

Projekt „Síly 21. století (FORCE XXI)“

Projekt „Síly 21. století“ je velice rozsáhlý, ekonomicky náročný program k dosažení dominantního postavení ozbrojených sil v celém spektru operací na současném válčišti. Tento program vzniká syntézou vědy počítačové technologie, umění integrované doktríny a organizace a optimalizace lidských kapacit.

Cílem projektu je dosáhnout zvýšení úrovně nových formací sil, které budou představovat lepší a dokonalejší stupeň použitelnosti v prostoru a čase. Podstata těchto nových směrů ve vojenství je postavena na digitálním spojení všech zbraňových systémů a vojáků v prostoru plnění úkolu. To umožní větší mobilitu, zvýší tempo boje, sníží pravděpodobnost neúmyslné střelby na vlastní či spojenecká vojska (tzv. Friendly Fire). Vytvořené síly 21. století bude možné vzhledem k jejich univerzálnosti operativně použít pro široké spektrum úkolů, od nasazení v rámci European Union Battle Group (EU BG)⁹ až po vedení bojových operací pod hlavičkou Severoatlantické aliance (NATO).

---

⁷ ŠEDIVÝ, Jiří. Česká republika své závazky Alianci neplní. NATO Aktual. 18. III. 2014.
<http://www.natoaktual.cz/cr-sve-zavazky-alianci-neplni-d2i-na_analyzy.aspx?c=A140317_214105_na_analyzy_m02>.

⁸ RAŠEK, Antonín a kol. Polistopadový vývoj armády a bezpečnostní politiky ve vztahu k Evropské unii. Středisko bezpečnostní politiky University Karlovy, Praha 2004.

⁹ KULÍŠEK, Jaroslav. Nasaditelnost Battle Groups EU do operací ESDP. Vojenské rozhledy. 2009, č. 1. ISSN 1210–3292, s. 31 – 39.

Česká republika do tohoto projektu vstoupila pod projektem „**Voják 21. století – V21**“.¹⁰ Cílem tohoto projektu je mimo jiné zvýšit odolnost vojáka, zvýšení účinnosti vojáka (zbraňové systémy a munice), velení a řízení (přehled o bojišti v reálném čase) a pohyblivost vojáka (navigace, přístroje nočního vidění). Dynamika projektu je bržděna vstupními náklady a velkou finanční nákladností, **ale z budoucího hlediska jsou výdaje na V21 mimořádně efektivní investicí.**¹¹

---

¹⁰ KOTALA, Jan. Síly 21. století – od pojmu k realitě (Force XXI). Vojenské rozhledy. 2008, č. 1. ISSN 1210–3292, s. 29 – 34.

RÝZNAR, Bedřich, MAZAL, Jan. Vybrané problémy rozvoje projektu „Voják 21. století“ a jeho ekonomické aspekty. Vojenské rozhledy. 2007, zvláštní číslo. ISSN 1210–3292, s. 93 – 102.

¹¹ OPATA, Aleš. Armáda je připravena na to, aby střídala. Lidové noviny, 12. III. 2014, s. 4.

BEZPEČNOSTNÍ PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY A SMLUVNÍ ZÁVAZKY

Motto

„Válkou označujeme stav, kdy na sebe navzájem střílejí lidé, kteří se neznají, a činí tak na povel lidí, kteří se sice znají dobře, ale navzájem na sebe nestřílejí“.

George Bernard SHAW

Bezpečnostní a operační prostředí České republiky

Dlouhodobý výhled či vize se zabývá budoucností, kterou lze jen obtížně predikovat. Studie, na rozdíl od odborných dokumentů, má přeci jen více volnosti ve svých úvahách. Autor však musí brát v úvahu řadu faktorů, které limitují ve východiscích i v závěrech (nezřídka lze hovořit o tom, že se jedná o „**přípravu na minulou válku**“).¹²

Oblast zahraniční politiky, obrany a vnější bezpečnost nikdy u našich vlád nepatřily mezi ty s vysokou mírou priority, i když politici byli ochotni flexibilně deklarovat před obyvatelstvem či v médiích opak. Koaliční smlouva naší nové vlády (studie byla vytvářena v první čtvrtině roku 2014) **nepočítá v oblastech zahraniční a obranné politiky s žádnými převratnými změnami**.¹³ Vláda mezi svými prioritami počítá s „*aktivním členstvím v Evropské unii a Severoatlantické alianci v souladu se zájmy České republiky, působením v Organizaci spojených národů při odstraňování rizik ohrožující mezinárodní mír, podporováním rovnoprávné spolupráce mezi národy a zapojením do úsilí čelit mezinárodnímu terorismu*“.¹⁴ Hlavní pilíře zahraniční politiky státu tedy tak zůstávají již několik let stejné a ani nastupující vláda nechce nic měnit.

Trendy vývoje bezpečnostního a operačního prostředí se počítá na období asi 15 let, což je přibližně do roku 2030. Jsou dlouhodobě v centru pozornosti odborných i bezpečnostní komunity, neboť se jedná o mimořádnou důležitou tématiku z hlediska bezpečnosti státu a jeho zahraniční a bezpečnostní politiky.

---

¹² BALABÁN, Miloš. Jaká obrana? Právo. 12. III. 2014, s. 6.

¹³ Bezpečnostní politika České republiky – výzvy a problémy. Sborník statí ke konferenci „15 let vývoje bezpečnostní politiky a armády v Československu a České republice“. Ministerstvo obrany České republiky. Brno 2004. <http://ceses.cuni.cz/CESES-73-version1-sbornik_bpccr_vyzvyaproblemy.pdf>.

KARAFFA, Vladimír; BALABÁN, Miloš; RAŠEK, Antonín. Vývoj bezpečnostní politiky a strategie České republiky v období 1990–2009. Vojenské rozhledy. 2009, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 5 – 22. <http://www.army.cz/images/id_3878_4000/3538/vr2009_4.pdf>.

¹⁴ JUST, Petr. Vláda chce rozvíjet obranné schopnosti armády, nákupy mají být transparentní. NATO aktual.cz, 14. II. 2014. <http://www.natoaktual.cz/vlada-chce-rozvijet-obranne-schopnosti-armady-nakupy-maji-byt-transparentni-173-/na_zpravy.aspx?c=A140224_100457_na_zpravy_m00>.

Definice bezpečnostního prostředí zní: „*Bezpečnostní prostředí lze charakterizovat jako značně proměnlivé, nejisté, a přesto mimořádně důležité prostředí, jehož analýza a predikce jsou velmi omezeny jeho charakterem, složitostí a kvalitou a kvantitou o něm vypovídajících informací*“.¹⁵

Bezpečnostní prostředí České republiky tvoří státy, mezinárodní a nadnárodní organizace a další subjekty, jejichž vzájemné působení se dotýká bezpečnosti země. Jedná se geografický prostor, v němž se odehrávají jevy a procesy mající bezprostřední vliv na úroveň bezpečnosti České republiky a na její národní zájmy, s nimiž je naše republika spojena řadou ekonomických, kulturních, demografických a jiných vazeb. **Představuje ale i prostor, v němž mohou působit ozbrojené síly České republiky na ochranu zájmů státu.**¹⁶

Naproti tomu **operační prostředí**¹⁷ je tvořeno souborem činitelů, podmínek, okolností a vlivů určující charakteristické rysy, ve kterých bude vojenská operace probíhat. Je to část bezpečnostního prostředí, ve kterém se projevují různé vlivy na činnost v každém místě prostoru operace i v bezprostředním okolí. Obě prostředí jsou ve vzájemném vztahu, a proto součástí hodnocení musí být i hodnocení prostředí bezpečnostního. Operační prostředí nelze posuzovat komplexně, v dnešních moderních konfliktech nelze dostatečně rozlišit frontu od zázemí, není lehké identifikovat protivníka, konflikty mají asymetrický charakter, což vyžaduje interoperabilitu a kompatibilitu i schopnost velet vojskům z jakéhokoliv místa.

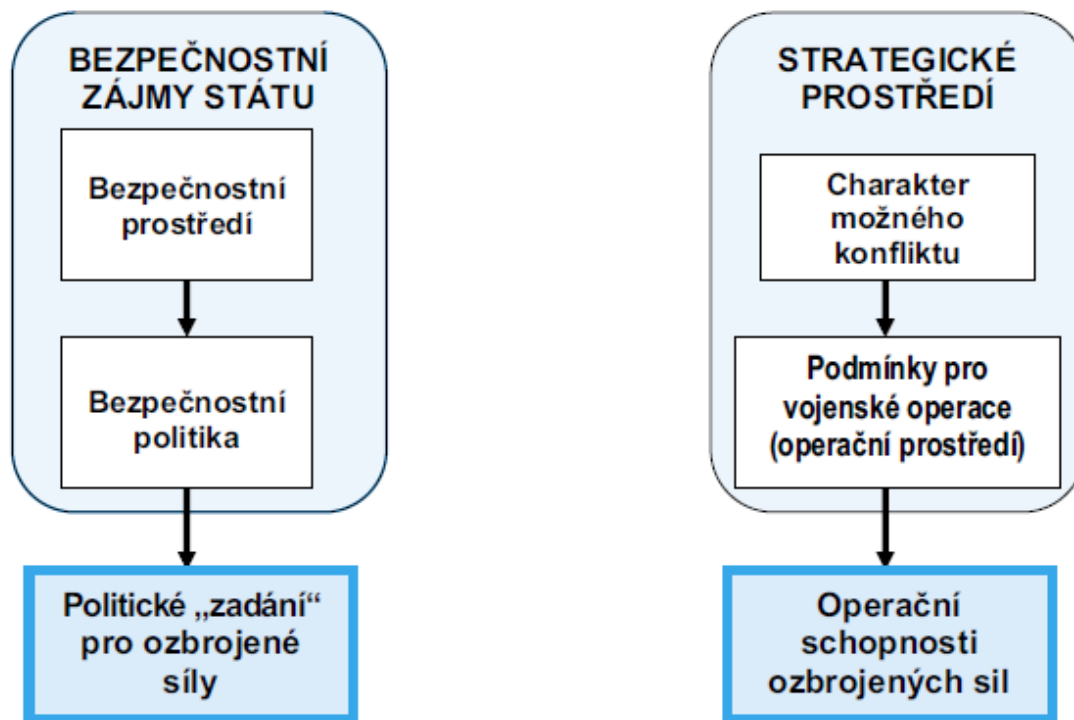
---

¹⁵ JANOŠEC, Josef a kolektiv. *Bezpečnost a obrana 2015 – 2025*. Ministerstvo obrany České republiky; AVIS, Praha 2005, ISBN 80–7278-303–3, s. 15.

¹⁶ ZEMAN, Petr. *Česká bezpečnostní terminologie: Výklad základních pojmů*. Ústav strategických studií. Brno 2003.

¹⁷ ZEMAN, Petr. *Česká bezpečnostní terminologie: Výklad základních pojmů*. Ústav strategických studií. Brno 2003.

Ilustrace: Místo a výstupy zkoumání bezpečnostního, strategického a operačního prostředí:¹⁸

I v budoucnu bude **operační prostředí** charakterizováno jak stavem v sociálním prostředí, především protivníkem, místním obyvatelstvem a sociálně-politickou a kulturní strukturou, historií a tradicemi, tak i přírodním prostředím, zejména pak terénem, klimatickými podmínkami a dalšími faktory.¹⁹ Bezpečnostní prostředí je charakteristické vysokou komplexností, proměnlivostí a dynamikou. Oproti prostředí rozkládajícímu se uvnitř plně suverénních států se vyznačuje výraznějí mírou nepoznatelnosti, sníženou možností kontroly a je do značné míry prostředím nejistoty.

Pojetí a obsah **bezpečnostní politiky**²⁰ o aktuálním stavu bezpečnosti musejí vycházet z analýzy vnějších a vnitřních bezpečnostních hrozeb a z nich vyplývajících bezpečnostních rizik, z jejich změn v průběhu vývoje včetně hrozeb nových, tedy z bezpečnostní situace a její časově bližší či vzdálenější predikce.

Bezpečnostními hrozbami se rozumí ty **hrozby, které ohrožují bezpečnost státu, život, zdraví a majetek občanů, a to jak hrozby vojenského, tak nevojenského charakteru.**²¹ Na

¹⁸ KARAFFA, Vladimír. Operační prostředí a charakter budoucích operací. *Vojenské rozhledy*. 2005, č. 4, ISSN 1210-3292, s. 28.

¹⁹ GALATÍK, Vlastimil. Principy obrany České republiky České republiky „2030“, Univerzita obrany – Ústav strategických studií, Brno 2008, s. 27.

²⁰ RAŠEK, Antonín. Bezpečnost – věc veřejného zájmu, in: *Bezpečnostní budoucnost České republiky, otázky, výzvy, problémy*, Středisko bezpečnostní politiky, Centrum pro sociální a ekonomické strategie, Sborník statí ke konferenci Česká bezpečnostní politika a její perspektivy, Praha 2005, ISBN 80-7278-306-8.

²¹ *Bezpečnostní strategie České republiky 2011*. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Praha 2011, ISBN 978-80-7441-005-5, s. 5 – 6.

základě hodnocení bezpečnostních hrozeb je možné zajistit bezpečnostní zájmy České republiky (životní jako suverenita, celistvost země a její politická nezávislost, strategické zájmy sloužící k ochraně životních zájmů a další). Dále stanovit principy a zásady bezpečnostní, branné a vojenské politiky, přijmout příslušné strategie, vytyčit cíle jejich realizace a **vybudovat příslušný bezpečnostní, obranný a vojenský systém včetně jeho civilního řízení a kontroly**.²²

Bezpečnostní politika není neměnná, reaguje na měnící se hrozby, zvláště přerůstají-li v bezpečnostní ohrožení státu. Bezpečnostní politika České republiky vychází z principu nedělitelnosti bezpečnosti. Obrana a ochrana občanů a stát nekončí na státní hranici naší republiky – bezpečnostní zájmy je nezbytné chránit i za hranicemi společenství států.

Definice **bezpečnostní politiky** zní: „*Bezpečnostní politika se chápe jako souhrnná kategorie, která zahrnuje bezpečnost, obranu a ochranu občana a státu. Definuje se také jednak jako souhrn aktivit, vedoucích k realizaci této politiky. Je tudíž odezvou nejen na vnější ohrožení občanů státu, ale i na ohrožení jeho vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, na ohrožení občanů projevy kriminality všeho druhu.*

Bezpečnostní politiky tvoří tři základní komponenty či součásti:

- a) *Zahraniční politika v oblasti bezpečnosti státu.*
- b) *Obranná a vojenská politika státu.*
- c) *Politika vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku.*

*Bezpečnostní politika je souhrnem zahraničně-politických, vojensko-politických a vnitřně bezpečnostních komponent, není ale jejich pouhým aritmetickým součtem, má komplexní kvalitu věcnou a systémovou“.*²³

Předpokládané změny bezpečnostního prostředí

Malé a střední státy nedisponují takovým potencionálem a prostředky, aby jej mohly samostatně efektivně a cíleně ovlivňovat, proto je i v zájmu České republiky zapojovat se do kolektivního úsilí při zajišťování míru, bezpečnosti a stability a podílet se na řadě mezinárodních aktivit, které napomáhají k výměně informací a upřesňování společných stanovisek k předpokládanému budoucímu vývoji bezpečnostního prostředí. Přes rostoucí vliv nestátních aktérů (v podobě regionálních nebo kontinentálních integračních uskupení, nevládních organizací či nadnárodních korporací) lze s vysokou mírou pravděpodobnosti předpokládat, že i v horizontu roku 2030 zůstane stát klíčovým referenčním objektem bezpečnostní politiky a základní jednotkou v systému mezinárodních vztahů. Zde je nutno definovat, jak do té doby se bude bezpečnostní a operační prostředí vyvíjet.

²² KUČERA, Tomáš. Potřebuje armáda vlastní hodnotový řád? Reflexe anglosaského diskurzu oboru civilně-vojenských vztahů. *Vojenské rozhledy*. 2011, č. 1. ISSN 1210–3292, s. 70 – 72.

²³ RAŠEK, Antonín. Suverenita, celistvost, politická nezávislost. *Vojenské rozhledy*. 2009, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 4.

Z dostupných informací lze předpokládat, že ke změnám dojde v oblasti:²⁴

- **Politické**, kdy probíhá přesun politické (či politicko-ekonomické) moci ze západu na východ.²⁵
- **Demografické**, kdy probíhají změny struktury obyvatelstva v jednotlivých civilizačních regionech.
- **Enviromentální**, kdy probíhají změny v oblasti životního prostředí, zejména změna klimatických podmínek pro život v jednotlivých oblastech světa.
- **Sociální**, které je charakterizováno dalším nárůstem urbanizace, dalším rozrůstáním se megaměst a vznik nových.
- **Technologické**, které charakterizuje exponenciální urychlování technologického vývoje.²⁶

Lze rovněž předpokládat, že pro období změn do roku 2030 bude **pravděpodobně charakteristické**:²⁷

- **Urychlení tempa změn** ve všech výše uvedených oblastech. Tyto změny budou mít globální charakter.
- **Nepředvídatelnost** vyplývající z přesunu politické moci v globálním měřítku a nárůstu mocenské multipolarity a zvyšování urychlování tempa technologického rozvoje, které může přinést takové technologie, které budou mít celosvětový dopad.
- **Komplexnost**, která je výsledkem především vývoje a zavedení informačních technologií. Svět je již natolik propojen, že žádný krizový problém již nelze řešit izolovaně, a to ve všech sférách života lidské společnosti.
- **Nestátní aktéři** získávají významný vliv na rozvoj jednotlivých zemí, ale zejména ovlivňují celosvětové dění. Může to být bankovní korporace, nebo i teroristické organizace.
- **Ekonomické úspory** oblasti obranných výdajů, budou i v budoucnu dominovat v politice národních vlád bez ohledu na to, zda se ekonomická situace bude zlepšovat nebo se dostane do recese. Tlak na řešení sociálních problémů bude růst, výsledkem budou další rozpočtové škrty a **tudíž nutnost nacházet cesty k zajištění bezpečnosti například cestou kooperace**.²⁸

---

²⁴ KARAFFA, Vladimír. Operační prostředí a charakter budoucích operací. *Vojenské rozhledy*. 2005, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 26 – 34.

STEJSKAL, Libor. Bezpečnostní systém České republiky a nutnost jeho adaptace na rostoucí komplexitu hrozeb. *Vojenské rozhledy*. 2011, č. 4. ISSN 1210–3292, s. 39 – 41.

²⁵ Například co se týče socioekonomického rozkolísání řady zemí euroatlantické civilizace a růstu sebevědomí a ekonomické síly Ruské federace, Čínské lidové republiky atd. – ztělesněním tohoto geostrategického posunu může být i formace BRICS (Brazil, Russia, India, China, South Africa).

Putin: BRICS založí vlastní měnový fond, stále je tu riziko krize. E-15, 5. IX. 2013. <<http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/putin-brics-zalozi-vlastni-menovy-fond-stale-je-tu-riziko-krize-1018996>>.

²⁶ Stále více zemí zvládá state-of-art technologie (jaderné, pokročilé vojenské atd.).

STEJSKAL, Libor. Rozšiřování konceptu bezpečnosti, Veřejná politika a prognostika. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2006. ISSN 1801–5999, s. 2 – 24.

²⁷ GALATÍK, Vlastimil. Principy obrany České republiky České republiky „2030“, Univerzita obrany – Ústav strategických studií, Brno 2008.

²⁸ NOVÁKOVÁ, Jaroslava; KRULÍK, Oldřich. Aktuální trendy v oblasti vytváření národních strategických materiálů pro oblast bezpečnosti. In XVII. mezinárodní vědecká konference: Riešenie krízových situácií v špecifickom

Bezpečnostní systém

K zajištění svých bezpečnostních zájmů naše republika vytváří a rozvíjí komplexní hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém, který je **propojením roviny politické (vnitřní a zahraniční), vojenské, vnitřní bezpečnostní a ochrany obyvatel, hospodářské, finanční, legislativní, právní a sociální.**²⁹ Bezpečnostní systém musí neustále reagovat na měnící se podmínky a změny v bezpečnostním prostředí.

*„Základ tohoto systému je především v legislativním vyjádření působností a vzájemných vazeb jednotlivých složek (zákonodárné, výkonné, soudní moci, územní samosprávy a právnických a fyzických osob). Bezpečnostní systém České republiky plní funkci institucionálního rámce při tvorbě a realizaci bezpečnostní politiky.“*³⁰

Bezpečnostní systém je v naší zemi vytvářen v souladu s ústavním pořádkem České republiky a jeho struktura zahrnuje především **prezidenta republiky, Parlament České republiky, vládu, Bezpečnostní radu státu a její pracovní orgány, ústřední správní orgány, krajské a obecní úřady, ozbrojené síly a bezpečnostní sbory, záchranné služby a havarijní služby.**³¹

*„Funkční bezpečnostní systém představuje nejen nástroj pro účinné zvládání krizových situací vojenského i nevojenského charakteru, ale zajišťuje prevenci a přípravu na možné krizové situace a jejich včasnou identifikaci a varování.“*³²

Bezpečnostní systém České republiky lze taky *„definovat jako systém státních orgánů, orgánů územních samosprávních celků, ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních služeb a dalších právnických a fyzických osob a jejich činností zabezpečující koordinovaný postup při zajišťování bezpečnosti státu a jeho obyvatel“.*³³

---

prostředí: 30. až 31. V. 2012. Ed. Ladislav ŠIMÁK. Fakulta speciálního inženýrstva Žilinskej univerzity. Žilina 2012. ISBN 978-80-554-0537-7.

KARAFFA, Vladimír. Dlouhodobé plánování – teorie a praxe. Vojenské rozhledy. 2013, č. 3. ISSN 1210-3292, s. 9 – 10.

²⁹ Bezpečnostní strategie České republiky 2011, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Praha 2011, ISBN 978-80-7441-005-5, s. 20.

³⁰ KRULÍK, Vladimír. Možné přístupy k reformě bezpečnostního systému. Vojenské rozhledy. 2011, č. 4. ISSN 1210-3292, s. 63.

³¹ SOUČEK, Vladimír a kolektiv. Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. Krizové řízení. Ministerstvo vnitra, odbor bezpečnostní politiky, Praha 2005, s. 16.

SOUČEK, Vladimír; KRULÍK, Oldřich; ŠESTÁK, Bedřich. Bezpečnostní systém České republiky – Náзорný organigram. Ochrana & Bezpečnost. 2012, ročník I., č. 1 (jaro, 2012_A_07). ISSN 1805-5656. <http://ochab.ezin.cz/0-a-B_2012_A/2012_A_07_soucek-krulik-sestak.pdf>.

³² KRULÍK, Vladimír. Možné přístupy k reformě bezpečnostního systému. Vojenské rozhledy. 2011, č. 4, ISSN 1210-3292, s. 63.

³³ ZÁVĚŠICKÝ, Jiří. Postavení a role Bezpečnostní rady státu jako součásti bezpečnostního systému České republiky. Vojenské rozhledy. 2013, č. 2, ISSN 1210-3292, s. 92.

Bezpečnostní systém České republiky je třeba vnímat jako otevřený a dynamicky se rozvíjející systém, fungování bezpečnostního systému představuje dlouhodobý a náročný proces.³⁴

Strategické dokumenty

V současné době se v oblasti bezpečnosti a obrany nacházíme ve zlomovém období. Mise v Afghánistánu se blíží ke svému závěru (**začíná tzv. deafghánizace armády**).³⁵ Je nutná přeměna armády z expedičního sboru nasazovaného na území Afghánistánu (a budovaného na úkor ostatních složek armády), a je třeba věnovat prostředky na přípravu jednotek, sil a prostředků na obranu území našeho či spojeneckého státu, a to i přes velmi malou pravděpodobnost konvenčního vojenského úderu („*Vladimír Putin poskytl Severoatlantické alianci nové zadání. Pokud byla obava, že po skončení mise v Afghánistánu na konci roku 2014 bude Severoatlantická aliance těžce hledat další společné úkoly, tak Rusko teď Alianci ukázalo, že je čas vrátit se k ochraně vlastního území*“).³⁶

Z geopolitického i z technologického hlediska dochází dnes ve světě k největším změnám od konce druhé světové války. Klasické nástroje silového prosazování politických a jiných zájmů států nebo mocenských skupin ustupují do pozadí a již je nelze uplatnit tak, jak to známe z relativně nedávné historie.

V našem globalizovaném světě není nic izolované. Dnešní rizika a hrozby bezpečnosti mají široké, mnohdy nepředvídatelné důsledky. Jakýkoliv ozbrojený konflikt vzniklý kdekoli ve světě, může destabilizovat celý region a může mít globální souvislosti. Mění se i technologie vedení dnešní války. Použití hrubé síly ustupuje nekinetickým nástrojům, zejména v kybernetickém prostoru. Všechny tyto změny mají vliv nejen na další vývoj Severoatlantické aliance a Evropské unie, ale musí se s nimi pracovat i v podmínkách rezortu našeho ministerstva obrany.

Členství státu v mezinárodních organizacích ovlivňuje jeho bezpečnostní a obrannou politiku, stejně jako podobu a způsob použití jeho ozbrojených sil. Při tvorbě operační koncepce je třeba mít na zřeteli obligatorně dodržované dokumenty s mezinárodněprávním a mezinárodněpolitickým dopadem, které vytyčují pravděpodobný směr další angažovanosti a priority.

„Ústava České republiky“

Hlavní a nejdůležitější dokument, řešící bezpečnost a obranu je **Ústava České republiky**. Je to základní zákon České republiky, který byl přijat jako ústavní zákon Českou národní radou v prosinci 1992.

---

³⁴ Bezpečnostní strategie České republiky 2011, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Praha, 2011, ISBN 978–80-7441–005-5, s. 20.

³⁵ STEJSKAL, Libor. Bezpečnostní systém České republiky a nutnost jeho adaptace na rostoucí komplexitu hrozeb. *Vojenské rozhledy*. 2011, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 38.

³⁶ ANÝŽ, Daniel. Neodolatelná nabídka Západu, *Hospodářské noviny*, 25. III. 2014, s. 8.

Dnešní ústava podle československé tradice dává velení **prezidentu nejen nad armádou, ale všemi ozbrojenými silami. Ministr obrany je v oblasti aktů spadajících do vrchního velení nad ozbrojenými silami prezidentu republiky – vrchnímu veliteli – podřízen.**³⁷

„Vize výstavby a rozvoje Armády České republiky ve 21. století“

Armáda České republiky přijala již v roce 2000 dokument **„Vize výstavby a rozvoje Armády České republiky ve 21. stol.“**, který byl pohledem na její dlouhodobý vývoj při respektování **strategických podmínek a celosvětových trendů rozvoje ozbrojených sil.**³⁸

Vize především zohledňuje členství České republiky v Severoatlantické alianci a s ním spojené závazky a úkoly, které na sebe převzala. Obranu České republiky Vize pojímá jako *„... součást kolektivní obrany Aliance. Armáda bude připravena plnit úkoly související se zabezpečením obrany nejen České republiky, ale i jiné členské země, popřípadě i s obranou zájmů Severoatlantické aliance. Předpokládané směry výstavby vycházejí z prognózy lidských, věcných finančních zdrojů, které bude mít Armáda České republiky k dispozici. Jejich efektivní využití je podmínkou schopností armády plnit úkoly podle čl. 5 Washingtonské smlouvy i nad jeho rámeček.*

*Použití vyčleněných sil Armády České republiky na podporu spojenců vyžaduje přijetí takových opatření, která zabezpečí veškerou činnost Armády České republiky mimo území státu. Armáda se bude postupně profilovat jako početně **malá, profesionální, akceschopná a moderně vyzbrojená**. Těchto vlastností bude dosaženo modernizací výzbroje a techniky a vycvičeností vojsk podle standardů Severoatlantické aliance.*

*Pro plnění předpokládaných úkolů bude mít cílenou logistickou podporu schopnou společně se zdravotnickým zabezpečením zajistit činnost Armády České republiky ve všech druzích operací. Při výstavbě budoucí armády je prioritou plnění úkolů vyplývajících z členství v Severoatlantické alianci a evropských bezpečnostních strukturách při respektování úkolů a opatření daných národními zájmy, zákonnými normami a předpisy České republiky“.*³⁹

Výstavba a rozvoj Armády České republiky byla sice pojata tak, aby stanovených cílů bylo dosaženo efektivní cestou a nejen vršením sil, ale jak lze z textu vyčíst, nejvyšší velení armády dokument pojalo pouze jako obecné, všeobecné politické fráze, které jsou vhodné jen do prezentace či brožur určených pro civilní obyvatelstvo, ale budoucnost ozbrojených sil neřeší.

³⁷ KOUDELKA, Zdeněk. Prezident jako vrchní velitel. *Vojenské rozhledy*. 2012, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 122.

³⁸ Ročenka 2000, Ministerstvo obrany České republiky; AVIS, Praha 2001. ISBN 80–7278-116–2, s. 32 – 34.

³⁹ Ročenka 2000, Ministerstvo obrany České republiky; AVIS, Praha 2001. ISBN 80–7278-116–2, s. 30 – 33.

„Dlouhodobá vize rezortu obrany Ministerstva obrany“

Další dokument z rezortu obrany je **Dlouhodobá vize rezortu obrany Ministerstva obrany (2008)**,⁴⁰ dokument, který předcházela strategii obrany, a zabývá se bezpečnostním prostředím, modelovými situacemi možného použití ozbrojených sil, operačním prostředím, schopností rezortu a komplementací. Dokument **Dlouhodobá vize** byl výchozí koncepční dokument pro další transformaci s cílem zachovat schopnosti efektivně realizovat obrannou politiku České republiky v horizontu 15 – 20 let. Dokument vychází především ze **Strategické koncepce Severoatlantické aliance**,⁴¹ **Souhrnné politické směrnice Severoatlantické aliance**,⁴² **Dlouhodobé vize Evropské unie**,⁴³ analýzy bezpečnostního a operačního prostředí, stejně jako z trendů rozvoje vojenství, vojenské vědy a umění.

Obecně platí, že každý nový strategický dokument je vždy reakcí na proměny bezpečnostního prostředí. V současném rychle se měnícím bezpečnostním prostředí nelze připustit časové zpoždění, které by mohlo přinést zvýšení bezpečnostních rizik.

„Doktrína Armády České republiky“

Strategický dokumentem rezortu Ministerstva obrany, zpracovaný Generálním štábem Armády České republiky, je **Doktrína Armády České republiky (2013)**.⁴⁴ Dokument, který vychází z poznatků a zkušeností soudobého vojenství, je vyjádřením aktuálního způsobu a přístupu České republiky k naplnění základního úkolu Armády – obrany státu, jeho svrchovanosti, územní celistvosti a plnění spojeneckých závazků České republiky.

Cílem Doktríny bylo vytvořit podmínky ke sjednocení chápání obecných principů soudobého boje, pravděpodobného charakteru možného operačního prostředí a způsobů nasazení sil a prostředků v jeho podmínkách.

Její účelem bylo poskytnout vojenským profesionálům i politickým představitelům stát obecný rámec pro plánování a přípravu sil Armády České republiky, vedení vojenských operací v míru, v krizové situaci i za války. Stala se oficiálním vyjádřením vojenského myšlení České republiky.

---

⁴⁰ KARAFFA, Vladimír. Dlouhodobé plánování – teorie a praxe. *Vojenské rozhledy*. 2013, č. 3. ISSN 1210–3292, s. 6.

⁴¹ KULÍŠEK, Jaroslav. Strategický koncept pro zajištění obrany a bezpečnosti členských států Organizace Severoatlantické smlouvy, Praha 2011, s. 3 – 14.

⁴² KRÁSNÝ, Antonín. Operace s efektivním účinkem (EBAO – Effect Based Approach to Operations). *Vojenské rozhledy*. 2008, č. 2. ISSN 1210–3292, s. 68 – 69.

⁴³ Kolektiv autorů. *Vojenská strategie, Univerzita obrany – Ústav strategických studií Brno, Ministerstvo obrany České republiky*, ISBN 978475–2, s. 164.

⁴⁴ KUBEŠA, Milan, REIS, Jan. Kolik potřebujeme doktrín a s jakým obsahem. *Vojenské rozhledy*. 2004, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 79 – 80.

Vojenská doktrína Armády České republiky, Ministerstvo obrany České republiky Vojenský historický ústav, Praha 2013, ISBN 978–80-7278–619-0, III. vydání, 160 stran.

KARAFFA, Vladimír, MEDUNA, Josef. Jednotné chápání zásad soudobých operací. *Vojenské rozhledy*. 2004, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 31 – 35.

„Národní strategie vyzbrojování“

Důležitým dokumentem je **Národní strategie vyzbrojování**⁴⁵ – je to soubor idejí, zásad a postupů, jimž jsou formulovány základní principy vyzbrojování České republiky. Strategie rozpracovává strategické přístupy k zajišťování materiálových zdrojů v rámci vyzbrojování našeho státu nezbytné pro realizaci definovaného poslání a úkolů ozbrojených sil České republiky a upřesňuje úlohu a místo domácí průmyslové a hospodářské základny v národním systému plánování obrany (subsystému vyzbrojování) s ohledem na životní cyklus vojenského materiálu.

Z hlediska významu v hierarchii strategických, koncepčních, řídicích a plánovacích dokumentů je **Národní strategie vyzbrojování** dílčí strategií navazující v řadě na **Bezpečnostní strategii České republiky (2011)**, **Vojenskou strategii České republiky (2008)** a dílčí strategie a koncepce.

„Vojenská a bezpečnostní strategie České republiky“

Priority vývoje a výstavby ozbrojených sil České republiky jsou determinovány řadou faktorů, souhrnně definovaných ve **Vojenské strategii České republiky (2008)**,⁴⁶ jež rozpracovává základní principy obranné politiky obsažené v dokumentech **Bezpečnostní strategie České republiky (2011)**,⁴⁷ **Strategická koncepce Severoatlantické aliance (2010)**⁴⁸ a **Bezpečnostní strategie Evropské unie (2003)**.⁴⁹ Vycházejí především z vyhodnocení aktuálního stavu bezpečnosti prostředí a reflektují její předpokládaný vývoj.

Dokument vychází zejména z principů respektujících postavení České republiky ve společenství demokratických zemí a v rámci mezinárodních bezpečnostních organizací. Do úvahy jsou dány národní zájmy České republiky, a to nejen z pohledu vojenské obrany, ale i pohledu ekonomického či personálního.

---

⁴⁵ RAŠEK, Antonín. Suverenita, celistvost, politická nezávislost. *Vojenské rozhledy*. 2009, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 15.

⁴⁶ Armáda České republiky – Symbol demokracie a státní suverenity 1993 – 2012, Ministerstvo obrany České republiky – odbor komunikace a propagace. Praha 2013. ISBN 978–80-7278–614-5, s. 77.

⁴⁷ BALABÁN, Miloš, RAŠEK, Antonín. Východiska přípravy aktualizované Bezpečnostní strategie České republiky. *Vojenské rozhledy*. 2011, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 4 – 11.

Bezpečnostní strategie České republiky, usnesení vlády České republiky č. 665 ze dne 8. IX. 2011. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Praha 2011, ISBN 978–80-7441–005-5.

<http://www.mzv.cz/file/699914/Bezpecnostni_strategie_CR_2011.pdf>.

⁴⁸ RAŠEK, Antonín. NATO připravuje novou strategickou koncepci. *Vojenské rozhledy*. 2010, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 3 – 17.

⁴⁹ Aktuálně: Bezpečná Evropa v lepším světě – Evropská bezpečnostní strategie, 2003; Zpráva o provádění evropské bezpečnostní strategie – Zajišťování bezpečnosti v měnícím se světě, 2008; Strategická koncepce obrany a bezpečnosti členů Organizace Severoatlantické smlouvy – Aktivní spolupráce, moderní obrana, 2010; Vojenská strategie České republiky, 2008; Bezpečnostní strategie České republiky, 2011.

Dalším dokumentem řešícím bezpečnostní politiku České republiky je **Bezpečnostní strategie České republiky (která byla v průběhu let několikrát aktualizována, poslední je z roku 2011).**⁵⁰ Je to základní nástroj bezpečnostní politiky země.

Nová bezpečnostní strategie navázala na Bezpečnostní strategii České republiky z roku 2003 a zohledňuje a popisuje proměny bezpečnostního prostředí od roku 2003. Definuje životní, strategické a další významné bezpečnostní zájmy České republiky a **formuluje opatření pro předcházení či eliminaci hrozeb.**⁵¹

Dokument chápe pojem bezpečnost jako **žádoucí stav, kdy jsou na nejnižší míru snížena rizika pro Českou republiku plynoucí z hrozeb vůči obyvatelstvu, územní svrchovanosti a celistvosti, demokratickému zřízení a principům právního státu.**

Mezi strategické nástroje prosazování bezpečnostních zájmů České republiky patří obranná a hospodářská politika. V jejich duchu zpracovávají ozbrojené síly pro případ výrazného zhoršení bezpečnostní situace státu plány k realizaci opatření pro potřebné navýšení svých schopností, a jednak v systému hospodářských opatření pro krizové situace průběžně definují své potřeby tak, aby byl vytvářen a trvale udržován rozsah potřebných komodit a schopností, kterými lze mobilizovat dostatečně věcné a finanční zdroje pro řešení krizových situací.

Bezpečnostní strategie České republiky, ale i Vojenská strategie České republiky potvrzují přechod od obrany území k obraně zájmů České republiky a zájmů a bezpečnosti spojenců, tedy přechod od strategie odvety ke strategii prevence s tím, že bezpečnost občanů, svrchovanost, územní celistvost a nedotknutelnost hranic je zaručena kromě vlastních sil také potenciálem kolektivní obrany Severoatlantické aliance. **Identifikují řadu bezpečnostních hrozeb a výzev, jež mohou mít přímý dopad na bezpečnost našeho státu, a tak nepříznivě ovlivňovat naše životní, strategické a další významné zájmy, jako je např. zajištění svrchované existence, územní celistvosti a politické nezávislosti našeho státu.**⁵²

---

⁵⁰ RAŠEK, Antonín. Systém komplexního řízení bezpečnosti České republiky – východisko pro modernizaci bezpečnostního systému. *Vojenské rozhledy*, 2012, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 31 – 32.

BALABÁN, Miloš, RAŠEK, Antonín. Východiska přípravy aktualizované Bezpečnostní strategie České republiky 2011. *Vojenské rozhledy*, 2011, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 1 – 19.

⁵¹ KRULÍK, Vladimír. Strategické řízení zajišťování obrany České republiky – součást zajišťování bezpečnosti státu. *Vojenské rozhledy*, 2011, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 20.

Bezpečnostní strategie České republiky 2011. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2011. Kolektiv autorů pod vedením Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Schváleno vládou České republiky v září 2011.

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/bezpecnostni_strategie_cr/index.html>.

⁵² DUBEC, Radek, SPIŠÁK, Ján. Východiska tvorby modulárních struktur. *Vojenské rozhledy*, 2013, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 27.

„Bílá kniha o obraně České republiky“

Dalším z dokumentů, který má ve struktuře strategických dokumentů zvláštní postavení, je **Bílá kniha**. Dokument **Bílá kniha o obraně České republiky**⁵³ byl schválen vládou České republiky v roce 2011. Na uvedenou knihu panuje mezi odborníky a vojenskými strategy různý rozpačitý názor, některými je vyzdihována, dalšími je zatracována. Definice knihy zní – „**Bílá kniha je zpráva nebo příručka, která pomáhá řešit vybranou problematiku a usnadňuje činit rozhodnutí**“.⁵⁴

Cílem **Bílé knihy o obraně České republiky**⁵⁵ je analýza celkového stavu Ministerstva obrany a ozbrojených sil České republiky, a vymezení koncepčních principů a konkrétních cílů pro jeho stabilní rozvoj. Kniha definuje role a funkce ozbrojených sil České republiky, charakter jejich schopností a současně identifikuje zdroje nezbytné pro zabezpečení adekvátních ozbrojených sil.

Rozpočtový rámec pro zajištění obrany České republiky v dlouhodobé perspektivě, zejména v rozpočtové kapitole Ministerstva obrany, je v podmínkách České republiky nejvíce proměnlivý a nestabilní faktor. Zejména rozvoj schopností ozbrojených sil závisí na finančních zdrojích, které s výhledem více než pět let nelze zaručit. Proto **Bílá kniha o obraně** omezila spektrum možných přístupů se závěrem, že **další snižování obranného rozpočtu je již neudržitelné**.⁵⁶

Bílá kniha přímo navázala na **Vojenskou strategii České republiky (2008)** a **Dlouhodobou vizi rezortu Ministerstva obrany České republiky (2008)**, a je v souladu s **Bezpečnostní strategií České republiky** i se **Strategickou koncepcí Severoatlantické aliance**.⁵⁷

---

⁵³ Bílá kniha o obraně České republiky. Dokument schválený vládou České republiky dne 18. 5. 2011. Ministerstvo obrany České republiky. <<http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/plne-zneni-bile-knihy-o-obrane-55515/>>.

⁵⁴ ŽIŽKA, Miroslav, ZŮNA, Pavel. Příprava veřejných strategií v podmínkách rezortu obrany: Koncepce výstavby armády. *Vojenské rozhledy*. 2013, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 21.

⁵⁵ KARAFFA, Vladimír. Dlouhodobé plánování – teorie a praxe. *Vojenské rozhledy*. 2013, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 4.

⁵⁶ RAŠEK, Antonín. Bílá kniha o obraně České republiky. *Vojenské rozhledy*. 2011, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 86 – 92.

⁵⁷ Co je Bílá kniha. Ministerstvo obrany České republiky. Ministerstvo obrany České republiky. <<http://www.army.cz/informacni-servis/bila-kniha/co-je-bila-kniha/co-je-bila-kniha-44901/>>.

„Obranná strategie České republiky“

Další knihou, kterou vláda České republiky schválila v roce 2012, je **Obranná strategie České republiky**.⁵⁸ Dokument popisuje zásady výstavby, funkce a úkoly systému obrany, rekapituluje hlavní úkoly ozbrojených sil České republiky a aktualizuje politicko-vojenské ambice. Obranná strategie ve svých závěrech nepřímou reaguje na aktuální skutečnosti: ekonomickou krizi, změnu globálního geopolitického a ekonomického uspořádání, ukončení vojenského působení v Afghánistánu nebo na nové technologie.

Obranná strategie svou podstatou představuje záměr vlády k zajištění obrany České republiky. Podle obranné strategie je **obrný systém našeho státu postaven na třech hlavních pilířích – zodpovědném přístupu státu, moderních a akceschopných ozbrojených silách a uvědomělých občanech**. Dokument shrnuje hlavní úkoly ozbrojených sil a aktualizuje **politicko-vojenské ambice České republiky**.⁵⁹ Z Obranné strategie České republiky vychází Plán obrany České republiky.

Naproti tomu **Vojenská strategie České republiky** rozpracovává **vojenskou stránku zajišťování obrany, vymezenou Obrannou strategií České republiky**. Poskytuje odborný vojenský pohled, vytyčuje směry rozvoje schopností ozbrojených sil a reaguje na změny ve vojenství. Uvádí nejdůležitější záměry vojenské spolupráce s mezinárodními subjekty a specifikuje postavení aktérů při nabývání a využívání vojenských schopností ozbrojených sil České republiky. **Zpracovatelem je Generální štáb Armády České republiky vždy při změně Obranné strategie**.⁶⁰

„Ústavní zákon č. 110 Sb., ze dne 22. dubna 1998“

Důležitým zákonem, jehož opatření fungují a jsou prověřená praxí, je **ústavní zákon č. 110 Sb., ze dne 22. dubna 1998, o bezpečnosti České republiky**.

Tento ústavní zákon řeší pohotovostní stupně v případě nevojenských a vojenských ohrožení České republiky, a definuje složení a úkol Bezpečnostní rady státu. Svým obsahem nemá charakter ústavních opatření.

Vize a dlouhodobé záměry nemohou vycházet jen z poznatků a zkušeností zpracovatelů. Každé významnější řešení musí být podloženo argumenty, které by měly vycházet z odpovídajících analýz. Bohužel, **v rezortu ministerstva obrany je analytická činnost stále pojem neznámý. A pokud analýzy existují, ne vždy se berou v úvahu při přípravě strategických rozhodnutí**.⁶¹ Ze systémového hlediska v rezortu ministerstva obrany zatím

⁵⁸ KARAFFA, Vladimír. Dlouhodobé plánování – teorie a praxe. *Vojenské rozhledy*. 2013, č. 3. ISSN 1210–3292, s. 4.

⁵⁹ KARAFFA, Vladimír. Dlouhodobé plánování – teorie a praxe. *Vojenské rozhledy*. 2013, č. 3. ISSN 1210–3292, s. 5.

⁶⁰ KRULÍK, Vladimír. Strategické řízení zajišťování obrany České republiky – součást zajišťování bezpečnosti státu. *Vojenské rozhledy*. 2011, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 20.

⁶¹ BALABÁN, Miloš; KRULÍK, Oldřich; KRULÍK, Vladimír; LUDVÍK, Jan; MORAVEC, Luděk; RAŠEK, Antonín; STEJSKAL, Libor. Proces prioritizace hrozeb pro tvorbu Bezpečnostní strategie České republiky. *Obrana*

neexistuje norma, která by mandatorně předepisovala metodiku tvorby strategických dokumentů.

I proto často zpracování strategických dokumentů začíná stanovením termínu, pokud možno krátkého, kde není prostor pro analytickou práci. Termín se musí dodržet, ale je to na úkor kvality. A v neposlední řadě je i problém v lidském potencionálu, kdy zpracování dokumentu provádí nekvalifikovaní a nezkušení zpracovatelé.

Ve světě, ve kterém panuje logika, je zřejmé, že potřebnou výši vojenského rozpočtu nelze určit, dokud si tato země nezvolí strategii, na jejímž základě bude schopna odhadnout své požadavky. To však není způsob, jakým se vojenský rozpočet sestavuje u nás. V naší republice spíše **„rozpočet řídí strategii, ne že by strategie řídila rozpočet“**. Rozpočty, které takto **„řídí“**, nejsou ani zdaleka určovány racionálním způsobem. Nadto jsou nákupy zbraní a armádního majetku pro naše kreativní politiky (lobbisty, zbrojařské firmy) „dojnou krávou“, která dává posty, zisky a úplatky. Nikoli logika, ale domácí politické síly a rivality mezi politiky a lobbisty řídí u nás proces sestavování rozpočtu. A tak současné argumenty, jak velký má být rozpočet na obranu, jsou spíše municí v boji o peníze ze státního rozpočtu mezi různými skupinami politiků než skutečnou debatou o podobě strategie.

Bezpečnostní doktríny ovlivňují nejen pojetí obrany, ale také výši obranných výdajů, a tím i výši ostatních veřejných výdajů. Je zřejmé, že velikost obranných výdajů musí korespondovat se zvolenou strategií, na jejímž základě armáda odhaduje své požadavky.

Ekonomické determinanty obranné politiky České republiky

Bezpečnostní a obranná politika odráží také schopnost státu dostát všem závazkům, které vyplývají z členství v mezinárodních organizacích, jako je Severoatlantická aliance a Evropská unie. Přijetím České republiky do Severoatlantické aliance bylo nutno výstavbu armády přizpůsobit nově vzniklé situaci a požadavkům Severoatlantické aliance. **Vstupem našeho státu do Severoatlantické aliance dne 12. března 1999 přijala vláda České republiky novou brannou legislativu a alokovala 2,2 % HDP pro rozpočtovou kapitolu retortu ministerstva obrany. V roce 2002 se členské státy aliance na summitu Severoatlantické aliance v Praze dohodly, že budou do svých ozbrojených sil investovat minimálně 2 % HDP.**

Za nedodržování této hranice byla Česká republika kritizována již v roce 2004, kdy na obranu vydávala **1,9 % HDP**, v roce 2007 pouze **1,4 % HDP**. Vzniká tedy reálná hrozba, že snižování rozpočtu obrany může negativně ovlivnit schopnost plnit své závazky vůči Severoatlantické alianci. Stále však platí současná doporučení, že pro zajištění potřeb obrany je nutné vyčleňovat **2 % HDP**, což plní snad jen Spojené království, Francie či Polsko. Představitelé našeho státu budou muset vydávat mnohem více peněz na obranu, jestliže budou chtít zabezpečit bezpečnost svých občanů, majetku a demokratických hodnot a mít připravený systém realizace mnohem vyšších výdajů v případě nebezpečí vzniku vojenské krize velkého rozsahu v regionálním či globálním měřítku.

„Bohužel, rozpočty ozbrojených sil slouží naší vládě již léta jako finanční rezerva k látání děr do státního rozpočtu. Vláda pravidelně z finančních důvodů propouští kvalifikované vojáky a neuvědomuje si, že naše závazky vůči Severoatlantické alianci jsou šité na míru 27 000 vojákům. Dnes jich má armáda o 6 000 méně. Ani rozpočtový výhled na rok 2015 a 2016 není nikterak růžový, kdy má dojít k dalšímu poklesu podílu výdajů kapitoly 307 na HDP na hodnotu 1,07 %, což opět nepovede ke stabilizaci resortu a k potřebné modernizaci.

Naopak dochází k nárůstu výdajů na výkon státní správy v podřízenosti civilně správních částí ministerstva obrany a nárůstu výdajů na zajištění podpory velení Armády české republiky, ale dochází plynule k poklesu výdajů na činnost a rozvoj bojových sil a sil bojové podpory“.⁶²

K větší odpovědnosti za vlastní bezpečnost Čechy nepřímo vyzval i bývalý generální tajemník Severoatlantické aliance George Robertson, který 12. března 1999 Českou republiku do Aliance přijímal: *„Když se podíváte dnes na televizní obrazovky, co se děje ve světě, myslíte, že je vhodná doba ke snižování výdajů na obranu?“⁶³*

⁶² SEĎA, Antonín. Následující rok bude pro Ministerstvo obrany rokem kritickým, parlamentnilisty.cz. 26. XII. 2013. <<http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Seda-CSSD-Nasledujici-rok-bude-pro-Ministerstvo-obrany-rokem-kritickym-296859>>.

⁶³ 12. III. 1999 nás přijal do NATO, teď kárá za škrtý v armádě, Mladá fronta Dnes, 13. III. 2014, s. 4.

Rezortní rozpočet v letech 1993–2012

Rok	Přijmy kapitoly MO bez mimorozpočtových zdrojů rezervního fondu (v mil. Kč)	Výdaje kapitoly MO bez převodu nevyčerpaných prostředků do rezervního fondu (v mil. Kč)	Hrubý domácí produkt (v mlrd. Kč)	Podíl výdajů kapitoly MO na HDP (%)	Výdaje státního rozpočtu ČR (v mlrd. Kč)	Podíl výdajů kapitoly MO na výdajích státního rozpočtu (%)
1993	2 181,3	23 776,6	910,6	2,61	356,9	6,7
1994	2 102,6	27 007,7	1 037,5	2,60	380,1	7,1
1995	2 045,8	28 275,2	1 252,1	2,26	432,7	6,5
1996	2 256,6	30 508,8	1 414,0	2,16	484,4	6,3
1997	2 295,8	31 328,3	1 650,0	1,90	524,7	6,0
1998	2 540,4	37 643,1	1 820,7	2,07	566,7	6,6
1999	2 349,6	41 688,1	1 849,0	2,25	596,9	7,0
2000	2 460,1	44 669,7	1 900,0	2,35	632,3	7,1
2001	2 607,4	44 977,5	2 139,0	2,10	693,9	6,5
2002	3 830,0	48 924,1	2 192,0	2,23	736,6	6,6
2003	3 266,9	53 193,9	2 405,0	2,21	808,0	6,6
2004	3 204,5	52 481,2	2 757,0	1,90	869,1	6,0
2005	3 353,9	58 445,0	2 920,0	2,00	923,0	6,3
2006	4 001,5	55 358,4	3 222,0	1,72	1 021,0	5,4
2007	3 787,8	54 948,8	3 535,0	1,55	1 092,0	5,0
2008	3 872,4	49 827,1	3 689,0	1,35	1 107,0	4,5
2009	3 316,4	51 823,9	3 627,0	1,43	1 167,0	4,4
2010	3 167,9	47 705,7	3 693,0	1,29	1 157,0	4,1
2011	2 638,4	43 878,4	3 814,0	1,15	1 179,0	3,7
2012 ¹	3 206,5	43 474,1	3 922,0	1,11	1 189,7	3,7

Legenda:

HDP – hrubý domácí produkt

2012¹ – jedná se o schválený rozpočet, v ostatních letech údaje představují skutečnost

Pramen: www.army.cz

Nejsou totiž výjimkou hlasy, hovořící o tom, že konkrétně výdaje na obranu, by bylo třeba seškrtnat a přenést do školství nebo zdravotnictví. Ostatně právě proti tomu se vymezuje dokument „**Smlouva politické reprezentace o zajištění obrany České republiky**“, podepsaný představiteli demokratických parlamentních stran České republiky v kontextu 15 výročí vstupu státu do Severoatlantické aliance.⁶⁴

⁶⁴ Deklarace předsedů politických stran k zajištění obrany České republiky. NATO aktual.cz, 12. III. 2014. <http://www.natoaktual.cz/deklarace-predsedu-politickyh-stran-k-zajisteni-obrany-ceske-republiky-1q1-/na_zpravy.aspx?c=A140313_214039_na_zpravy_m00>.

*„Před dvěma týdny, v den 15. výročí vstupu do Severoatlantické aliance a během vrcholící krymské krize, podepsali předsedové šesti parlamentních stran dokument, v němž se přihlásili k investicím do obrany a potřebě vysvětlit lidem smysluplnost armády. Když ale padl konkrétní návrh přidat peníze, politici vycouvali“.*⁶⁵

Směr budoucího vývoje v oblasti výdajů České republiky na obranu bude záviset na mnoha vlivech, především politických a ekonomických. Pro výši obranných výdajů bude zcela zásadní v následujících letech vývoj **bezpečnostní situace, otázky mezinárodní bezpečnosti a obranné spolupráce a úspěšnost české ekonomiky**⁶⁶ v mezinárodní konkurenci.

Významným faktorem bezprostředně ovlivňujícím bezpečnost a obranu České republiky jsou její zdrojové možnosti, které přímo determinují výstavbu profesionálních ozbrojených sil. Jsou určujícím faktorem pro stanovení jejich personálního, finančního a materiálního zabezpečení v návaznosti na vývoj bezpečnostního prostředí v evropském i světovém kontextu.

Světové a zejména evropské demografické trendy nacházejí svůj odraz i ve vývoji v České republice.⁶⁷ Pro Evropu těchto u budoucích dnů je a bude charakteristický vzestup počtu a podílu osob ve vyšších věkových skupinách, výsledkem čehož je stárnutí evropské populace se všemi důsledky. V této situaci je důležité si uvědomit, že ve vývoji lidských zdrojů se začínají projevovat nebezpečné tendence, s kterými je nutno uvažovat v procesu zabezpečování lidských zdrojů pro současné i budoucí doplňování profesionální ozbrojených sil, neboť věková struktura naší armády se vlivem v minulosti odložených náborů změnila a **dochází ke stárnutí vojáků v činné službě.**⁶⁸

---

⁶⁵ WIMITZER, Jan. Vůli k obraně máme, peníze ne, vzkazují vrcholní politici armádě. iDnes, 26. III. 2014. <http://zpravy.idnes.cz/nazory-politiku-na-penize-pro-armadu-dsq-domaci.aspx?c=A140325_160851_domaci_jw>.

⁶⁶ BRIZGALOVÁ, Lenka. Současný stav a perspektivy v oblasti finančních zdrojů pro zabezpečení činností rezortu Ministerstva obrany. Vojenské rozhledy. 2010, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 94.

⁶⁷ PERNICA, Bohuslav. Profesionální bezpečnostní instituce a problém rizika demografického vývoje – příklad ozbrojených sil České republiky. Vojenské rozhledy. 2010, č. 2. ISSN 1210–3292, s. 119 – 120.

⁶⁸ OPATA, Aleš. Armáda je připravena na to, aby stárá. Lidové noviny, 12. III. 2014, s. 4.

Spojené státy americké versus Evropská unie

Spojené státy americké

Spojené státy americké (USA) a Evropská unie (EU) jsou v dnešní době dvěma nejvlivnějšími činiteli současného světa. Spojené státy jako světová supervelmoc jsou na prvním místě ve všech klíčových parametrech síly, jsou schopny přijímat rozhodnutí a podle nich jednat. Díky tomu měly rozhodující a klíčové slovo při řešení všech vážných mezinárodních krizí postkonfontačního světa, zejména na území bývalé Jugoslávie. Pro Spojené státy americké jakožto hegemonu boje proti terorismu na globální úrovni není a nebude velkým problémem náležitě odpovědět na ekonomické, finanční, technologické a vojensko-odborné aspekty nejvážnější a nejnaléhavější výzvy, kterou generuje hrozba mezinárodního terorismu.

Jediným problémem či úskalím může být nesoulad mezi schopnostmi Spojených států amerických působit jako hrozba vůči mezinárodnímu terorismu na jedné straně a nízkou ochotou k podstupování rizika na straně druhé. Spojené státy americké se staly, zejména po září 2001, hegemonem boje proti hrozbám dnešního světa. Svým působením v Iráku a v Afghánistánu předvedly celému světu obrovský náskok v nejmodernějších technologiích, zvláště ve schopnosti projekce ozbrojené síly na velkou vzdálenost ve změnu režimu (**Regime Change**).⁶⁹ Spojené státy vypracovaly dva základní prvky bezpečnostní strategie, kterými jsou strategie boje proti terorismu a způsob rozhodování o jejich hlavních akcích.

Nacházíme se v době, kdy Spojené státy americké pomalu přenechává odpovědnost za Evropskou část světa Evropské unii, a pomalu resetuje své vztahy s Asií a Tichomořím v souladu s její novou Vojenskou strategií z ledna 2012. Zatímco Reagan byl vášnivým obhájcem osvobození porobených národů východní Evropy, George Bush st. přivezl do Prahy Zvon svobody, na který zvonil před naplněným Václavským náměstím a Bill Clinton obdivoval Václava Havla, Barack Obama je první americký prezident, který nemá k Evropě žádný vztah. Podobný politický kurz vyjádřil i prezident Eisenhower, který prosazoval názor, že „*kvůli hospodyně v Evropě nebudou Spojené státy riskovat bezpečí hospodyně v Kentucky*“.⁷⁰

Z toho vyplývá, že Evropa musí být připravena na možné negativní scénáře vývoje bezpečnostní situace v tomto regionu a **mít k dispozici efektivní vojenské a policejní síly s patřičným zázemím humanitární pomoci, které by byly schopny možnou nestabilitu zvládnout**.⁷¹

---

⁶⁹ EICHLER, Jan. Bezpečnostní strategie Spojených států amerických a Evropské unie – shoda i rozdíly. Vojenské rozhledy. 2004, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 2.

⁷⁰ ZRNO, Matyáš. Když se Západ velmi hněvá, Lidové noviny, 7. III. 2014, s. 9.

⁷¹ BALABÁN, Miloš. Aktuální trendy a posuny ve vývoji globálního bezpečnostního prostředí. Vojenské rozhledy, 2012, č. 2, 2004, ISSN 1210–3292, s. 18. <<http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-prostredi/aktualni-trendy-a-posuny-ve-vyvoji-globalniho-bezpecnostniho-prostredi>>.

Evropská unie

Evropská unie trvale upevňuje ekonomický a demografický rozměr své síly, ale stále není schopna se předvést jako světová velmoc (viz politické řešení situace na Ukrajině v roce 2014). Základním handicapem Evropské unie je její nejednotnost, zatímco Spojené státy americké mají celou řadu možností a potenciál, aby v případě potřeby ovlivňovaly vnitřní fungování Evropské unie. Ale jak samy nejvyšší američtí činitelé přiznávají, Spojené státy americké mohou „**samy vyhrát jakýkoliv konflikt, ale už nejsou schopny samy vybudovat mír**“, a razí stanovisko, že s Evropany je třeba „**jednat jako s dospělými, že je nutné je brát jako spojence, nikoliv jako satelity**“.

Efektivitou armády změřené bojovými schopnostmi dosahuje Evropská unie jedné desetiny úrovně Spojených států, na jednoho vojáka dávají Spojené státy šestkrát vyšší částku než Evropa, Spojené státy vlastní většinu velkokapacitních transportních letadel, leteckých tankerů či leteckých prostředků pro radioelektronický boj.

Evropská unie se v přístupu k nejméně vážným a nejnaléhavějším hrozbám současného světa se v některých směrech shoduje s přístupem Spojených států amerických a v jiných se odlišuje. Jasně se to ukazuje ve dvou rovinách – analytické (popis nejméně vážných hrozeb a stanovení jejich příčin) a koncepční (jde o stanovení způsobu boje proti těmto hrozbám). Unie potvrzuje základní shodu se Spojenými státy americkými v tom, že **terorismus hodnotí jako hrozbu strategické povahy** i přes to, že Evropa není tak vyhledávaným cílem pro akce globální působnosti. Taktéž se přiklání ke tvrzení Spojených států amerických o proliferaci zbraní hromadného ničení (ZHN), kdy je Evropské unie považuje za **nejzávažnější hrozbu mezinárodního míru a bezpečnost**, ani nepodceňuje závažnost hrozby, jejímž původcem jsou tzv. zhroucené státy.

Na rozdíl od Spojených států amerických ale Evropská unie dochází k závěru, že **žádná z nich není hrozbou čistě vojenského charakteru, a proto nelze žádné z nich čelit jenom vojenskými nástroji. Každá z nich vyžaduje proto kombinaci různých nástrojů.**⁷² Proto sice uznává význam vojenských nástrojů, ale zároveň s tím přikládá velký význam také politickým, ekonomickým a diplomatickým nástrojům.

Evropská unie je zatím považována za velmoc čistě ekonomického rozměru, ne však bezpečnostního. Své odhodlání vystupovat jako velmoc bezpečnostního rozměru dala světu tím, že vypracovala **Bezpečnostní strategii Evropské unie.**⁷³ Tímto dokumentem se odlišila od administrativy Spojených států amerických, neboť nesdílí americkou ideologii „**Rogue States**“ a „**Osy zla**“,⁷⁴ ani její posedlost vojenskými technologiemi, ale klade větší důraz na

⁷² KARAFFA, Vladimír. Evropské pojetí „lidské bezpečnosti“. Vojenské rozhledy. 2009, č. 2. ISSN 1210–3292, s. 3 – 8.

⁷³ EICHLER, Jan. Formování bezpečnostní kultury Evropské unie. Vojenské rozhledy. 2011, č. 4. ISSN 1210–3292, s. 22 – 35.

⁷⁴ BALABÁN, Miloš, RAŠEK, Antonín. Ubrání se Evropa bez Američanů? Úvahy o evropské bezpečnosti „dvacet let poté“. Vojenské rozhledy. 2009, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 61.

preventivní politické a **ekonomické působení a na politické řešení regionálních konfliktů.**⁷⁵

V Bezpečnostní strategii Evropské unie je zakotven princip, který praví, že státy **Evropské unie se mohou mít dobře jen tehdy, pokud se budou mít dobře taky jejich sousedé – jediné to zajistí stabilitu a bezpečnost v širokém slova smyslu.** To byl důvod, proč Evropská unie vyvinula programy evropského sousedství, ve kterých jde o podporu demokracie, právního státu a prosazování funkčního tržního hospodářství.⁷⁶

Spojené státy americké versus Evropská unie

I přes výrazné odlišení od Spojených států amerických se Evropská unie svojí bezpečnostní strategií prezentuje nikoliv jako protiváha, ale jako strategický spojenec, který má stejné priority, ale odlišné způsoby jejich dosahování.

V dalším vývoji transatlantických vztahů může v budoucnu očekávat dva hlavní směry:

- **Může** dojít k dlouhodobému podřízení se pod vedoucí mocnost (Spojené státy americké), která bude akceptována většinou evropských států. V tomto případě by Evropská unie svojí vnější politikou působila jako subfaktor Spojených států amerických.
- **Druhá varianta** zní, že Evropská unie pod vlivem Francie a Německa se bude vyvíjet jako reálný konkurenční prvek Spojených států amerických. Bude vzrůstat globální hospodářská rivalita, rozdíl v názorech na bezpečnostně politické otázky, například o spolupráci s Ruskou federací.

Třetí možná varianta znamená vznik rovnoprávného partnerství s odsouhlasenou dělbou práce mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými, v tomto případě by **Evropská unie vystupovala v otázkách zahraniční a bezpečnostní politiky jako partner na stejné úrovni.**⁷⁷

Avšak, ať bude platit ta která varianta, do budoucna se naše republika nemůže spoléhat pouze na rozhodnutí Severoatlantické aliance či Evropské unie. Stát a jeho složky nic nezabavuje odpovědnosti přijímat relativně samostatná rozhodnutí, a to jak v zahraničně-politické oblasti, tak v oblastech obrany a vnitřní bezpečnosti.

---

⁷⁵ SMITH, Michael. The European Union, the United States of America and Global Governance. In The European Union and Global Governance (WUNDERLICH Jens-Uwe; BAILEY David, J. eds.). Routledge, London 2011.
EICHLER, Jan. Evropská bezpečnostní strategie (ESS 2003) a její srovnání se strategickou koncepcí NATO (1999) a National Security Strategy USA (NSS 2002). Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2008.
<<http://www.iir.cz/article/ess-a-jeji-srovnani-se-strategickou-koncepci-nato>>.

European Security Strategy. European Union, 2003. <http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_organised_crime/r00004_en.htm>.

⁷⁶ ROUČEK, Libor. Evropská unie jako agresor? Nesmysl! neviditelnypes.cz, 24. III. 2014.

⁷⁷ KRÁSNÝ, Antonín. Zamyšlení nad bezpečnostním vývojem ve vztahu k České republice. Vojenské rozhledy. 2005, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 5.

„Strategická vize Severoatlantické aliance“

Jedním z důležitých dokumentů, který zásadním způsobem ovlivňuje vývoj celé Severoatlantické aliance, je dokument „**Strategic Vision: The Military Challenge**“.⁷⁸ Dokument se zabývá vizí pravděpodobného vývoje operačního prostředí budoucnosti a na základě toho vytýčuje požadavky na operační schopnosti ozbrojených sil Aliance. Vize tvoří rámec transformace Severoatlantické aliance, která probíhá s cílem přizpůsobit se novému bezpečnostnímu prostředí a zachovat hlavním úkolem Severoatlantické aliance v budoucnu zůstává i v něm roli aktivního činitele.

Strategická vize je rovněž inspirující rovněž i pro rozvoj ozbrojených sil České republiky. Postupně se rozpracovává do řady aliančních dokumentů a záměry v ní obsažené se řeší na různých úrovních velení a řízení i v našich podmínkách.⁷⁹

Hlavním úkolem v budoucnu zůstává kolektivní obrana a ochrana bezpečnostních zájmů svých členů. Povaha tohoto úkolu se nicméně změnila a bude se měnit nadále podle toho, jak se Aliance bude adaptovat na nové bezpečnostní prostředí. **Globální hrozba terorismu, možné použití zbraní hromadného ničení a existence oblastí nestability jsou významnými bezpečnostními riziky 21. století.**⁸⁰ Potírání bezpečnostních hrozeb, vycházejících z těchto rizik, mění charakter možného konfliktu a vyžaduje, aby těmito skutečnostem byly v nadcházejících desetiletích přizpůsobeny i naše ozbrojené síly. Cílem dokumentu „Strategická vize – Vojenská výzva“ je vyjádřit představu, jakým způsobem budou operace Aliance (za účasti Armády České republiky) v budoucnu plánovány a vedeny.

---

⁷⁸ MIKULENKA, Jaromír. Strategická vize: Vojenské výzvy, pomůcka, SACO, SHAPE, Belgie, 2005.

GALATÍK, Vlastimil. Základní strategické dokumenty Severoatlantické aliance, Vojenská strategie – Univerzita obrany, Ústav strategických studií, Ministerstvo obrany České republiky, Praha 2008, ISBN 978–80-7278–475-2, s. 158.

⁷⁹ KARAFFA, Vladimír. Strategická vize transformace Severoatlantické aliance. Vojenské rozhledy. 2005, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 33 – 40.

⁸⁰ BALABÁN, Miloš. Bezpečnostní budoucnost v zahraničněpolitickém kontextu. Vojenské rozhledy. 2006, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 8.

ČESKÁ REPUBLIKA JAKO AKTÉR MEZINÁRODNÍ BEZPEČNOSTI

Motto

„Možná Vy nemáte zájem o válku, ale válka má zájem o Vás“.

Lev Davidovič TROCKIJ

Česká republika jako součást Evropské bezpečnosti

Česká republika leží uprostřed Evropy a je ekonomicky, politicky i bezpečnostně v současné době, a doufám i v budoucnu, svázána s celou Evropou. Je charakterizována jako zdánlivě klidná středoevropská země bez zřetelných nepřátel, na kterou ovšem mohou dopadnout následky nezvládnutí případných globálních hrozeb, jako jsou organizovaný zločin, terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, zhoršování životního prostředí, nestabilita globálního ekonomického a sociálního systému. Vzhledem ke svému politickému a geografickému postavení ve středu evropské bezpečnostní architektury může ze své polohy výrazně profitovat, na druhé straně bude tlakem na její angažovanost při řešení globálních bezpečnostních problémů.

Její bezpečnostní systém je funkční a je odrazem jeho vývoje. Při jeho vytváření bylo navázáno na tradice zkušenosti Československa a České a Slovenské federativní republiky (ČSFR), a současně bylo využito i poznatků srovnatelných evropských států. Hlavní principy zajištění bezpečnosti České republiky navazují na ústavní pořádek a právní předpisy. Bezpečnostní systém je spojený se Severoatlantickou aliancí, Evropskou unií, a dalšími mezinárodními institucemi, jako jsou **Organizace spojených států**⁸¹ či **Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)**.⁸²

Její zahraniční politika jako demokratického státu je založena a bude i nadále založena k sounáležitosti euroatlantickému společenství. Průvodními znaky této koncepce je nejen formální členství v Severoatlantické alianci a Evropské unii, ale i faktická obrana zájmů západních demokracií a aktivní podíl na společné bezpečnostní a obranné politice Evropské unie.

Evropa ale stále **nedosahuje kvality Spojených států, a pomalu, ale jistě za ní se sunoucí Čínské lidové republiky**.⁸³ Klíčové demografické a ekonomické prognózy ukazují Evropu o dvacet let starší, která ale nebude nikoliv na výsluní prosperity a bude obklopena nestabilními regiony (včetně Blízkého Východu a Afriky), jež se budou usilovně vypořádávat s dopady globalizace. Evropská obrana se bude muset potýkat s veřejnými financemi za

---

⁸¹ BUREŠ, Oldřich. Mírové operace Organizace spojených národů v postbipolárním světě – méně znamená více, Mezinárodní vztahy, 2003, č. 3, s. 23 – 43.

⁸² TŮMA, Miroslav. Příprava nové strategické koncepce NATO. Vojenské rozhledy. 2010, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 26.

⁸³ RAŠEK, Antonín. Jeden svět, mnoho problémů – Čínsko-americké vztahy. Vojenské rozhledy. 2002, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 10 – 11.

stálého tlaku souvisejícího s rostoucím penzijním zatížením, ubývajícími možnostmi náborem a společností, která bude opatrnější ohledně intervenčních operací. Rostoucí finanční nároky budou na financování vývoje v oblasti mikroelektroniky, komunikaci a snímacích technologií. Ovšem s techno-logickým pokrokem se bude zabývat i protivník.

Společná bezpečnostní a obranná politika se stále zakládá primárně na mezistátní spolupráci a od počátku je zásadní překážkou jejího vytváření fakt, že každý stát považuje doménu obrany za jednu z nejdůležitějších a nejméně vhodných pro sdílení s ostatními. **Mezi hlavní cíle evropské spolupráce patří vyřešení nejasného vztahu k Severoatlantické alianci, což znamená doslova, aby se Evropská unie „osamostatnila“.** Pro Severoatlantickou alianci i Evropskou unii⁸⁴ je podstatné, aby se jejich činnosti nepřekrývaly, ale spíše doplňovaly, a aby vznikla kompatibilita mezi programem „**Smart Defense**“⁸⁵ a platformou respektive konceptem Evropské unie s názvem „**Pooling and Sharing**“.⁸⁶

Jednotlivé členské státy Evropské unie mají svá odvětví bezpečnosti, obrany apod., mají své ozbrojené síly, bezpečnostní sbory atd., nicméně je obtížné provádět komparace v těchto odvětvích, protože otázky bezpečnosti jsou v jednotlivých státech jedinečné, neboť každý stát vychází z místních podmínek a z místní situace.

Pokud se globalizace nezastaví nebo neobrátil, bude svět za dvacet let pravděpodobně různorodější, více vnitřně provázaný, a ještě více asi nevyvážený. Předpovídané ztrojnásobení čínského HDP učiní druhou nejmocnější ekonomiku světa, zatímco Evropa se nejspíše zařadí až za třetí Indii a čtvrté Japonsko. Její ekonomika poroste stále mírným tempem, čímž se bude smazávat její technologický náskok v oblastech jako **informační technologie, biotechnologie a nanotechnologie**.⁸⁷ Evropu, na rozdíl od výše zmiňovaných asijských států, bude sužovat zejména nízká porodnost. Tyto demografické trendy budou ve velké míře ovlivňovat veřejné finance, tedy i finance určené na armádu. Věda a technologie sehrávají klíčovou úlohu v měnící se roli ozbrojených sil, a využití toho, co nabízejí, bude klíčem k úspěšnému přizpůsobení se této měnící se roli.

Bude vyvíjen tlak na země **Evropské unie na zavedení armády Evropské unie**,⁸⁸ i když to bude narážet na odpor Spojeného království, Francie a Německa. Londýn tradičně podporuje národní armádu a transatlantickou spolupráci a odmítá v rámci Evropské unie zřídit vlastní vojenská velitelství, Francie lpí na svých národních zájmech a Německo, ač si je vědomo své ekonomické síly a nezpochybnitelné pozice tahouna Evropské unie, nehodlá pouze

---

⁸⁴ VINCENEC, Vladislav, CEMPÍREK, Miroslav. Podpora mnohonárodních operací prostřednictvím agentury NAMSA a vize do roku 2020. *Vojenské rozhledy*. 2012, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 111.

⁸⁵ STROPNICKÝ, Martin. NATO, naše členství a naše hrdost. *Hospodářské noviny*. 12. III. 2014, s. 9.

PROCHÁZKA, Josef. Společné financování NATO jako nástroj posilující soudružnost a akceschopnost této mezinárodní organizace. *Vojenské rozhledy*. 2012, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 25 – 34.

⁸⁶ SEĎA, Antonín. Společná obranná politika se nesmí smrsknout na euroarmádu. *Parlamentní listy*, 24. XII. 2013.

⁸⁷ PROCHÁZKA, Josef. Budoucí úkoly ozbrojených sil České republiky. *Vojenské rozhledy*. 2008, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 33.

⁸⁸ Zadrhne se česká armáda? Chybí jí miliardy, *Moravskoslezský deník*, 13. III. 2014, s. 14.

TOMÁNEK, Tomáš. Na konferenci NATO zaznívaly hlasy o společné evropské armádě. *ČTK*. 13. III. 2014.

financovat vojenské zásahy evropských jednotek. Stále je v řešení idea Evropských ozbrojených sil, které by byly financovány ze společných zdrojů, a do roku 2016 je v plánu zřízení **Combined Joint Expeditionary Force (CJEF)**.⁸⁹

V současné době stále není politicky dohodnuta a zakotvena „demarkační linie mezi budovanými schopnostmi Severoatlantické aliance a Evropské unie“. Malé státy, mezi které patří i Česká republika, by měly vyvinout politickou a diplomatickou aktivitu k tomu, aby nadnárodní vojenské jednotky vznikly. Je to pro ně racionální cesta, jak ekonomicky a efektivně na vysoké technologické úrovni zabezpečit zajištění obrany a bezpečnosti státu a svých občanů. Stále se hledá řešení, jak nedublovat vojenské jednotky a zejména náklady na společnou obranu členských zemí Aliance a Evropy. Spojené státy americké svojí politickou a na ní navazující vojenskou doktrínou jasně specifikovaly sféru zájmů a odklon z evropského kontinentu k asijskému kontinentu. Tím se dal zřetelný mandát evropským zemím pro budování a zajištění obranných schopností.

To, co brzdí vzájemnou spolupráci v Evropě, je neochota politické reprezentace rozhodnout o omezení některých svých schopností, aby se zároveň rozvíjeli speciální schopnosti pro koaliční partnery. Druhým, daleko vážnějším problémem jsou specifické národní zájmy členských států Evropské unie. To se ukazuje zejména ve vztahu k bezpečnostní situaci a jejímu řešení v afrických zemích či na Středním Východě.

V případě, že vznikne v budoucnu jednotná evropská armáda, značná část bezpečnostní a obranné agendy (politické rozhodování, financování, atd.) se přesune na nadnárodní úroveň.⁹⁰ Vytvořením evropského systému kolektivní obrany, do kterého se zapojí i česká armáda, oslabí činnost Severoatlantické aliance a Spojených států amerických v této oblasti, čímž může uvolnit prostor pro politické a hospodářské aktivity Ruské federace v této oblasti. Ruská federace v té době snad projde hospodářskou i politickou transformací a uzavře s Evropskou unií strategické hospodářské partnerství. Zvláštní kapitolou, na kterou je třeba brát ohled, je Čínská lidová republika, která se stane světovou velmocí a svým hospodářským potencionálem se vyrovná Spojeným státům americkým a bude se aktivně zapojovat do řešení globálních bezpečnostních problémů prostřednictvím Organizace spojených národů.

Obecně lze ale říci, že Evropská unie bude pokračovat ve své snaze působit nejen jako silný světový ekonomický hráč, ale i jako aktér s mocenskými politickým a bezpečnostním potencionálem. V horizontu roku 2030 bude Evropská unie patřit k ekonomicky nejsilnější subjektům, ale její tempo růstu bude ve srovnání s dalšími aktéry (Čínská lidová republika, Indie) relativně stagnovat. V oblasti bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie lze očekávat její další prohlubování. Může vzniknout evropský efektivní trh se zbrojním materiálem, nelze nakonec i vyloučit zformování smluvního a institucionálního rámce pro vznik stálých společných ozbrojených sil Evropské unie.

Avšak navzdory výraznému posilování rozvoje vojenských a technologických schopností bude

⁸⁹ PRIKNEROVÁ, Lucie. Summit Evropské rady: restart evropské obrany? Euroskop, 16. XII. 2013. <<https://www.euroskop.cz/46/23351/clanek/summit-evropske-rady-restart-evropske-obrany>>

⁹⁰ KOTALA, Jan. Síly 21. století – od pojmu k realitě. Vojenské rozhledy. 2008, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 30.

Unie i nadále výrazně zaostávat za Spojenými státy americkými, možná i za Čínskou lidovou republikou. Předpokládá se, že v rámci Evropské unie bude pokračovat disproporce mezi dosaženými vojenskými a technologickými schopnostmi (oblast **Hard Power**)⁹¹ a důrazem na postkonfliktní stabilizaci (**Soft Power**).⁹²

Vojensko-politické ambice České republiky

„Vojensko-politické ambice budou vyjadřovat směr hlavního úsilí státu při zajišťování bezpečnosti a obrany cestou vojenské politiky s využitím všech prostředků a mechanismů, včetně přímého použití ozbrojených sil“.⁹³

Obecně lze ambice rozdělit do tří základních měřítek – **globální, regionální a ambice spojené s národním teritoriem.**

Globální měřítko – cestou této ambice Česká republika vyjadřuje odhodlání zasáhnout i vojenskou silou kdekoliv ve světě pro podporu úsilí demokratických zemí, k udržení nebo prosazení míru pod hlavičkou Organizace spojených národů, Severoatlantické aliance či Evropské unie. Nasazení bude znamenat zvýšené nároky na živou sílu i materiál, na logistické zajištění expedičního vojska. Je nutný získat a udržet silný mandát a podporu zainteresovaných zemí.

Regionální měřítko – týká se konfliktů menší intenzity na území několika států nejen vojenské povahy, ale může být i povahy kriminální nebo gerilové. Nasazení jednotek bude mít povahu stabilizačního faktoru v oblasti. Jako nejpravděpodobnější scénář nasazení je zvládnutí imigračních vln imigrantů a s tím souvisejícími projevy – **kriminalitou, humanitární katastrofou, etnickým či náboženským násilím mezi obyvateli a imigranty.**⁹⁴ Nasazení proběhne opět pod mezinárodním velením.

---

⁹¹ RAŠEK, Antonín. Severoatlantické aliance připravuje novou strategickou koncepci – Severoatlantické aliance a Evropská unie. *Vojenské rozhledy*. 2011, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 8.

RAŠEK, Antonín. Nová strategická koncepce Aliance. *Vojenské rozhledy*. 2010, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 7.

EICHLER, Jan. Bezpečnostní a strategická kultura Spojených států amerických, Evropské unie a České republiky. Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2011, ISBN 978–80–246–1956–9.

⁹² RAŠEK, Antonín. Terorismus a války na počátku 21. století. *Vojenské rozhledy*. 2008, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 157.

GALATÍK, Vlastimil. Principy obrany České republiky České republiky „2030“. Univerzita obrany – Ústav strategických studií. Brno 2008, s. 10.

⁹³ GALATÍK, Vlastimil. Principy obrany České republiky České republiky „2030“. Univerzita obrany – Ústav strategických studií. Brno 2008, s. 63.

⁹⁴ FRANK, Libor, STOJAR, Richard. Charakteristiky a trendy vývoje bezpečnostního prostředí: Implikace pro ozbrojenou sílu, Univerzita obrany Brno, Fakulta ekonomiky a managementu, Katedra celoživotního vzdělávání, Brno 2010, s. 28 – 32.

Národní velení – nasazení proběhne pod národním velením v prostoru, který se dotýká teritoria státu. Předpokládá se i činnost spojeneckých vojsk na našem území s využitím místní infrastruktury. Z bezpečnostních důvodů bude provedení zabezpečeno posílením složkami Ministerstva vnitra, popřípadě dalších složek Integrovaného záchranného systému, v prevenci proti kriminalitě či zajištění zdravotních kapacit.

Hrozba nového politického uspořádání světa

Dnešní národní hranice atakují dvě síly. Nastupující ekonomika, která se opírá o výrobu a služby s převahou poznání, stále více ignoruje existující národní hranice. Velké společnosti vytvářejí přeshraniční spojení. Trhy, kapitálové toky, výzkum, výroba – to vše přesahuje národní meze. Nové technologie zároveň snižují cenu výrobků a služeb do takové míry, že pro své fungování už nepotřebují národní trhy. Takové technologie jsou nenákladné a decentralizované. Dostatek takových decentralizovaných technologií by po čase mohl změnit celou rovnováhu národních a regionálních ekonomik. Ekonomiky regionální se tím stávají živějšími, zároveň se tím posilují i separatistická hnutí, která se snaží prolamovat hranice stávajících států. Současně s tím, jak narůstá počet televizních kanálů, je zřejmé, že bude **přibývat i programů ve větším počtu jazyků, od gaelštiny po provensálštinu, poskytující kulturní podporu právě charakterizovaným silám.**⁹⁵

Evropa již je zaplavena různými separatistickými, autonomistickými nebo regionalistickými skupinami od severní Itálie přes Španělsko až po Skotsko, Belgie či Severní Irsko (i když teoreticky právo na sebeurčení národů je zakotveno v Chartě OSN).⁹⁶ Zkoušejí překreslovat stávající politické mapy a stahovat moc ze shora dolů od národních států, a to právě v době, kdy se Brusel a Evropská unie snaží odebrat moc národním státům a posouvat ji směrem vzhůru. Tyto tlaky vytvářejí kleště, v jejichž zubech se utkávají na jedné straně zapálení nacionalisté, regionalisté a lokálpatrioti, včetně těch, kteří se ve svých „rajónech“ snaží provádět etnické čistky, a na druhé straně kosmopolitnější stoupenci Evropy – a tento střet zájmů rozhodně nemusí zabezpečit trvalou stabilitu v této oblasti.

Někteří prognostici vidí budoucí svět tak, že v něm nebude nějakých 200 států, ale že se bude jednat o stovky, ne-li tisíce ministrátů, městských států, regionů a politických entit, nevázaných na geografické sousedství.

„CNN efekt“

Bystrý objektiv kamer, fotoaparátů a rychlost komunikačních prostředků změnil soudobý charakter boje. Všechny strany si od války v Zálivu uvědomují, že politický výsledek bude určen nejen splněním vojenských cílů, ale také způsobem, jakým budou operace vedeny, či způsobem, kterým bude vedení operací vnímáno u nejširší veřejnosti a v nejbližším okolí (např. arabské národy). Prostřednictvím komunikačních prostředků probíhá mimo velení i neustálá „bojová hra“ mezi politiky, vojáky, novináři a televizními diváky. I vojenský úspěch

⁹⁵ TOFFLER, Alvin, TOFFLEROVÁ, Heidi. Válka a antiválka, Argo. Praha 2002. ISBN 80–86569-16–0, s. 230.

⁹⁶ K aktualizaci Bezpečnostní strategie České republiky 2011 (Inspirativní hodnota názorů bezpečnostní komunity pro tvorbu bezpečnostních strategií). Vojenské rozhledy. 2012, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 109.

mise může znamenat politickou prohru, pokud bude dosažený nesprávným způsobem. **Zde bude kladen důraz na dodržování mezinárodního humanitárního práva spolu s balíkem omezujících norem a předpisů (národních či nadnárodních). To se bohužel může týkat i práva na sebeobranu.**⁹⁷

Povaha války se mění, ale tradiční nepřátelé zůstávají. Spojení rychlosti internetu 21. století a fanatismu 12. století proměnilo náš svět v rozbušku. Objevili se nepostižitelní protivníci, jejich rozpoznání a lokalizace jsou nesnadným úkolem. Nepřítel 21. století není geograficky omezen. Terorismus zaujal pevné pozice po celém světě. **Často jsou promíšeni s civilním nezúčastněným obyvatelstvem, což vytváří problém nežádoucích civilních ztrát (Collateral Damage)**⁹⁸, ale v dnešním světě i ekologických škod, které těžce nese okolní nezúčastněný svět.

CNN efekt pracuje i na principu „**CNN Body-bag Effect**“, kdy přenáší informace z bojiště o citlivých skutečnostech k široké veřejnosti, a **na základě negativní reakce veřejnosti jsou politici nuceni změnit strategii a způsob vedení boje ve vývoji konfliktu**, jako se např. stalo v roce 1993 v Mogadišu, kdy byly na záběrech CNN přenášeny sekvence, kde byli povstalci vláčení po ulicích mrtví **američtí piloti bojových vrtulníků.**⁹⁹

Hrozba vzájemné závislosti

Jeden mýtus spojený s pojmem **budoucího míru, který razí geoekonomové praví**,¹⁰⁰ že vojenských konfliktů ubude, když budou země na sobě obchodně a finančně závislé.

Vzájemná závislost (mutual dependence, interdependence) může vytvářet pouta mezi národy, činí však svět daleko komplikovanější – a vzájemný konflikt nepravděpodobnější (viz Evropská unie). Vzájemná závislost znamená, že země A nemůže učinit nějakou akci, aniž tím vyvolá důsledky a reakce v zemích B, C, D.

Čím je větší vzájemná závislost, tím více zemí se týká a tím složitější a větvenější jsou její důsledky. Avšak vzájemné vztahy jsou již nyní tak propletené a složité, že se stává takřka nemožné i pro ty nejostřílenější politiky a ekonomy a experty, aby nahlédli přímé a nepřímé důsledky svých politických rozhodnutí.

Příkladem může být konflikt mezi Ruskou federací a Ukrajinou v březnu 2014, který nám názorně ukázal vzájemnou popletenost a to, že moderní globální válka už nepočítá jen stavy tanků či nadzvukových bojových letadel, ale že ve světě navzájem propletených ekonomik se mnohem více váží „ekonomická munice“. V probíhající krizi na Ukrajině Spojené státy zahájily

⁹⁷ TOFFLER, Alvin, TOFFLEROVÁ, Heidi. Válka a antiválka, Argo. Praha 2002. ISN 80–86569-16–0, s. 226.

⁹⁸ SABOLČÍK, Dušan. Conduct of Operations in Urban Characteristics, Rules and Principles. Vojenské rozhledy. 2004, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 182.

⁹⁹ ZÁVĚŠICKÝ, Jan. Soukromé vojenské a bezpečnostní společnosti. Vojenské rozhledy. 2005, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 83.

Kolektiv autorů. Vojenská strategie, Univerzita obrany – Ústav strategických studií Brno, Ministerstvo obrany České republiky, ISBN 978475–2, s. 160.

¹⁰⁰ TOFFLER, Alvin, TOFFLEROVÁ, Heidi. Válka a antiválka, Argo. Praha 2002. ISBN 80–86569-16–0, s. 229.

diplomatický rétorický boj vůči Ruské federaci vyhrůžkou zmrazení ruských účtů v západních bankách.

V reakci na možné zmrazení ruských peněz vystoupil poradce Vladimíra Putina Sergej Glazijev, že odvetou za zmrazení by byl útok na americký dolar: „*Držíme značné množství státních dluhopisů Spojených států amerických za více než 200 miliard dolarů. V případě, že se Spojené státy odváží zmrazit účty ruských podnikatelů a občanů, budeme je považovat za nespolehlivého partnera...*“¹⁰¹

Moskva, podle slov Putinova ekonomického poradce, „...*by se tak vzdala dolaru jako rezervní měny a přestala by splácet dluhy americkým bankám*“.¹⁰²

Dalším zářným příkladem je vztah Čínské lidové republiky a Spojených států amerických. Spojené státy americké jsou největším dlužníkem na celém světě, jejich největším věřitelem je Čína, která **drží 22 %** veškerých amerických státních dluhopisů. Spojené státy se tak během prezidentství G. W. Bushe dostaly do situace, ze které pro ně **čínští bankéři představují větší nebezpečí než čínští generálové a admirálové**.¹⁰³

Počátek 21. století přináší do bezpečnostní oblasti novou dimenzi. Vzájemná provázanost a složitost mezinárodních vztahů a událostí způsobují, že systém bezpečnosti států obsahují navzájem propojené systémy a elementy, které se neustále mění. V mezinárodní politice se tento jev nazývá „**fenomén motýlího křídla**“,¹⁰⁴ kdy zdánlivě náhodný jev, impulz či podnět spouští celý následný proces odvetných politických, geopolitických, vojenských nebo ekonomických akcí, a kdy vzniká takzvaný „domino efekt“ (**známá je metafora o mávnutí motýlích křídel, které na druhé straně Země vyvolá hurikán**).¹⁰⁵

„Nemysleme si, že konflikty v těchto zemích jsou od nás vzdáleny a že se jedná pouze o jakýsi jiný druh humanitární pomoci těmto zemím. Opak je pravdou. Děláme to pro sebe, pro své bezpečí. V dnešním světě platí zákon mávnutí motýlího křídla – malá událost na jednom konci planety má bezprostřední důsledky na jejím druhém konci“.¹⁰⁶

---

¹⁰¹ NOVOTNÝ, Pavel. Když nám sáhnete na naše miliardy, zničíme vám dolar. Mladá fronta Dnes, 5. III. 2014, s. 6A.

¹⁰² Soubor o Krym se vede i na síti: hackerské útoky a desinformace. Česká televize, 5. III. 2014. <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1045298-souboj-o-krym-se-vede-i-na-siti-hackerske-utoky-a-desinformace>>

¹⁰³ Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a České republiky. Vojenské rozhledy. 2012, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 173.

FRANK, Libor, STOJAR, Richard. Charakteristiky a trendy vývoje bezpečnostního prostředí: Implikace pro ozbrojené síly, Fakulta ekonomiky a managementu, Katedra celoživotního vzdělávání, Brno 2010, s. 14.

¹⁰⁴ VOLNER, Štefan. Bezpečnost Česka a Slovenska (Problémy a otázky do diskuse). Vojenské rozhledy. 2004, č. 3. ISSN 1210–3292, s. 34 – 35. <http://www.vojenskerozhledy.cz/images/archiv_voj_rozhl/clanky/2004/Rozhledy2004-3/rozhledy2004-3-Bezpecnost_ceska_a_slovenska.pdf>.

¹⁰⁵ GALATÍK, Vlastimil a kolektiv. Vojenská strategie. Univerzita obrany, Ústav strategických studií, Brno 2008, ISBN 978–80-7278–475-2, s. 191.

¹⁰⁶ HYBÁŠKOVÁ, Jana. Poučení ze smrti prvního evropského vojáka. Vojenské rozhledy. 2008, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 117.

Vojensko-policejní spolupráce v boji proti terorismu

Ještě na počátku 90. let nebyl terorismu považován za hrozbu, hovořilo se o něm spíše jako o riziku. Mezníkem zcela zásadního významu se staly teroristické útoky dne 11. září 2001. „Tehdejší terorismus“ byl vymezen jako nová forma války s odlišným složením hlavních aktérů – stát je vystaven do role napadeného a vydíraného objektu. V dnešní době se teroristické akty stávají obrovským „představením“ (veřejným rituálem), s dopady nejen na oběti a jejich blízké, ale na všechny, kterých se dotknou skrze sdělovací prostředky (např. islámský terorismus).

Budoucí válka proti globálnímu terorismu již bude klást náročnější požadavky na použití sil a prostředků k zabezpečení míru a pořádku na státním území, popřípadě na území spřátelených států. Vojenské a policejní síly, které dříve měly oddělené funkce a povinnosti vyplývající ze zákonů a pracovaly vesměs samostatně, **budou v budoucnu překrývat své pole působnosti v závislosti na napojení nadnárodních teroristických či kriminálních skupin.**¹⁰⁷

Ozbrojené síly budou spolupracovat v těsné součinnosti s bezpečnostními složkami státu, a jejich vzájemná činnost se bude stále více podobat více vojenským operacím.

Jelikož téma terorismu je velice citlivé téma pro politiky i obyvatelstvo, do boje proti terorismu by neměli být zainteresované soukromé bezpečnostní služby ani další soukromé agentury („*V žádném případě nepřipustíme, aby zajištění bezpečnosti v naší zemi bylo postupně privatizováno. Soukromé bezpečnostní služby nemohou a nesmí nahrazovat činnost policie a policistů*“).¹⁰⁸

Jelikož veřejnost neakceptuje při činnosti policejních jednotek ztráty, budou technologie nových zbraní více směřovat k tzv. nesmrtícím zbraním, které **protivníka pouze eliminují a budou schopny vést přesnou a účinnou „palbu“.**¹⁰⁹ Nesmrtící zbraně jsou vyvíjeny se záměrem minimalizovat ztráty, ovšem jako u všech zbraní, tak i neletální zbraně lze zneužít, **takže i k nim se bude muset přistupovat jako ke zbraním, jakožto budou muset být pravidla použití těchto zbraní vůči živým cílům.**¹¹⁰

---

¹⁰⁷ VOLNER, Štefan. Dvě monografie o bezpečnosti ze Slovenska. Vojenské rozhledy. 2011, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 140 – 142.

¹⁰⁸ Koaliční smlouva, část 11. Posílení bezpečnosti země, Praha, 2013.

¹⁰⁹ OTRÍŠAL, Pavel. Některé aspekty přístupu ke tvorbě modulárně strukturovaných úkolových uskupení vojsk s příspěvkem jednotek (útvárů) Chemického vojska Armády České republiky. Vojenské rozhledy. 2011, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 144. <<http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/nektere-aspekty-pristupu-ke-tvorbe-modularne-strukturovanych-ukolovych-uskupeni-vojsk-s-prispevkem-jednotek-utvaru-chv-acr>>.

¹¹⁰ BALABÁN, Miloš, POTŮČEK, Martin, RAŠEK, Antonín. Rodící se nová ohrožení v neklidném světě. Vojenské rozhledy. 2011, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 8 – 9.

Projekt Evropa 2030: Výzvy a příležitosti. Zpráva pro Evropskou radu předložená Reflexní skupinou pro diskuzi o budoucnosti Evropské unie, 2030. Stuttgart, 2010.

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/cs_web.pdf>.

Důležitou součástí bude spolupráce armády na ochraně proti únosům civilních letadel a ochrana vzdušného prostoru republiky proti bezpilotním prostředkům teroristů. Obranu nelze realizovat kompaktně po celém území státu, z toho důvodu budou **vyvinuty nové prostředky rozpoznávání malých prostředků protivníka a obrany proti nim.**¹¹¹

Technologická revoluce v armádě

Většina technologií, které mohou být hlavními určujícími faktory vojenských schopností potřebných v horizontu roku 2030, jsou známé již dnes. Pokroky v mikroelektronice a v sensorových a komunikačních technologiích budou podporovat stále dominantnější úlohu znalostí ve vojenských operacích.

Vývoj v oblasti zdrojů energie nám umožní přetvořit řadu z těchto nových příležitostí do nové použitelné techniky. Bojové prostředky budou působit autonomně bez osádek, velkou část důležitých funkcí v boji převezme místo člověka technika – automatizované systémy, bezobslužné prostředky a robotizované zbraňové systémy. **Snaha dostat tomuto požadavku vyústila v tzv. revoluci ve vojenství neboli vojensko-technologickou revoluci (Military-Technological Revolution).**¹¹²

Význam jaderných zbraní bude klesat, ovšem budou třeba stoupat význam průzkumů na velké vzdálenosti a **budou vyvíjeny a zdokonalovány prostředky umožňující podporu vedení vojenské činnosti ve vesmíru,**¹¹³ neboť bude prioritou provádět ničení dalekého dosahu a tím získat schopnost rychle přijímat správná rozhodnutí v rychle se měnící situaci. Rozhodovací proces bude probíhat v reálném čase a velitel bude schopen kdykoliv a z kteréhokoliv místa na bojišti bez přímého vizuálního kontaktu s nelineárně nasazenými silami. To znamená, že ženíšté na bojišti nebudou pro velitele všech stupňů vytvářet pozorovatelné, **ale odborníci z oboru informačních technologií budou vytvářet on-line počítačové sítě pro zabezpečení velení a jednotkám na všech úrovních velení.**¹¹⁴

Jak se rozšiřuje a zrychluje proud pokroku v civilních technologiích, tak se obrací i úloha vojenského významu a vývoje jakožto motoru širšího pokroku; technologie budou do sektoru obrany spíše vstupovat než z něj vycházet. Při udržování náskoku ve vojenských technologiích bude tedy nezbytné lépe využívat technologie civilní a bude se jednat o čím dál tím rychlejší využívání technologií, aby měl protivník co nejméně času si technologii osvojit, nebo na ni vyvinout protiopatření.

Bude stále platit, že **válka není nic jiného než skvělý byznys, proto nemůže být ponechána pouze vojákům.**

---

¹¹¹ RAŠEK, Antonín. Bezpečnost v roce 2020 s výhledem do roku 2050. Vojenské rozhledy. 2006, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 122.

¹¹² EICHLER, Jan. Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Ministerstvo obrany České republiky; AVIS, Praha 2006, s. 34.

¹¹³ ŠILHAN, Vladimír. Současný stav a trendy bezpečnosti využívání kosmického prostoru. Vojenské rozhledy. 2012, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 132 – 146.

¹¹⁴ KRULÍK, Oldřich; MAŠEK, Ivan; MIKA, Otakar. Fenomén současného terorismu. Vysoké učení technické v Brně – Fakulta chemická, Brno 2008. ISBN 978–80-214–3600-8.

Je pravděpodobné, že vzniknou nové „**inteligentní**“ zbraně,¹¹⁵ které se budou prodávat se zabudovanými komponenty, které budou natolik „inteligentní“, že zamezí, nebo omezí jejich zneužití jinými aktéry konfliktu, kdy budou dovnitř techniky či zbraní vloženy skryté čipy, které v případě zneužití či nepřátelské akce způsobí jejich poruchu (nebude se opakovat situace jako např. s raketami STINGER, které Američané prodali mudžahedínům do Afghánistánu proti sovětským vrtulníkům, a které nakonec byly zneužity po odchodu Rudé armády proti nim).

Network Enabled Capability (NEC)

Věda a technologie umožní další rozvoj systému velení a řízení (s velkým nárůstem datových toků na nejnižších stupních velení), shromažďování, vyhodnocování a přenos informací v reálném čase (**NEC – Network Enabled Capability**).¹¹⁶ **NEC, spolu se současným budováním dalších klíčových operačních schopností, umožní přeměnit sílu informací do zvýšení bojové síly a operační efektivity ozbrojených sil České republiky.**¹¹⁷ Bude pokračovat i rozvoj senzorů, družicové techniky, bezobslužných automatizovaných systémů. Zvyšována bude přesnost, dosah a cílená účinnost zbraní a zbraňových systémů. Bude pokračovat vývoj a zavádění neletálních systémů působení na protivníka.

Nové materiály přispějí ke snížení logistické náročnosti systémů (lehčí technika, menší spotřeba paliva a energie), jejich mobility a udržitelnosti.

V oblasti společenské zesílí vliv mezinárodního práva, ale současně se budou projevat snahy o konfrontaci v souvislosti s nerovnoměrným vývojem.¹¹⁸

V informačním věku budou znalosti v ozbrojeném konfliktu klíčovým zdrojem. Velitelé budou mít možnost využívat různých příležitostí a mít pod kontrolou rizika spojená s **prováděním operací s velkým přehledem o situaci.**¹¹⁹ Nicméně, síťové a informační systémy skýtají pouze možnost rychlého rozhodování – nejsou samy o sobě dostatečnou zárukou toho, že budou činěna lepší rozhodnutí.

Přínosy a náklady informačního věku se týkají ale i protivníků. Nejenže dnes dochází k nejrozsáhlejšímu technologickému rozvoji v informačních technologiích, ale rozsah šíření informací je čím dál tím překvapivější. Nové produkty informačních technologií budou vyžadovat pouze minimální infrastrukturu, a jejich záběr také učiní silnějšími nestátní aktéry – ať již na straně dobra či zla. Z koncepčního hlediska bude informační věk vytvářet nové společné prostředí, do kterého se budou snažit proniknout a ovládnout její státy a organizace. Tento kyberprostor bude daleko složitější a komplexnější prostředí, než třeba dnešní internet.

¹¹⁵ TOFFLER, Alvin, TOFFLEROVÁ, Heidi. Válka a antiválka, Argo. Praha 2002. ISBN 80–86569-16–0, s. 236.

¹¹⁶ KRÁSNÝ, Antonín. Vize bezpečnosti státu. Vojenské rozhledy. 2006, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 7.

¹¹⁷ Ministerstvo obrany České republiky. Koncepte Network Enabled Capability (NEC) v ozbrojených silách České republiky, Praha, 2006, s. 6.

¹¹⁸ RYP, Petr. Informační proces jako součást systému velení a řízení, část 2. Vojenské rozhledy. 2010, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 95 – 96.

¹¹⁹ MIKULENKA, Jaromír. Strategická vize: Vojenské výzvy (MC 324/1), 2004, s. 17.

„Divoké karty“

Problematiku katastrofických a varovných scénářů řeší teorie tzv. „divokých karet“¹²⁰ (Britové používají spíše termín „strategické šoky“). Řeší scénáře týkající se České republiky, které i když nejsou pravděpodobné, nelze úplně vyloučit, a zároveň odhalují hlubší kořeny současných i budoucích společenských problémů, tzv. „metaprotblémů“.

*„V oblasti bezpečnosti jsou vnitřní problémy České republiky silně podmíněny vývojem v Evropě a ve světě. Divoké karty mají v souladu s tímto přístupem vhodně doplnit prognostické scénáře, ukázat, že se může přihodit i to, co nemá žádnou nebo jen malou oporu v současných trendech. Ale navzdory malé statistické pravděpodobnosti se pro neodpovídající strategické řízení a občanskou aktivitu mohou udát a také se stávají. Někdy nenadále, jindy postupně z těžko předem poznatelných příčin. Význam mají nejen pro bezpečnostní a vojenskou oblast, ale i oblasti jiné, které v souladu s rozšiřujícím se pojetím bezpečnosti o sociální, ekonomické, environmentální a jiné příčiny jako primární, se stávají jeho součástí jako sekundární důsledek. Divoké karty nemusí být vždy negativistické, katastrofické, ale naopak také přehnaně pozitivní, optimistické. Prognostická činnost umožňuje identifikovat i budoucí bezpečnostní ohrožení, přicházet s podněty pro rozhodovací procesy v bezpečnostní politice a aktivizovat občanskou veřejnost proti ohrožení. Ačkoli jsou problémem již krátkodobé bezpečnostní předpovědi na pět let, praxe potřebuje nejen střednědobé na deset patnáct let, ale dlouhodobější, např. jako podklad pro rozhodování o nákupu letadel či jiných nákladnějších zbraní. Bezpečnostní prognózy mají přitom jeden vážný handicap, že ve větší míře než prognózy jiných oborů nejsou prognózami bez překvapení, a to nejen pokud jde o vysokou míru utajenosti a těžko předvídatelné teroristické akce, ale i zásadní vědecké objevy a s nimi spojené inovace. To je i důvod, proč mají takový význam prognózy varovné. Soustřeďují se na nežádoucí až katastrofické možnosti extrapolace nežádoucích bezpečnostních jevů. Tím plní diagnostickou a aktivizační funkci“.*¹²¹

Zde je pro příklad uvedeno několik „divokých karet z roku 2008“:

- **Rozpad Severoatlantické aliance.**
- **Neúspěšná válka pod Hindúkušem.**
- **Čínská cesta ke globálnímu prvenství.**
- **Pákistán svrhl atomovou pumu na Indii.**
- **Spojené státy americké se bez ropy staly druhořadou velmocí.**
- **Hispanizace Spojených států.**
- **Islamizace Evropy.**

---

¹²⁰ BALABÁN, Miloš, RAŠEK, Antonín. Divoké karty v budoucím vývoji světové bezpečnosti. Vojenské rozhledy. 2008, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 3 – 17.

ŠESTÁK, Bedřich; HRIVNÁK, Ján; SOUČEK, Vladimír; TVRDEK, Jan; POLÍVKA, Lubomír; KRULÍK, Oldřich. Nové trendy reagující na změny bezpečnostního prostředí doma i ve světě. Ochrana a Bezpečnost. 2013 (2013-2014). č. 3 („podzim“, 2013_C_10). ISSN 1805-5656.

<http://www.ochab.ezin.cz/O-a-B_2013_C/2013_C_10_kolektiv.pdf>.

¹²¹ BALABÁN, Miloš, RAŠEK, Antonín. Divoké karty v budoucím vývoji světové bezpečnosti. Vojenské rozhledy. 2008, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 3 – 17.

Pro Českou republiku je zmíněna aktuální „divoká karta“, kterou by řešily ozbrojené a bezpečnostní sbory – **Vytvoření Romské domobran**¹²² a „ghettizace“, neboli soustředování romského etnika do izolovaných sídlišť. V dnešní době v České republice existuje přes 300 **romských ghett (sociálně vyloučených lokalit)**,¹²³ což sebou nese mnohá nebezpečí. V České republice proběhly v minulosti romské etnické nepokoje na Šluknovsku a v Duchcově v letech 2011 – 2013. Situaci zvládla s přehledem policie, ale do budoucna vzroste i úkol armády k eliminaci těchto negativních jevů v závislosti na ekonomických problémech v sociálně slabých oblastech Čech a Moravy, zejména v **romských ghettech**.¹²⁴

Armáda České republiky není určena primárně k zasahování při vnitřních nepokojích, ke zvládnutí nepokojů a k zajištění veřejného pořádku je určena Policie České republiky, kterou můžou doplňovat další bezpečnostní složky. Zvládnutí situace policisty má symbolický význam – **nasazení vojska by zdůraznilo závažnost nepokojů a vyslalo by negativní signál obyvatelstvu**. Pokud se vrátíme do historie, armáda byla nasazena proti obyvatelstvu v Plzni při demonstracích po měnové reformě v roce 1953, a při demonstracích 21. srpna 1969. Dále byla ještě nasazena k potlačení vzpoury ve věznici ve slovenském Leopoldově na jaře v roce 1990. Naopak se podařilo zamezit jejímu nasazení v listopadu 1989.

Mnohé státy však používají svoji armádu k eliminaci nepokojů uvnitř státu. **V Evropě je známé dlouhodobé nasazení britské armády pro zvládnutí násilí mezi katolickými republikány a koruně loajálními protestanty v Severním Irsku**,¹²⁵ Francie o tom uvažovala v roce 2005 v průběhu imigrantských nepokojů na předměstí Paříže. Slovensko vyslalo svoji armádu v roce 2004 k asistenčním úkolům slovenské policie v roce 2004 k zabránění rabování romských občanů.

Zkušenosti ze zemí bojujících proti aktivní protistátní či teroristické činnosti ukazují, že při eskalaci útoků se bezpečnostní síly neobejdou bez výrazného posílení ze strany armády, včetně nasazení těžké vojenské techniky (Izrael, Severní Irsko).

Aktuální „divoká karta“ v bezpečnostní oblasti je karta „**Nenadálý útok**“. Tahle karta má nejbližší k realitě zejména po útoku z 11. září 2001. Nenadálý útok podstatně změnil bezpečnostní situaci ve světě. Poté následoval útok na Londýn, Madrid, Moskvu, Egypt nebo Beslan. Severoatlantická aliance zaútočila na Afghánistán a Spojené státy se spojenci na Irák. Svět začal být nebezpečnější.

---

¹²² RAŠEK, Antonín. Vnitřní bezpečnostní hrozby – prognostický scénář „Nástup extremismu a soužití s romským etnikem a migranty“. Vojenské rozhledy. 2012, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 146.

¹²³ Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, nedatováno, před rokem 2009. <http://www.esfcr.cz/mapa/int_CR.html>.

¹²⁴ ŠUGÁR, Ján; BURDOVÁ, Lenka. Identifikace a charakteristika vybraných sociogenních mimořádných událostí. Bezpečnostní teorie a praxe, Zvláštní číslo 2011, s. 165 – 200.

¹²⁵ KUČERA, Jiří. Křížová cesta k irské svobodě. Válka, březen 2014, ISSN 1804–0772.

MOODY, Theodore, W.; MARTIN, Francis, X. Dějiny Irska. Nakladatelství Lidových novin. Praha, 1996.

Stephen J. Blanck ve své knize „**Rethinking Asymmetric Threats**“ konstatuje: „...nebyli jsme schopni s určitostí poznat, jaká by mohla být další velká hrozba, neboť nejsme schopni předvídat budoucnost. Někteří lidé ale na vyšších vládních postech dne 10. září 2001 mohli, nebo spíše měli by předvídat způsob a druh hrozby, s kterou jsme byli poté konfrontováni. A třebaže, i když byl někdo varován na možný případ, tak si nebyl schopen představit rozsah a závažnost události, která nás postihla dne 11. září 2001“.¹²⁶

Celá bezpečnostní politika České republiky je postavena na budování a v aktuálních podmínkách spíše na udržování kapacit proti známým, identifikovaným a předpokládatelným hrozbám, a to v obvyklé nutné míře. Energie a náklady České republiky vynaložené na obhajobu národních zájmů by mely být úměrné ambicím státu. Zde je otázka, **je-li účelné připravovat stát proti „černým labutím“,¹²⁷ tedy počítat s nejhroššími variantami, nebo jít hospodárnější cestou „přiměřené dostatečnosti“.**¹²⁸ (Černá labuť se používá pro něco, co je velice málo pravděpodobné, ale nese obrovské následky, např. pád **dopravního letadla na jadernou elektrárnu**).¹²⁹

Potencionální použití ozbrojených sil České republiky

Armáda jako nástroj státní moci organizovaný na byrokratických principech je budována k výkonu a realizaci státní politiky. Základní úkol ozbrojených sil, stanovený zákonem, je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení, především v rámci systému kolektivní obrany Severoatlantické aliance a Evropské unie. „**Jsou hlavní výkonnou složkou vojenské moci státu, jsou specifikovány v zákonech a odlišují se od jiných bezpečnostních složek schopností používat zbraně a vojenskou techniku prostřednictvím bojové činnosti k dosažení stanovených cílů**“.¹³⁰

Použití ozbrojených sil nemusí být vždy nezbytně nutné, vždy bude kladen důraz na diplomatická a politická mezistátní jednání. Vzhledem k předpokládanému charakteru budoucích hrozeb a jejich riziku i charakteru budoucích konfliktů lze předpokládat, že nedojde k masivnímu použití ozbrojených sil České republiky v rozsáhlém konvenčním ozbrojeném střetu. Je pravděpodobné však nasazení části sil, například letectva, protivzdušné obrany státu, chemických jednotek v rámci napadení spojeneckého státu při aktivaci společné obrany, popřípadě jako prevenci teroristických útoků (olympiády, summitu Severoatlantické aliance atd.).

---

¹²⁶ „Namely, we cannot know with certainty what the next major threat is because we cannot know the future. Few people in a position of authority on September 10, 2001, could or would have predicted the form and nature of the threat that was about to confront us. And even those who had warned about such an eventuality probably could not imagine the scope and magnitude of what befell us on September 11“.

BLANCK, Stephen J. *Rethinking Asymmetric Threats*, Lexington, 11. XI. 2011, s. 24.

¹²⁷ STEJSKAL, Libor. *Bezpečnostní systém České republiky a nutnost jeho adaptace na rostoucí komplexitu hrozeb*. *Vojenské rozhledy*. 2011, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 41 – 42.

¹²⁸ TALEB, Nicholas Nassim. *Černá labuť*, Paseka, Praha 2011, ISBN 978–80-7432–128-3.

¹²⁹ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Portál, Praha 2009.

¹³⁰ JANOŠEC, Josef. *Bezpečnost a obrana České republiky 2015 – 2025*. AVIS, Praha 2005, s. 57.

Nevojenské použití ozbrojených sil České republiky

Zatímco konvenční válka zůstane nejvíce odstrašující výzvou, vojenské neválečné operace budou s určitostí stále častější. Možné je nasazení části sil (např. vzdušné obrany) v rámci napadení spojeneckého státu a aktivace mechanismu společné obrany.

Pravidelné (částečné) nasazení ozbrojených sil České republiky mimo území státu bude naopak vyžadováno na pokrytí dlouhodobých mezinárodních operací s mandátem zastřešující organizace (Organizace spojených národů, Severoatlantická aliance, Evropská unie). Cílem těchto akcí budou stabilizační, mírové, humanitární a postkonfliktní operace **v prostředí regionálních konfliktů a slabých a zhroucených států, stejně jako pozorovatelské a inspekční mise v rizikových oblastech.**¹³¹

Další hrozby kladou největší požadavky na použití ozbrojených sil České republiky zejména z hlediska jejich připravenosti. Armáda se může v budoucnu účastnit nasazení rámci záchranných a humanitárních operací podle následujících scénářů: **narušování zákonnosti velkého rozsahu, migrační vlna velkého rozsahu, povodně velkého rozsahu, průmyslová havárie velkého rozsahu s rozsáhlým chemickým, biologickým nebo radiačním ohrožením, rozsáhlé lesní požáry, nebo rozsáhlá epidemie osob a pandemie zvířat.**¹³²

Protiteroristické operace a války „čtvrté generace“

Teroristické útoky způsobily, že se státy přimkly více k sobě v boji proti jednomu společnému nepříteli – hrozbě „**globálního terorismu**“. Teroristické skupiny se útokem na New York uvedly jako noví aktéři světové politiky. Význam této hrozby nevyplývá však ani tak z rozsahu potencionálních škod, ale zejména z nepředvídatelnosti terorismu. Univerzalistická podoba hrozby terorismu proti všem státům mění a bude měnit válku proti globálnímu terorismu ve výzvu, ve které jsou uzavírána nová spojení i mezi antagonistickými tábory, jsou tlumeny regionální konflikty a vytváří se nová mapa globální politické scény.

Válka proti terorismu však musí být vedena citlivě, **nesmí se změnit ve válku proti islámu**, protože taková válka terorismus nezničí, spíše bude poskytovat důvody pro jeho existenci. V takové válce by mohly být likvidovány důležité svobody, byl by obnoven nacionalismus a byly by demonizovány kulturní odlišnosti. Taktéž bude tenká hranice mezi terorismem a národně osvobozeneckým hnutím (je teritoriálně i národnostně vymezeno) a mezinárodními teroristickými sítěmi (překračují hranice států).

Teroristické nebezpečí se s pokračujícím technologickým pokrokem bude exponencionálně zvyšovat. Pokročilé technologie – genetické technologie, nanotechnologie či robotika

---

¹³¹ KRÁSNÝ, Antonín. Asistence Armády České republiky v krizových operacích řízených Ministerstvem vnitra na území České republiky, prezentace, nedatováno.

¹³² Typové plány (dle usnesení Bezpečnostní rady státu č. 295/2002), Ministerstvo životního prostředí, Praha, 2003.

Ústřední poplachový plán Integrovaného záchranného systému, Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Praha, 2011.

– otevírají nové možnosti vedení války. Ozbrojené síly České republiky budou i v budoucnu důležitým prvkem v protiteroristických operacích jednotek Severoatlantické aliance či Evropské unie; protiteroristické operace však musí mít v budoucnu mezinárodní právní základnu, ne jako dnes souhlas Spojených států amerických, aby se **protiteroristické mise nesetkaly s negativní reakcí v islámském světě.**

Terorismus je a bude strategickou hrozbou a bude představovat i do budoucna reálný fenomén, se kterým se bud muset vyrovnat většina států, neboť představuje hlavní destabilizující faktor a nejvýznamnější internacionální hrozbu.

Česká republika zatím nepředstavuje cílovou zemi pro mezinárodní teroristické skupiny ani její potencionální základnu pro rekrutaci teroristů, ale cílem by se mohla stát pro její zahraniční aktivity či zvyšování počtů islámských imigrantů.

Pro konflikty v tomto století byl navržen pojem války „**čtvrté generace**“.¹³³ Tento druh války je charakterizován důrazem na nestátní aktéry a politickými a psychologickými formami útoku, které jsou spojeny s kriminálními aspekty. „*Války čtvrté generace jsou rozvinutou formou povstání používajícího všech disponibilních sítí (politické, ekonomické, sociální, vojenské) k tomu, aby přesvědčily nepřátelské rozhodovací činitele, že jejich strategické cíle jsou buď nedosažitelné, nebo příliš nákladné vzhledem k domnělému úspěchu*“.¹³⁴ Vedení těchto druhů válek, které taky můžeme nazývat válkami gerilovými, je pro všechny státy neskutčné, neboť jsou vleklé a nebojuje se konvenčním způsobem. Patří mezi konflikty nízké intenzity. Malé války jsou často mnohostranné a v budoucnu budou stále složitější, neboť aktéry jsou nevládní organizace či soukromé vojenské organizace. **Svou povahou jsou to války náboženské, politické nebo etnické.**¹³⁵

Povahu, četnost a charakter válek 21. století bude ovlivňovat řada faktorů, které se budou uplatňovat různou měrou, avšak výrazně ovlivní vedení malých a protipovstaleckých válek v budoucnu a do popředí bude stále výrazněji vystupovat fenomén **Failed States**¹³⁶. Jestliže nerozvinutý stát zápasil s vnitřním rozkolem nebo nemohl vykonávat vládu a zajistit bezpečnost a fungování služeb, mělo to malý vliv na bezpečnost velkých rozvinutých států. Po 11. září vytváří kombinace úpadku státu a postmoderního terorismu potencionálně katastrofické důsledky pro mezinárodní bezpečnost. Důsledky úpadku nějakého státu vytvářejí problémy pro důležité zájmy jiných států – nefungující státy se mohou stát útočištěm a výchozí základnou teroristů.

---

¹³³ Kolektiv autorů. Vojenská strategie, Univerzita obrany – Ústav strategických studií Brno, Ministerstvo obrany České republiky, ISBN 978475–2, s. 222.

¹³⁴ ZETOCHA, Karel. Nový pohled na malé války, Vojenské umění. AVIS, Praha, 2006, ISSN 1210–3292.
GALATÍK, Vlastimil. Principy obrany České republiky České republiky „2030“. Univerzita obrany – Ústav strategických studií. Brno 2008, s. 46.

¹³⁵ FREYTAG, Andreas, MEIERRIEKS, Daniel, MÜNCH, Angela, SCHNEIDER, Friedrich. Patterns of Force: System Strength, Terrorism and Civil War. Working Paper 28, 2010, <<http://www.economics-of-security.eu/>>.

¹³⁶ HOFFMAN, G., Frank. Nový pohled na malé války (Války čtvrté generace), Vojenské rozhledy. 2006, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 35.

Organizace spojených národů (OSN)¹³⁷

Nejvyšší autoritou pro řešení krizí a konfliktů mezi státy nebo znepřátelenými stranami a pro odstraňování jejich následků je Organizace spojených národů. Hlavní principy, týkající se řešení krizí, jsou formulovány v Chartě Organizace spojených národů. Hlavním posláním odboru mírových operací Organizace spojených národů je pomáhat členským zemím a generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů v úsilí o udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. K jeho úkolům patří plánování, příprava, koordinace a řízení operací Organizace spojených národů na udržení míru s cílem efektivního splnění daného mandátu.

Do jednotek Organizace spojených národů přispívají, a v budoucnu budou i stále přispívat mnohé státy stejně jako Česká republika. V dnešní podobě vytváří „ad hoc“ modulární síly, které jsou „šité na míru“ pro každý druh mise.

Bohužel je ale naivní předpokládat, že Organizace spojených národů bude efektivní se stejnou strukturou jako má dnes. Složitost budoucího vývoje naznačuje i současný stav Organizace. Selhal pokus o reformu Organizace spojených národů včetně její rady bezpečnosti, jejíž vliv na řešení otázek mezinárodní bezpečnosti klesá. Je zjevné, že podoba Rady bezpečnosti již neodpovídá novým politickým a ekonomickým realitám světa, a jsou i vážné problémy s fungováním Rady bezpečnosti. **Jedním ze základních problémů současné Organizace spojených národů je její identita a vliv na vývoj světové politiky a zejména na globální bezpečnost.**¹³⁸

European Union Battle Groups (EU BG)¹³⁹

Evropská unie se stává globálním činitelem, který je stále více připraven nést svůj díl zodpovědnosti za světovou bezpečnost. Přijetím „Evropské bezpečnostní strategie“ Evropskou radou v prosinci 2003 potvrdila Unie úlohu, kterou chce sehrávat ve světovém dění. Evropská unie je a bude připravena poskytovat podporu upevňování mezinárodního řádu, který je založen na principu účinné spolupráce realizované v rámci Organizace spojených národů.

V kontextu vzniklých změn i nových příležitostí, vyjádřily členské státy Unie odhodlání zabezpečit rozšířenou Evropskou unii nástroje k poskytnutí hodnotného příspěvku pro zajišťování bezpečnosti a stability ve světě. Součástí účinných nástrojů bezpečnostní politiky je a snad i do budoucna zůstane European Union Battle Group (EU BG), do kterého vyčleňuje síly i Armáda České republiky.

Od EU BG se očekává, že bude schopen provést rychlou a rozhodnou vojenskou akci ke

---

¹³⁷ Fakta a čísla Organizace spojených národů, Informační centrum Organizace spojených národů v Praze, 2005, ISBN 92-1-100936-7.

¹³⁸ EICHLER, Jan. Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Ministerstvo obrany České republiky; AVIS, Praha 2006, s. 224.

¹³⁹ KULÍŠEK, Jaroslav. Nasaditelnost Battle Groups EU do operací ESDP. Vojenské rozhledy. 2009, č. 1, ISSN 1210-3292, s. 31 – 39.

splnění úkolů uvedených v článku 17, odstavec 2 Smlouvy o Evropské unii, úkolů často nazývaných jako „**petersberské úkoly**“,¹⁴⁰ jakož i úkolů uvedených v **Evropské bezpečnostní strategii**.¹⁴¹

*„Rozsah úkolů ESDP je velmi široký. Operační svazky EU BG je možné použít napříč celým spektrem úkolů, avšak jak vyplývá z jejich omezené velikosti, jejich potenciál může být plně využit pouze při plnění úkolů, které mají omezené časové trvání a operační intenzitu. Evropská unie má připravena pro použití pět základních scénářů použití, kterých bylo použito pro sestavení Katalogu požadavků sil Evropské unie 2005. Jednotky EU BG jsou schopny vést nepřetržitou operační činnost po dobu 30 dnů s možným prodloužením – v případě, že je zajištěno zásobování – až na 120 dnů. Dnes může být Battle Group nasazen do vzdálenosti 6000 km od Bruselu, v budoucnu budou mít požadavky na nasazení až globální charakter, což bude nést mimořádné nároky na dopravu, logistiku, přípravu osob i materiál“.*¹⁴²

Jednou z klíčových otázek, které se týkají EU BG je, zda někdy budou tyto operační svazky použity, a když ano, tak za jakých okolností. Vedle mezinárodní bezpečnostní situace existují i další faktory, které ovlivňují rozhodnutí použít Battle Group, jako jsou politické zřetele a vnímání možných rizik v předpokládaném prostoru nasazení.

Do současné doby však nebyla v souladu s konceptem žádná EU BG klasickým způsobem aktivována na podporu ESDP, ani nasazena na krizové operace, a to navzdory skutečnosti, že **od ledna 2006 je přinejmenším jedna EU BG dostupná pro operační nasazení**.¹⁴³

Síly rychlé reakce

V souvislosti s možným vývojem vztahů Severoatlantické aliance a Evropské unie vstupuje do popředí přístup ke strukturám ozbrojených sil na evropské úrovni. Konkrétně jde o otázky fungování jednotek Severoatlantické aliance **Response Force (NRF)**,¹⁴⁴ a na druhé straně jejich „evropská varianta“ **Rapid Reaction Force (RRF)**.¹⁴⁵ Struktura obou rychlých sil je stejná a Armáda české republiky je do nich zapojena.

Budoucnost zapojení záleží na struktuře a možnostech budoucích ozbrojených sil České republiky a finanční udržitelnosti zabezpečení misí. Zatím však pro Českou republiku přes narůstání významu Evropské unie zůstává Aliance nejdůležitější vojenskopolitickou zárukou

---

¹⁴⁰ PICEK, Vlastimil. Rok 2009 jsem označil rokem stabilizace Armády České republiky. Czech Defence Industry & Security Review, 2009, č. 2.

¹⁴¹ Aktuálně. Bezpečná Evropa v lepším světě – Evropská bezpečnostní strategie, 2003; Zpráva o provádění evropské bezpečnostní strategie – Zajišťování bezpečnosti v měnícím se světě, 2008; Strategická koncepce obrany a bezpečnosti členů Organizace Severoatlantické smlouvy – Aktivní spolupráce, moderní obrana, 2010; Vojenská strategie České republiky, 2008; Bezpečnostní strategie České republiky, 2011.

¹⁴² KULÍŠEK, Jaroslav. Nasaditelnost Battle Groups Evropské unie do operací ESDP. Vojenské rozhledy. 2008, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 31 – 39.

¹⁴³ PRIKNEROVÁ, Lucie. Summit Evropské rady: restart evropské obrany. Euroskop.cz, 16. XII. 2013. <<https://www.euroskop.cz/46/23351/clanek/summit-evropske-rady-restart-evropske-obrany/>>.

¹⁴⁴ KULÍŠEK, Jaroslav. NATO Response Force. Vojenské rozhledy. 2010, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 45 – 68.

¹⁴⁵ KRÁSNÝ, Antonín. Vize bezpečnosti státu. Vojenské rozhledy. 2006, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 5.

bezpečnosti. Další vývoj v obou bezpečnostně politických institucích bude impuls pro další rozhodující vývoj ozbrojených sil České republiky.

Schopnosti budoucích ozbrojených sil České republiky

Tím, že se ozbrojené síly budou v budoucnu výrazněji zapojovat do mezinárodních misí a v návaznosti na zajištění pravidelné rotace nasazených vojsk, musí armáda zabezpečit.¹⁴⁶

- **Mít v míru** počty osob a techniky nezbytné k plnění spojeneckých závazků, tj. včasnou dosažitelnost sil a prostředků potřebných pro plnění úkolů v operacích.
- **Mít odpovídající** organizační strukturu v závislosti na zdrojových kapacitách, tedy udržovat odpovídající připravenost určených sil k nasazení.
- **Disponovat** funkčním systémem postupného rozvinutí ozbrojených sil pro případ narůstání ohrožení bezpečnosti státu, včetně zajištění připravenosti potřebných zásob materiálu pro neočekávaná nasazení.
- **Být připravený** k efektivnímu využití výrazného nárůstu zdrojů pro potřebu ozbrojených sil u osob na dvoj- až osmi násobek mírového stavu i více a u finančních zdrojů čtvrtinu až třetinu HDP i více) při nárůstu nebezpečí ohrožení státu.

Zvláštní kapitolou je činnost zpravodajských služeb náležících pod ozbrojené síly. Jejich role bude i v budoucnu vzrůstat z důvodu nárůstu mezinárodního terorismu, a taky trvalým tlakem na snižování rozpočtové zátěže. Jejich úkol bude i nadále s dostatečnou přesností a v dostatečném předstihu varovat před narůstajícím nebezpečím a vytvořit tak časový prostor nezbytný pro zaplnění kapacitního deficitu. Bez spolehlivé klasifikace hrozeb a rizik nelze odpovědně formulovat žádnou bezpečnostní politiku. Stejně tak není možné bez spolehlivých informací naplňovat cíle této politiky a zajišťovat každodenní bezpečnost státu, jeho institucí a především jeho občanů.

Důležitou kapitolou bude i užší spolupráce vojenské zpravodajské služby s Policií České republiky, především v oblasti výměny informací, koordinace činnosti a společného používání technických prostředků sloužících v boji proti terorismu.

Názor obyvatel České republiky na poslání Armády České republiky je poznamenán dlouhodobým dilematem mezi použitím vojenských sil a prostředků přímo ve prospěch občanů na území republiky, anebo jejich použitím za hranicemi našeho státu. Mnoho obyvatel stále ještě nechápe povinnost republiky zapojit se systémem mezinárodní bezpečnosti, počínaje zapojením se do protiteroristických operací, a konče aktivní účastí v protipirátských operacích.

---

¹⁴⁶ GALATÍK, Vlastimil, KRÁSNÝ, Antonín. Pravděpodobné budoucí operační prostředí, operační požadavky a schopnosti ozbrojených sil České republiky. Principy obrany České republiky „2030“, Univerzita obrany – Ústav strategických studií Brno, 2008, s. 34.

Ekonomické a personální zabezpečení budoucí armády

Profesionální armáda se bude v závislosti na výkonu ekonomiky potýkat s konkurencí na trhu práce a potencionálními deficity v rekručních zdrojích. Finanční ohodnocení nebude patrně již dostatečným důvodem pro službu v ozbrojených silách a bude nutno hledat přijatelné alternativy a motivace, např. v systému zdravotní péče, možnosti dalšího vzdělávání a zajištění rodiny během nasazení do mise.

Úspěšné doplňování kvalitního personálu je základním faktorem při výstavbě ozbrojených sil. Přechodem k profesionální armádě se Armáda České republiky stala jedním ze subjektů na pracovním trhu, kde musí soutěžit s ostatními státními i nestátními subjekty při získávání kvalifikovaného personálu.

Personální zabezpečení ozbrojených sil České republiky

Armáda nemůže klíčové lidi pro rozhodující funkce získávat zvenčí jako firma v civilním sektoru, ale musí si je získat na počátku kariéry, vycvičit si je, zvyšovat jim kvalifikaci a udržet si je. **Je nebezpečím, že pro armádu zůstanou jen méně kvalifikovaní a kvalitní lidé.**¹⁴⁷

Ve většině států Evropské unie dochází k poklesu **demografické křivky**¹⁴⁸ a Česká republika není výjimkou. V příštích desetiletích lze proto očekávat stále větší obtíže s náborem dostatečného počtu kvalitního personálu. Při trvalém bohatnutí společnosti bude pro ozbrojené síly stále více obtížné konkurovat soukromým subjektům v oblasti platů a dalších benefitů. Lidé jsou v procesu komplexního zajišťování potřeb vojenské obrany nejvýznamnějším prvkem. Jsou zdrojem rozhodování, jsou tvůrci a interpretátory informací, jsou vlastně občani, po nichž je vyžadována ochota obětovat i svůj život pro zajištění míru. Lidské zdroje mohou významně omezit obranyschopnost státu.

Finanční zabezpečení ozbrojených sil České republiky

Výstavba a použití armády bude však determinována i ekonomickým faktorem. Ty předurčují zdroje, které bude Česká republika schopna dát na zajištění obrany a na potřebu resortu obrany. Určitě i v budoucnu bude výše výdajů na obranu záviset na politických rozhodnutích s ohledem na skutečnost, do jaké míry se společnost cítí ohrožena, jaké má závazky vůči mezinárodním bezpečnostním organizacím a **jaké má možnosti finančně krýt potřeby obrany ve vztahu k uspokojení ostatních potřeb společnosti.**¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ NEČAS, Petr. Moderní vojsko pro 21. století. Hlavní kancelář Občanské demokratické strany, říjen 2003, s. 25. <http://web.ods.cz/docs/publikace/modra_sance-obrana.pdf>.

¹⁴⁸ ŠMONDRK, Jozef. Zdrojové zabezpečení bezpečnosti a obrany České republiky. Vojenské rozhledy. 2004, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 23.

ZETOCHA, Karel. Lidské zdroje 2030. Principy obrany České republiky „2030“, Univerzita obrany – Ústav strategických studií, Brno 2008, s. 52 – 53.

¹⁴⁹ ŠMONDRK, Jozef. Zdrojové zabezpečení bezpečnosti a obrany České republiky. Vojenské rozhledy. 2004, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 25.

Stále platí a bude platit, že **oblast bezpečnosti a obrany není zisková, ale je ekonomicky výhodná pro stát, neboť i v době míru je jako záruka ochrany státu a jeho obyvatel.**¹⁵⁰ Majetek ozbrojených sil vznikl a stále vzniká z dlouhodobého výběru daní a jejich přerozdělením pro účely obrany celého státu. Ekonomická efektivita peněz vynaložených na armádu se projeví vždy až v budoucnosti.

Naprostá většina občanů si sice uvědomuje potřebu armády, ale není ochotna obětovat zdroje na obranu republiky. Stále existuje u široké veřejnosti názor, že armádní rozpočet zbytečně zatěžuje Českou republiku.¹⁵¹

Z hlediska angažovanosti ozbrojených sil České republiky půjde o konflikty odehrávající se zejména mimo prostor Evropské unie a Severoatlantické aliance v různých geografických i klimatických podmínkách a kladoucí mimořádně vysoké nároky na technologickou vybavenost a dopravní a logistické kapacity. Zapojení ozbrojených sil České republiky bude až na výjimky probíhat formou plnění určených úkolů v rámci mnohonárodních operací s mandátem mezinárodní bezpečnostní organizace.

Mobilizace¹⁵²

Mobilizace ozbrojených sil je proces spojovaný se zavedením všeobecné branné povinnosti a úzce souvisí s vojenskou službou. Občan demokratického státu je v případě ohrožení státu povinen nastoupit vojenskou službu a nasadit svůj život pro obranu vlasti. Toliko teorie. Změny ve společnosti a vstup do 21. století již není samozřejmá povinnost pro občany k vojenské službě vlasti. Hodnoty dnešní moderní společnosti většiny občanů se široce rozcházejí s hodnotami v rámci vojenské organizace.

S ukončením systému odvodů ztrácí armády přehled o faktickém stavu populace branců. Není tedy zcela jasné, v jakém rozsahu by bylo možné mobilizovat třeba jen část populace. Není zřejmé, kolik branců by odmítlo nástup z důvodu víry, kolik by neprošlo ze zdravotních důvodů, je-li možno povolát a jak brance žijícího mimo území České republiky, jak přistoupit k přistěhovalcům žijícím trvale na našem území.

Je třeba rozhodnout, jakým způsobem bude doručen povolávací rozkaz občanům České republiky na území i mimo území státu (tištěné provolání ve stylu „*Mým národům*“ by asi v dnešní době neprošlo), zdali to bude cestou České pošty, nebo pomocí SMS, SKYPE, TWITTER, prostě aby to poplatné 21. století, ale zároveň to mělo právní hodnotu. Dále kolik lidských zdrojů může být vynaloženo na obranu země, aniž by se zhroutila ekonomika státu – kde je ta pomyslná hranice pro fungování sociálního státu při mobilizování záloh. Návrat k válečnému modelu ekonomiky z 2. světové války je v dnešní době absolutně nereálný.

---

¹⁵⁰ RAŠEK, Antonín. Sociálně politické poznávání v armádě v polistopadovém období. Vojenské rozhledy. 2005, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 136.

¹⁵¹ Armáda České republiky – Symbol demokracie a státní suverenity 1993 – 2012, Ministerstvo obrany České republiky – odbor komunikace a propagace. Praha 2013. ISBN 978–80-7278–614-5, s. 131.

¹⁵² Bílá kniha o obraně, Ministerstvo obrany České republiky – odbor komunikace a propagace, Praha 2011, s. 110.

Kupodivu Česká republika se potýkala s dopady mobilizace i v roce 2014 z důvodu vyhocené situace na Ukrajině. V mnoha tuzemských firmách pracují Ukrajinci, kteří dostali povolávací rozkaz do ukrajinské armády. Povolávání do zbraně ukrajinských záloh mohlo způsobit masivní odchod ukrajinských pracovníků zpět na Ukrajinu a to by znamenalo pro firmy velké potíže, neboť „Ukrajinci patří mezi kvalitní a stabilní zaměstnance, a je velmi těžké je nahradit“.¹⁵³

Vzdělávání populace v oblasti ochrany obyvatelstva¹⁵⁴

Vzdělávání populace v oblasti ochrany obyvatelstva, ať už v obranném či ochranném duchu (při vzniku vojenské či nevojenské krizové situace) může být jedním z důležitých úkolů odborníků z armády i ostatních bezpečnostních sborů. Důležitost této problematiky navíc přesahuje hranice státu a vzhledem k rychle se měnící bezpečnostní situaci ve světě, změnám v bezpečnostních rizicích a **prudkém nárůstu teroristických útoků nabývá stále na významu**.¹⁵⁵ Obrana a obranyschopnost naší republiky se stává stále více nesamozřejmým a taky bohužel prázdným pojmem, jenž nekoresponduje s životním stylem a myšlením 21. století. Pro většinu občanů nemá žádnou reálnou a představitelnou náplň.

*„Současná mladá generace vyrostla v době a prostředí, kdy voják je vidět nanejvýš tak v televizi. Totéž platí i pro techniku. Jistě, svým způsobem je to dobře, je to důsledek toho, že Evropa se těší historicky bezprecedentnímu období míru. Neberme ale takový stav jako samozřejmost. Nezapomínejme na naše dějiny.... Koncem loňského roku se do škol vrátila branná výchova, i když v jiné formě..... Problematika přípravy občanů k obraně státu je explicitně zahrnuta do rámcového vzdělávacího programu a do školních vzdělávacích programů základních škol“.*¹⁵⁶

Není podstatné, jestli příprava ochrany a obrany obyvatel bude v gesci ministerstva obrany či vnitra a vzniklá krizová situace vojenského nebo nevojenského charakteru, důležité je, aby bylo dosaženo stavu, kdy každý občan bude schopen na změny vznikající v důsledku mimořádných událostí adekvátně pružně reagovat. Aby však občané mohli přebírat spoluodpovědnost a podílet se na zajištění bezpečnosti, obrany a ochrany, musí jim k tomu stát vytvořit podmínky. Měl by jim stát poskytnout potřebnou výchovu a vzdělání, nabízet příležitosti k sebevzdělávání a organizovat systematickou přípravu.

„Vojáci ze 4. brigády rychlého nasazení učili žáky základní školy o chemických zbraních či zdravotědě: Hlavním posláním tohoto setkání je seznámit děti s povinnostmi, které nám jako

¹⁵³ ŠVEC, Martin. Ukrajinci rukují. Potíže to dělá i firmám na západě Čech, Plzeňský deník, 6. III. 2014, s. 1.

¹⁵⁴ KROBATH, Jiří, STEJSKAL, Libor. Branná výchova (Participace občanů na přípravě k obraně). Sborník Bezpečnostní politika České republiky – výzvy a problémy. Ministerstvo obrany České republiky; AVIS, Praha 2004, s. 149 – 164.

¹⁵⁵ PLINCNEROVÁ, Karin. Vzdělávání dětí a mládeže v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události. Ochrana a bezpečnost, 2012, č. 4 <http://www.ochab.ezin.cz/O-a-B_2012_D/2013_D_01_plincnerova.pdf>. PLINCNEROVÁ, Karin. Současné přístupy ke vzdělávání v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události ve vybraných zemích Evropské unie. Ochrana a bezpečnost, 2012, č. 4 <http://www.ochab.ezin.cz/O-a-B_2012_D/2013_D_02_plincnerova.pdf>.

¹⁵⁶ STROPNICKÝ, Martin. NATO, naše členství a naše hrdost. Hospodářské noviny, 12. III. 2014, s. 9.

občanům vyplývají ve vztahu k obraně státu. Je to dlouhodobý projekt, který postupem času bude určen i pro střední školy a veřejnost, jež se o tuto problematiku zajímá, řekla Daniela Hölzelová z odboru komunikace a propagace Ministerstva obrany“.¹⁵⁷

Bohužel, dnes je idea občanské spoluodpovědnosti za bezpečnost, obranu a ochranu tuzemské veřejnosti prakticky cizí. Česká republika však může rozvíjet bezpečnostní systém jen přiměřený jejím možnostem a absencí jeho některých prvků musí řešit s občany a se soukromým sektorem. Události na Ukrajině ale otevřely otázku, jak postupovat dále – mladším ročníkům neříká nic pojem mobilizace, většina mužské části populace České republiky nikdy nedržela zbraň, nezná základní pojmy taktiky, nedokáže reagovat na rozkaz...

Výcvik Aktivních záloh

„Aktivní záloha je součástí zálohy ozbrojených sil České republiky. Tato záloha se využívá především pro doplňování ozbrojených sil za stavu ohrožení státu, za válečného stavu ale i při vzniku ohrožení nevojenského charakteru. Zálohy se mohou použít k záchranným pracím při pohromách, povodních nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy a zdraví osob, majetek nebo životní prostředí, popřípadě k ochraně ohrožených infrastruktur“.¹⁵⁸

Aktivní záloha vznikla na základě potřeb Armády České republiky a na základě zájmu vojáků v záloze o zařazení do jejich jednotek podle jejich odbornosti. Hlavními sledovanými cíli pro vytvoření aktivní zálohy je vytvořit kvalitní zálohu ozbrojených sil České republiky připravovanou v době míru pro použití za stavu ohrožení státu a válečného stavu, popřípadě, po vzoru Národní gardy Spojených států, použít je v zahraničních mírových operacích.

Bylo by účelné navázat na bývalou organizaci SVAZARM (Svaz pro spolupráci s armádou), která umožňovala přípravu obyvatelstva získávat dovednosti a znalosti využitelných v činnosti ozbrojených sil bez ohledu na to, jestli se dotyčný stal vojákem z povolání nebo příslušníkem bezpečnostních sborů. **Organizace umožňovala školení v oblasti tehdejší civilní obrany, ale třeba i získání dovedností ve střelecké přípravě, v ochraně jednotlivce před zbraněmi hromadného ničení. Organizace by vytvářela vycvičené a připravené personální rezervy, které můžou doplňovat armádní zálohy popřípadě ozbrojené síly či bezpečnostní sbory.**¹⁵⁹

¹⁵⁷ TOMAN, Petr. Úlohu učitelů přebrali na čtyři hodiny chlapi v maskáčích, Karlovarský deník, 27. III. 2014, s. 2.

¹⁵⁸ Aktivní záloha. Armáda České republiky. <<http://www.acr.army.cz/aktivni-zalohy-6831/>>.

¹⁵⁹ PERNICA, Bohuslav. Politika celkových sil a otázka budování vojenské a nevojenské milice v České republice. Vojenské rozhledy. 2012, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 83 – 84.

FRANK, Libor, STOJAR, Richard. Charakteristiky a trendy vývoje bezpečnostního prostředí: Implikace pro ozbrojené síly, Univerzita obrany, Fakulta ekonomiky a managementu, Brno 2010, s. 14.

Kybernetická hrozba

Kyber útoky v kyber prostoru

Obrana kyberprostoru bude v budoucnu stejně důležitá, jako je dnes obrana území, i když bitevní pole bude virtuální. Kyber prostor je daleko složitější a komplexnější prostředí než jak ho představuje internet. Má mezinárodní povahu a každým dnem exponenciálně roste.

Cokoliv se stane v kybernetickém světě, velmi rychle se odrazí v tom fyzickém.¹⁶⁰ Kyber zločin bude v budoucnu považován za závažnou hrozbu jako třeba terorismus, případný kyber útok by mohl být považován za akt války. Kybernetický prostor nezná hranic, otázky bezpečnosti bude nutné řešit z mezinárodního pohledu. Jak si stát chrání svůj prostor plotem, ostrahou, elektronickými zařízeními, tak si musí chránit i svůj kyberprostor, který sice méně hmatatelný, ale je o to více zranitelný.¹⁶¹

Ochrana kyberprostoru musí být nedílnou součástí bezpečnostní kultury státních zařízení. Rostoucí závislost společnosti na informačních technologiích bude mít rozhodující význam na udržení funkčnosti státu ve všech jeho doménách, včetně ozbrojených sil, které budou vysoce závislé na informatizaci a fungování síťového prostředí.¹⁶² Za kybernetickou bezpečností budou vždy stát kvalitní technologie, odpovídající procesy a vzdělání lidí.

Kybernetické útoky za použití sofistikovaného malware (škodlivý software) prokazují, a budou prokazovat, narůstající schopnost útočníků působit proti kritické národní infrastruktuře. Již v dnešní době Vojenské zpravodajství hodnotí, že rozsah i frekvence aktivit hackerů strmě narůstá podobně jako kybernetický potenciál ozbrojených sil řady států.

Kybernetické útoky budou v budoucnu propracovanější, čímž porostou adekvátně náklady na ochranu proti nim a na odstranění jejich následků. Kybernetické hrozby mohou mít různý původ, od kriminálních či teroristických útoků přes záškodnictví až po neúmyslné chyby. **V současné době v Česku neexistuje speciální právní předpis, který by měl zajistit minimální opatření a postupy při případných napadeních, neexistuje ani jednotný způsob stanovení bezpečnostních standardů, způsobů varování a řízení rizik.**¹⁶³

Teprve s odstupem času začal problematiku řešit Národní bezpečnostní úřad, který je mimo jiné gestorem za přípravu **Zákona o kybernetické bezpečnosti, jehož platnost se předpokládá od 1. ledna 2015.**¹⁶⁴

---

¹⁶⁰ BOČEK, Jan. Jsme na pokraji informační války, Hospodářské noviny, 21. III. 2014, s. 21.

¹⁶¹ KRULÍK, Oldřich. Klasické versus kybernetické konflikty mezi státy: námět k zamyšlení. Euroatlantic Quarterly. 2007, č. 3, s. 30 až 31. ISSN 1336–8761.

¹⁶² Bílá kniha o obraně. Ministerstvo obrany České republiky, Praha 2011, str. 113.

¹⁶³ Žádná země není zcela připravena čelit kybernetickým útokům, Hospodářské noviny, 27. II. 2014, s. 16.

FRANK, Libor, STOJAR, Richard. Charakteristiky a trendy vývoje bezpečnostního prostředí: Implikace pro ozbrojené síly, Univerzita obrany, Fakulta ekonomiky a managementu, Katedra celoživotního vzdělávání, Brno 2010, s. 16.

¹⁶⁴ LECHNER, Tomáš. Problematika kybernetické bezpečnosti z pohledu obcí, Veřejná správa, 27. II. 2014, s. 21.

Kybernetické útoky a počítačová špionáž se stanou celosvětovým problémem. Již v dnešní době některé vlády dokonce hackery využívají pro své politické zájmy. Například Čínská lidová republika podle zprávy amerického kongresu dlouhodobě útočí na americké instituce a obchodní firmy. Specializovaný útvar čínské armády zaměstnává tisíce lidí, jejich cílem je získávat v zahraničí cenná data.

Česká republika a kyber útoky

Česká republika čelilo dosud největší vlně útoků hackerů v březnu 2013. Takzvané útoky typu DDoS (Distributed Denial of Service – česky odmítnutí služby)¹⁶⁵ se zaměřily na zpravodajské servery, internetové stránky bank, operátorů a dalších institucí. Vojenské zpravodajství zaznamenalo zvýšenou snahu o průnik do systémů ministerstva obrany a Armády České republiky už v roce 2012. Bezpečnostní systémy budou muset zajistit komplexní bezpečnost, kombinovat v sobě sofistikované bezpečnostní technologie, analytické nástroje a to včetně metodologie řešení incidentů, organizační a personální pravidla práce s citlivými informacemi i fyzickou ochranu objektů.¹⁶⁶

„Česká republika se aktivně podílí a bude i v budoucnu podílet na rozvoji opatření proti kybernetickým hrozbám v rámci mezinárodních organizací, zejména Evropské unie a Severoatlantické aliance. Podporuje posílení mezinárodní soudní a policejní spolupráce s cílem dopadení pachatelů kybernetických útoků. V souvislosti s hrozbou kybernetických útoků patří k prioritám vlády zajištění bezpečnosti a ochrany informačních a komunikačních systémů zapojených do kritické infrastruktury České republiky pomocí vládního koordinačního místa pro okamžitou reakci na počítačové incidenty (Computer Security Incident Response Team“.¹⁶⁷

Využití kyberprostoru pro „výcvik teroristů“

Kvůli obtížím s výcvikem a vzděláváním nových rekrutů, které nastaly v souvislosti s likvidací mnoha výcvikových táborů **al-Ká'idy** po 11. září 2001, začali islámští teroristé v kyberprostoru budovat impozantní „virtuální posluchárnu“,¹⁶⁸ které se stala pro džihádisty téměř nevyčerpatelnou zásobárnou poznatků. Množství a přístupnost informací na internetu vytvořily situaci, kdy prakticky každý zájemce o **aktivní účast v teroristickém hnutí je schopen absolvovat tzv. sebevýcvik k provádění teroristických aktivit, včetně sebevražedných útoků.**¹⁶⁹

INTERNET: „Zákon o kybernetické bezpečnosti byl nutností, ke kybernetickým útokům bude docházet stále častěji“, ICT Security.cz, 29. I. 2014.

¹⁶⁵ PROCHÁZKA, Jakub. Proč nehacknout Česko? Profit. 10. III. 2014, s. 18.

¹⁶⁶ ŠPIDLA, Aleš. Co přináší zákon o kybernetické bezpečnosti? Security World, 7. III. 2014, s. 36.

¹⁶⁷ Bezpečnostní strategie České republiky 2011. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Praha 2011. ISBN 978-80-7441-005-5. <https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/archiv/bezpecnostni_strategie_cr/index.html>.

¹⁶⁸ SHODNÝ, Jiří. Virtuální univerzita džihádu: výcvik a vzdělávání islámských teroristů v kyberprostoru. Vojenské rozhledy. 2009, č. 1, ISSN 1210-3292, s. 115.

¹⁶⁹ MAREŠ, Miroslav. Islamismus jako bezpečnostní hrozba pro Českou republiku. Vojenské rozhledy. 2011, č. 4, ISSN 1210-3292, s. 118 – 125.

Potřebné informace pro tento výcvik jsou soustředěny do různých příruček, manuálů a publikací, které se umísťují na zabezpečené islamistické webové stránky a diskusní skupiny či se členům teroristických sítí rozesílají prostřednictvím utajených distribučních e-mailových seznamů. Obsah těchto materiálů je velmi rozmanitý, od založení teroristické buňky, přes zásady bezpečné komunikace, získávání zbraní, návody k výrobě výbušnin a operační postupy až po způsoby obcházení úřadů a zákonů západních zemí.

Internet slouží i jako digitální knihovna pro kybernetické útoky teroristů. Islamističtí hackeři provozují webové stránky, na nichž publikují elektronické magazíny, věnující se problematice hackingu. Návštěvníky stránek například informují o zranitelnosti a slabých místech oblíbených programů, včetně operačních systémů, nabízejí ke stažení softwarové balíčky pro psaní počítačových virů, umožňující proniknutí do počítačových sítí, případně jejich poškození.

To, že **kybernetická válka má prioritu**,¹⁷⁰ dokazuje i armáda Spojených států, která ohlásila snižování počtů osob i techniky u všech druhů vojsk mimo odborníků na kybernetickou válku, **kde ze současných 70 000 odborníků na informační technologie naroste počet o několik tisíc kyber bojovníků**,¹⁷¹ a představitelé Severoatlantické aliance se rozhodli rozšířit možnost uplatnění článku 5 Severoatlantické smlouvy na útoky v kybernetickém prostoru.

Kyber útok na Estonskou republiku

Kyberútok zažilo například před sedmi lety Estonsko. Když se představitelé Estonska rozhodli v Tallinu odstranit pomníky sovětských vojáků padlých při osvobození Estonska ve druhé světové válce, stalo se na tři týdny terčem kyber útoků, což ochromilo síť, na kterou je závislá značná část administrativy a ekonomiky. Estonsko žádalo jménem svého prezidenta Severoatlantickou alianci o uplatnění článku 5 Severoatlantické smlouvy o vojenskou alianční pomoc. Argumentem bylo, že blokáda kybernetického prostoru je srovnatelná s blokádou námořní, a ta je podle mezinárodního práva považována za použití síly podle článku 2 Charty Organizace spojených národů.¹⁷² Estonsko v roce 2007 odhadlo ztráty na ekonomice na 2 % HDP.¹⁷³

Estonsko do budoucna v rámci Unie povede několik programů ochrany kyberprostoru. Jeho ministr obrany Urmas Reinsalu k tomu na evropském prosincovém summitu dodal: *„Evropská unie musí být důvěryhodná při poskytování zabezpečení a schopná rychle reagovat na krize“*.¹⁷⁴

---

¹⁷⁰ BALABÁN, Miloš. Jaká obrana? 12. III. 2014, s. 6.

¹⁷¹ ZRNO, Matyáš. Spojené státy americké. Strategie pro mírovou dobu, Neviditelný pes, rubrika Zahraničí, 4. III. 2013.

¹⁷² SCHMIDT, Nikola. Kybernetické útoky na kritickou infrastrukturu a role standardizace v její ochraně, 112. 14. III. 2014, s. 28.

¹⁷³ PETRÁČEK, Zbyněk. Neviditelná válka, Lidové noviny, 6. III. 2014, s. 12.

¹⁷⁴ PRIKNEROVÁ, Lucie: Evropské rady: restart evropské obrany?, Euroskop.cz, 16. XII. 2013.

Své zkušenosti s aktivitami hackerů on-line světě má i Gruzie z roku 2008, kdy během posledních týdnů před ozbrojeným rusko-gruzínským konfliktem servery hostící gruzínskou vládu, média, komunikace a dopravu byly pravidelně ochromeny masivním přívalem dat.

Hrozba narušení dodávek elektrického proudu

Negativní důsledky zásobování elektřinou (obecně nazývané „blackout“) patří a v budoucnu bude patřit mezi nejreálněji hrozící katastrofy, které mohou Česko postihnout, a které můžou výrazně zasáhnout do fungování státu a do činnosti ozbrojených sil. Zkušenosti s rozsáhlými výpadky elektřiny má z posledních let Evropa i Severní Amerika, blízko velkým problémům byla v červnu 2013 i Praha, když vybuchla rozvodna na Jižním Městě a do tmy se na desítky minut ponořila polovina metropole, samozřejmě i s vojenskými zařízeními.¹⁷⁵

Blackout může přijít kdykoliv a jeho hrozba je více než reálná. **V případě blackoutu nefungují elektrické spotřebiče a přístroje, ekonomika hlásí miliardové ztráty, množí se kriminalita, ohrožena je letecká doprava a vzdušná obrana státu. Situace může trvat několik hodin i dní. Náběh celého systému je totiž nesmírně složitý. Samotné elektrárny potřebují ke svému provozu elektřinu a zároveň je nutné udržovat neustále rovnováhu mezi výrobou a spotřebou. Jednotlivé části přenosové soustavy se proto zapínají postupně a i přes opatrnost energetiků je vše doprovázeno častými výpadky.**¹⁷⁶

Ochrana průmyslové infrastruktury (jaderné elektrárny)

Každá jaderná elektrárna znamená obrovskou koncentraci kapitálu i rizika. Soustředovat na méně než jednom kilometru čtverečním investici o rozsahu téměř jednorozhodného státního rozpočtu státu je bezpečnostním rizikem. Možné důsledky soustředěného bezpečnostního rizika ukazují, jak se v moderním světě fakticky proměňuje tradiční pojetí obrany státu a jak těsně souvisí s energetikou. Obranu už dávno nepředstavují jen tanky nebo letecké síly, protože v moderním konfliktu by nebyly schopné vzdorovat nečekanému napadení slabých míst infrastruktury státu. Tu kromě pátečních dopravních linií představuje především energetika. Její soustava by měla být diverzifikovaná, odolná, obtížně zranitelná a síťově operativně nahraditelná, protože na ní závisí základní funkce státu i společnosti.

Ani málo pravděpodobné události nelze zcela vyloučit. Riziko útoku, ať už konvenčními silami nebo **pravděpodobně jako solitérní akce nelze v současném i budoucím světě opominout.**¹⁷⁷ V úplném bezpečí není žádné místo v žádné zemi. Některé typy ohrožení ani nebylo možné ještě před dvaceti lety domýšlet. Jaderná elektrárna je jistě dobře chráněná ze stran, ale efektivně, tedy stoprocentně ji chránit proti útoku shora je naprosto nemožné.

¹⁷⁵ MĚŘIČKA, Aleš. Praha si zkusí obří výpadek elektřiny, Hospodářské noviny, 22. I. 2014, s. 5.

¹⁷⁶ Hrozba blackoutu straší Evropu. Hospodářské noviny, 10. XII. 2013. <<https://archiv.ihned.cz/c1-61424180-hrozba-blackoutu-strasi-evropu>>.

Praha si vyzkouší blackout, zapojí se i armáda. e15, 19. II. 2014.

<<http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/praha-si-vyzkouši-blackout-zapoji-se-i-armada-1062072>>.

¹⁷⁷ RAŠEK, Antonín. Bezpečnostní předpoklady a hrozby (ekonomická, religiální a kybernetická bezpečnostní rizika). Vojenské rozhledy. 2011, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 50 – 51. <<http://vojenskerohledy.cz/kategorie/bezpecnostni-predpoklady-a-hrozby?highlight=WyJhbGlhbmNliiwieimEiLCJhbGlhbmNliIHphllo=>>>.

Dvě věže Světového obchodního centra v New Yorku byly vůči nárazu letadla také odolné, alespoň pokud jde o možnost zřícení. Ovšem jen do okamžiku, než náraz opravdu nastal.

Riziko je u jaderných elektráren prostě příliš vysoké a případné bezpečnostní či provozní selhání může mít pro fungování republiky devastální následky. Ty by dalece přesahovaly elektrárnu samotnou, proto jsou jaderné elektrárny komerčně nepojistitelné. Ochrana jaderných elektráren je pro vládu i ozbrojené síly do budoucna obrovská výzva. Pokud by totiž havárie elektrárny postihla, nepojistitelnost znamená, že případné škody nebude mít kdo hradit.¹⁷⁸

Kosmické války

„Kosmický prostor přidal válce čtvrtý rozměr“,¹⁷⁹ a to ovlivnilo a i nadále ovlivní celkové zaměření budoucího konfliktu. I když zatím Vesmír a nebeská tělesa řadíme do mezinárodních neobydlených prostorů, mezi které patří i třeba například Antarktida. Z mezinárodně právního pohledu a výkonu státní moci patří mezi hlavní znaky mezinárodních prostorů zákaz jejich přivlastňování. Není však jisté, zdali tento status zůstane v budoucnu zachován.

Kosmický prostor poskytuje navigační systém s udivující přesností a v reálném čase, jehož dopad se projevuje na výkonu každého vojáka v boji, stejně jako střel, tanků, letadel nebo lodí či ponorek. **Výrazně zkracuje čas mezi zjištěním důležitých cílů a jejich zničením, dává možnost ke včasnému nasazení sil a prostředků.**¹⁸⁰ Družice identifikují cíle, pozemním jednotkám identifikují detailní zobrazení cíle i škod způsobených palbou.

Kosmický prostor bude hrát rozhodující roli v celém spektru budoucích operací. V budoucnu, jak se bude stále seškrátávat vojenský rozpočet a stavy pozemních sil se budou snižovat a redukovat, se bude velení armády stále více a více spoléhat na kosmický prostor (planetu měsíc nevyjímaje). Časem se stanou kosmické operace součástí velitelství vzdušných sil (samozřejmě na strategické úrovni, ne u nás v Praze, ale **účast tuzemských vojáků či vědců na projektu či velení není nemožná**).¹⁸¹

---

¹⁷⁸ POSPÍCHAL, Petr. Tři věci, které nová vláda nesmí dopustit. Deník referendum, 6. II. 2014.

<<http://denikreferendum.cz/clanek/17376-tri-veci-ktere-nova-vlada-nesmi-dopustit>>.

¹⁷⁹ ŠILHAN, Vladimír. Současný stav a trendy bezpečnosti využívání kosmického prostoru. Vojenské rozhledy. 2012, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 132 – 146.

¹⁸⁰ EICHLER, Jan. Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Ministerstvo obrany České republiky; AVIS, Praha 2006, s. 202.

¹⁸¹ ŠILHAN, Vladimír. Stav a trendy zajišťování bezpečnosti kosmického prostoru. Středisko bezpečnostní politiky University Karlovy. Working paper, 2011, č. 7.

SUMARIZACE DOSAVADNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Charakter budoucího bezpečnostního prostředí bude vyžadovat komplexní přístup mezinárodního společenství při řešení krizových situací a koordinované využívání všech dostupných nástrojů, včetně vojenské síly. Hrozby a rizika se mohou za určitých podmínek stát příčinou široké škály krizových stavů ve světě, tak i na území České republiky se závažnými politickými, ekonomickými a sociálními důsledky nejen pro občany České republiky, ale i občany našich sousedů a spojenců.

Vojenská síla zůstane důležitým faktorem a bude mnohdy nezbytná při řešení krizových situací; vzroste význam i ostatních, civilních aktérů při zajišťování bezpečnosti a řešení krizových situací a spolu s tím bude vzrůstat důležitost vzájemné spolupráce.

Prevence hrozeb, včasné odhalování rizikových symptomů, jejich účinná eliminace případně rychlé odstraňování vzniklých následků bude vyžadovat i v budoucnosti existenci bezpečnostních nástrojů, mezi které budou patřit i ozbrojené síly. Ozbrojené síly si tak musí udržet relevantní schopnosti k eliminaci negativních projevů bezpečnostního prostředí na Českou republiku jak v krátkodobém, tak i v dlouhodobém časovém výhledu při využití všech příležitostí, které jim jeho vývoj nabídne.

Reálné vojenské hrozby pro bezpečnost České republiky aktuálně prakticky neexistují, členstvím v Severoatlantické alianci a Evropské unii se naše republika dostala do pozice, kdy své ozbrojené síly sice používá,¹⁸² ale nemá to žádný bezpečnostní důvod, jedná se spíše o běžné politické a ekonomické zájmy. Tato situace se však může v budoucnu změnit ne na klasickou vojenskou agresi vůči České republice, ale může reálně dojít k napadení spojeneckého státu. Armáda svou velikostí nebude mít ambici celoplošného nasazení po celé zemi, ale oproti minulým letem bude schopna dílčího razantního úderu v rámci nasazení v koalici.

Vojenské operace budou v budoucnu probíhat stále více za složitějších situací, kdy na vojenské či bezpečnostní síly bude cílit politický tlak i tlak široké veřejnosti na rychlé dosažení úspěchu s minimálními ztrátami (**Zero-death Syndrom**) a bez vedlejších škod. Spojené státy americké i Severoatlantická aliance jsou schopni operace velmi dobře naplánovat, pak své záměry uskutečnit, rozhodující význam však budou mít i budoucnu předpoklady politického charakteru. **Jejich nedodržení můžou mít především na vývoj politické situace po skončení bojů.**

---

¹⁸² ZAHRADIL, Jan. NATO nám ještě bude dobré. Lidové noviny, 12. III. 2014, s. 11.

Na významu bude získávat schopnost vést operace společensky únosným a akceptovatelným způsobem a s přijatelným řešením. Zástupci nejrůznějších společenských a zájmových skupin budou aktivně řešit ekonomické, sociální, technologické a ekologické problémy spojené s vojenskou akcí. Pozitivní vnímání vojenské intervence doma, v zahraničí a **zejména v operačním prostoru se stane jednou z rozhodujících podmínek (vojenský termín „těžiště“) pro úspěch operace.**¹⁸³

Budoucí možný typ konfliktu, kterého by se mohla naše armáda účastnit, nám nastínila válka v Zálivu. Jelikož probíhala on-line prostřednictvím CNN přenosu (což bude určitě i v budoucnosti), diváci u televizních přijímačů na celém světě měli možnost shlédnout průběh konfliktu v celé jeho šíři. Samozřejmě, vojenské a politické autority Armády Spojených států amerických přísně posuzovaly, které reportéry či vojenské analytiky a které záběry propustí do éteru, neboť reportáž v reálném čase byla zároveň i součástí vedené psychologické války, kdy působil negativně na nepřítele, a pozitivně na obyvatele Spojených států amerických a Evropy.

Přímý přenos z místa bitvy bude znamenat, že se bude přehodnocovat a měnit strategie války a vlastní dynamika boje. V televizi vidí veřejnost letadla, tanky, letadlové lodě, nevidí však neviditelný a nehmotný tok informací, dat a poznatků, které jsou a které budou nezbytné i pro ty nejobyčejnější vojenské činnosti. Válka v Zálivu byla válkou, kde **„několik dekagramů silikonu v počítači mělo větší dopad a účinek než tuna uranu“**.¹⁸⁴ Jednoho dne se může stát, že více vojáků bude mít u sebe počítač než zbraň. Na druhé straně se říká, že **„zbraně jsou natolik inteligentní, nakolik jsou inteligentní lidé, kteří je používají“**,¹⁸⁵ neboli kritický faktor, který vede a povede k úspěšnému užívání nových moderních technologií, spočívá v lidském elementu. To znamená, že se bude zvyšovat úroveň vzdělání (jazykovou nevyjímaje) u všech hodnostních sborů.

Mění se i charakteristika působení ozbrojených sil. Zatímco ve 20. letech bylo možné ozbrojené síly charakterizovat jak statické, reaktivní, regionální, početné, působící ve směru oslabení a vyčerpání protivníka a podporované logisticky z pevných zásobovacích míst, pro nově transformované síly bude charakteristická agilita, proaktivnost, globální působení, dynamická manévrovací pohyblivost, přesnost a logistická podpora založená na integrované distribuci.

---

¹⁸³ GALATÍK, Vlastimil. Principy obrany České republiky České republiky „2030“. Univerzita obrany – Ústav strategických studií. Brno 2008, s. 40.

¹⁸⁴ TOFFLER, Alvin, TOFFLEROVÁ, Heidi: Válka a antiválka, Argo. Praha 2002. ISBN 80–86569–16–0, s. 82.

¹⁸⁵ TOFFLER, Alvin, TOFFLEROVÁ, Heidi: Válka a antiválka, Argo. Praha 2002. ISBN 80–86569–16–0, s. 88.

Vzroste význam nového typu operací, které mají zajistit lidskou bezpečnost, tzv. „**humanitární intervenci**“.¹⁸⁶ **Evropská bezpečnostní strategie**¹⁸⁷ zdůrazňuje, že v oblastech, kde došlo ke kolapsu státní moci a regionálním konfliktům, „**může být k nastolení pořádku vyžadováno použití vojenských nástrojů**“, nicméně vedle toho bude zapotřebí současně i humanitární pomoc podpořená účinnou prací policie a která bude řízena politickými a ekonomickými nástroji. Evropská unie má pro výše uvedené operace výraz „**State Building**“, neboli „budování státu“, či „**Nation-Building**“, budování národa.¹⁸⁸

DÍLČÍ ZÁVĚR

Schopnosti ozbrojených sil budou i nadále vyjadřovat jejich kvalitu i použitelnost. Budou efektivně eliminovat bezpečnostní hrozby a rizika v budoucích krizových situacích a válečných konfliktech při kolektivní i individuální obraně. Budoucí konflikty mohou být válkou informatiky, válkou v kosmu prostřednictvím elektroniky, robotizace a umělé inteligence. Použití ozbrojených sil je však jako poslední možnost, jak dosáhnout míru. Dosáhnout vítězství bez krveprolití lze politickými, diplomatickými i ekonomickými cestami. Silový nátlak nemusí být vylučován, avšak zpočátku ho má být používáno nepřímým, například jako demonstrace síly nebo informačně-psychologickým působením, které by měla protivníka přimět k tomu, aby nevolil ozbrojený boj a kapituloval bez vedení bojové činnosti. Výzkumná otázka zněla:

Bude Česká republika i nadále rovnocenným partnerem Evropské unie a Severoatlantické aliance v otázkách bezpečnosti?

*„Armáda České republiky se v žádném případě nemůže srovnávat s ústřední mocností Aliance, která jí poskytuje bezpečnostní záruky a ani se nemůže srovnávat s těmi státy Aliance, které stojí hned za Spojenými státy (Spojené království, Francie, nebo Německo)“.*¹⁸⁹ Nemůže si tedy ani činit ambice asistovat mocnostem při uskutečňování spojeneckých operací. Ozbrojené síly nedisponují bojovým potenciálem ani logistickým zabezpečením, který by výrazně ovlivnil schopnosti jednotek Severoatlantické aliance nebo Evropské unie. Na druhé straně, armáda i přes stálá finanční provizoria, které ji stíhají posledních několik let, je stále schopná své některé elitní jednotky nabídnout Alianci. **Svou profesionalitu dokázaly**

---

¹⁸⁶ KRÁSNÝ, Antonín. Zamyšlení nad bezpečnostním vývojem ve vztahu k České republice. Vojenské rozhledy. 2005, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 17.

GALATÍK, Vlastimil. Principy obrany České republiky České republiky „2030“. Univerzita obrany – Ústav strategických studií. Brno 2008, s. 65.

¹⁸⁷ EICHLER, Jan. Formování bezpečnostní kultury Evropské unie. Vojenské rozhledy. 2011, č. 4. ISSN 1210–3292, s. 22 – 33.

Aktuálně: Bezpečná Evropa v lepším světě – Evropská bezpečnostní strategie, 2003; Zpráva o provádění evropské bezpečnostní strategie – Zajišťování bezpečnosti v měnícím se světě, 2008; Strategická koncepce obrany a bezpečnosti členů Organizace Severoatlantické smlouvy – Aktivní spolupráce, moderní obrana, 2010; Vojenská strategie České republiky, 2008; Bezpečnostní strategie České republiky, 2011.

¹⁸⁸ GRANT, Charles. Preparing for the Multipolar World: European Foreign and Security Policy in 2020, Centre for European Reform, London, 12/2007, ISBN 978 1 901229 78 3, s. 16 – 18.

¹⁸⁹ EICHLER, Jan. Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Ministerstvo obrany České republiky; AVIS, Praha 2006, s. 293.

naše jednotky úspěšně v operacích v Afghánistánu, Mali či Pobaltí¹⁹⁰ či na Sinaji. Sice nejsme do počtu rovnocenným partnerem, ale do kvality jednotek za nimi určitě nezaostáváme¹⁹¹ a země je Evropské unii i Severoatlantické alianci v otázkách bezpečnosti rovnocenným partnerem.

Jednou z možností, jak nahradit kvantitu kvalitou, a zůstat technologicky alespoň na určité výši a neničit se po ekonomické stránce, je zapojit se do nadnárodních vyzbrojovacích programů, například třeba v rámci Visegrádské čtyřky.¹⁹²

Co bude asi prioritou, bude společná výstavba flotily dálkových dopravních letadel, které naši armádě i Evropské unii chybí, a které budou v budoucnu nezbytně nutná. V současné době se využívá pro strategickou dopravu služeb rusko-ukrajinských společností (SALIS – Strategic Airlift Interim Solution), což je ale pro náš stát bezpečnostní riziko. Když pomíneme konflikt mezi Ukrajinou a Ruskou federací, který by mohl mít na fungování společnosti vliv, musíme mít na zřeteli, že uvedená společnost přepravuje i **naše speciální jednotky s technikou**, která podléhá utajení, i disponuje se jmény příslušníků prostějovských speciálních jednotek, které s technikou přepravuje, což může být zneužito, či spíše využito zpravodajskou komunitou Ruské federace. A pronájem od firem ze Spojených států amerických vyjde mnohonásobně draž, než pronájem od společností z Ruské federace.

Budou ozbrojené síly České republiky schopny plně se přizpůsobit novým hrozbám?

Reálně lze předpokládat, že operační schopnosti ozbrojených sil České republiky nebudou v budoucnu zásadně odlišné od schopností současných, ale zcela zásadně vzrostou požadavky na jejich kvalitu. Politická reprezentace bude muset koncepci naší armády vyprofilovat – bude zamýšlena pro čistě teritoriální obranu, nebo jako expediční bojová síla, popřípadě bude jejím posláním účast v mírových misích? **Vzhledem ke vzrůstajícím požadavkům na zasazení především v expedičních operacích, zejména mírového charakteru, objektivně vzroste význam schopnosti civilně – vojenské spolupráce (Civil-Military Co-operation, CIMIC)¹⁹³** a požadavky na schopnosti strategického a operačního manévru. Ve vztahu k možnému rozsahu účasti (velikosti kontingentu) bude hrát značnou roli otázka výzbroje a kvality jednotlivce a malé jednotky, speciálních, popřípadě specializovaných sil.

Schopnosti sil budou univerzálnějšími pro případné plnění úkolů při asistenčních

---

¹⁹⁰ MATOUŠ, Miroslav, VESECKÝ, Stanislav. Air Policing v Pobaltských zemích, Ochrana & Bezpečnost, 2012, č. 2, ISSN 1805–5656. <http://ochab.ezin.cz/O-a-B_2013_B/2013_B_08_matous-vesecky.pdf>.

¹⁹¹ STRATILÍK, Ondřej. Nebyli jsme horší. Byli jsme prostě jiní. Lidové noviny, 12. III. 2014, s. 4.

¹⁹² ŠILHAN, Vladimír. Úloha a stav vývoje koncepcí a experimentování při transformaci NATO. Vojenské rozhledy. 2004, č. 3, ISSN 1210–3292, s. 75. <http://www.vojenskerozhledy.cz/images/archiv_voj_rozhl/clanky/2004/Rozhledy2004-3/rozhledy2004-3_Uloha_a_stav_vyvoje_koncepci.pdf>.

Ministři obrany Visegrádské čtyřky podepsali vizi dlouhodobé spolupráce. Ministerstvo obrany České republiky, 15. III. 2014. <<http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/ministri-obrany-visegradske-ctyrky-podepsali-vizi-dlouhodobé-spoluprace-95346/>>.

¹⁹³ ZONA, Pavel. Současná situace a možná budoucnost CIMIC v Armádě České republiky. Vojenské rozhledy. 2004, č. 4, ISSN 1210–3292, s. 71.

a humanitárních operacích a to jak na území státu (doplnění nebo náhrada některých prvků kritické infrastruktury státu při jejich nedostatku či vyřazení), tak i mimo něj (ochrana objektů v zahraničí či evakuace občanů mimo krizové oblasti).

Vedení budoucích válek a možných konfliktů bude patřit k významným celospolečenským a vojenským problémům, které budou vyžadovat stále větší pozornost. Charakteristika vývoje světových událostí jsou jeho dynamika, integrace, globalizace, nerovnoměrnost a neschopnost světa naplnit základní funkce zajišťující základní podmínky pro život. To vše značí, že současný život v míru nemusí být věčný.

Vojenství 21. století bude i nadále součástí společenských znalostí, dovedností, vědy a kultury. Neexistuje izolovaně mimo toto prostředí a zachovává si Clausewitzovo „**technologické pořadí**“,¹⁹⁴ tzn., že válka je pokračováním politiky jinými prostředky a je prostředkem pro dosažení politického cíle. Vzhledem ke změnám ve světě, k všestrannému rozvoji znalostí a vojenství je předpokládáno, že na to budou reagovat i ozbrojené síly. I když stále platí, že prvotním úkolem je vždy ne válku vyhrát, ale válce zabránit.

Vstupem České republiky do Severoatlantické aliance a Evropské unie se nám otevřel prostor aktivně se podílet na procesu výstavby bezpečnosti 21. století. Naší účastí na mírových misích se ukázalo, že jsme skutečně kvalitně se podílet na stabilitě světového míru, a že naše armáda je plně schopna přizpůsobit se i novým budoucím hrozbám. Nasazené české jednotky mají v místech plnění úkolů věhlas a mezi místními jsou značně oblíbené pro svou profesionalitu i přístup k místnímu obyvatelstvu. Je to snad dáno specifikou tuzemské mentality vžit se do pocitů cizích národů a dokázat si je naklonit.

Současný stav, v jakém se ozbrojené síly nacházejí, je takový, že už nemáme „starou“ armádu, ale stále ta „nová“ ještě není vybudována. Pro výstavbu armády je rozhodující dokončení reformy ozbrojených sil, ta se však stále potýká s vážnými, především politickými a na to navazujícími finančními problémy, kdy neustále „pseudoreformy“ a škrty zpomalují řadu již rozběhnutých projektů. Do značné míry tento proces souvisí se stále nerealizovanou reformou veřejných financí. Politici se jí bojí, a proto ji odsouvají. Spíše se v tomto boji bojí o své volební preference a poslanecké mandáty.

Hypotéza č. 1: Významnou roli ve sledované oblasti sehrává financování. Dnešní doba, označitelná jako „**Treasury led Security**“, je té povahy, že změna míry financování ozbrojených sil té které země se velmi rychle projeví na jejich fungování:

*„... armáda není dopravní stavbou, kterou je v dobách hospodářských obtíží možné zakonzervovat na pozdější dobu. Armáda je živý organismus, který má smysl, jen pokud je na vysoké technologické a profesionální úrovni doby. Stejně tak se armáda nemůže obejít bez elementární profesionální i sociální jistoty vojáků...“*¹⁹⁵

¹⁹⁴ KRÁSNÝ, Antonín: Zamyšlení nad bezpečnostním vývojem ve vztahu k České republice. Vojenské rozhledy. 2005, č. 2, ISSN 1210–3292, s. 13.

¹⁹⁵ KLAUS, Václav. Vystoupení prezidenta republiky na Velitelském shromáždění 2011. Ministerstvo obrany České republiky, Praha, Velký sál, 2. XI. 2011. <<http://www.klaus.cz/clanky/2957>>

Bílá kniha o obraně upozorňuje: „Škrty v rozpočtu Ministerstva obrany sice přinášejí okamžité úspory pro státní rozpočet, ale násobně se promítají do prohlubování dlouhodobého investičního deficitu. Důsledkem je reálné ohrožení schopností naplnit současné politicko-vojenské ambice a zajistit obranu země“.¹⁹⁶

Celospolečenský dopad takového přístupu je značně negativní, protože v důsledku útlumu investičních programů vedou rozpočtové škrty k zastarávání technické vybavenosti Armády České republiky a ke ztrátě jejich plánovaných schopností. Vojenské výdaje na zabezpečení veřejného statku obrana mají přímý efekt, čímž je cílená úroveň obranyschopnosti země, ale je v nepřímě úměře k uspokojování sociálních potřeb obyvatelstva. Naopak snižování vojenských výdajů vede k vyšší možnosti uspokojování veřejných potřeb.

Snižování rozpočtu na armádu má vliv na výzbroj i personál. Armáda České republiky permanentně škrtá, propouští, snižuje platy i „degraduje“ praporčíky na rotmistry či poddůstojníky, a to vše se projevuje na jejím fungování a na přístupu vojska k plnění svých funkčních povinností. Vojákům se nedostává výstrojních součástek, výstrojní sklady zejí prázdnotou, vše si musí kupovat za své, ovšem výstrojní poukázky na nákup polních uniforem v hodnotě cca 10.000 Kč za rok jim armáda neproplatí, tudíž jim propadají. V minulých letech proběhlo plošné 10 % snížení tarifních platů a 15 % zdanění příplatků na bydlení, což způsobilo, že se reálný plat vojáka vrátil na úroveň roku 2007, chybí tedy jakýkoliv motivační faktor zejména u nižších hodnot. Z důvodu zredukovaných počtů na jednotkách jsou zbylí jedinci nadlimitně zatěžováni (výcvik, celodenní služby), což vede k nehodám z nepozornosti a únavy.

Kvůli snižování rozpočtu na údržbu techniky vše plynule zastarává, což může způsobit při provozu nehodu, z nedostatku finančního limitu střeliva se pravidelně nestřílí, což znamená sníženou schopnost ovládat přidělené zbraně a opět to může vyústit v mimořádnou událost. Zde by bylo vhodné zmínit Francouzskou armádu při operaci v Libyi během občanské války, kdy francouzskému letectvu z důvodu úsporných opatření ve francouzské armádě došla munice, takže muselo opět pomoci a zasáhnout americké letectvo.

Hypotéza č. 2: Ve srovnání s dalšími členy Severoatlantické aliance se Česká republika nachází v pomyslném „středu pole“ (co se týče investic do obrany, sil a prostředků v poměru k počtu obyvatel, zapojení do zahraničních misí atd.). Tento stav se může ale velmi záhy změnit k horšímu a země se posune mezi tzv. „Freeriders“, tedy konzumenty bezpečnosti, existující na úkor aktivnějších aliančních partnerů:

Vstup Česka do Severoatlantické aliance přivedl v roce 1999 většinu českých politiků k přesvědčení, že výdaje na obranu lze bez omezení a trestu škrtnat, protože Aliance a Evropská unie nás vždy ochrání. Z původního slibu České republiky 2 % HDP na obranu zbylo pouhé procento a Česká republika **nemá daleko k „černému pasažéru“ v Alianci**. Pomalu se tak blížíme ke Slovensku či Maďarsku, které jím už dávno je, a vzdalujeme se Polsku („...protože zvláště od černého pasažéra bych neočekával kritiku kvality jízdy. Jestliže

---

¹⁹⁶ OCHRANA, František. Finanční krize, její dopady na státní rozpočet a východiska tvorby protikrizové strategie rezortu Ministerstva obrany. Vojenské rozhledy. 2012, č. 1, ISSN 1210–3292, s. 95.

Česká republika vydává 1 % na bezpečnost, tak si myslím, že nemůže očekávat jaksi prvotřídní ochranu. Nejvíce znepokojené země jsou samozřejmě Polsko a baltické země, které berou svoji bezpečnost poněkud zodpovědněji než Česká republika“),¹⁹⁷ které jako jedna z mála zemí své výdaje na obranu nekrátí. V počtu vojáků vzhledem k počtu aktivních obyvatel se pak země ocitá už na samém aliančním dně.

Pokud bude vláda České republiky přesouvat finance z rozpočtu ozbrojených sil do sociální sféry, zabráníme tím sice sociálním bouřím i nevyrovnanému rozpočtu, ale podfinancovaná armáda, která žije již dnes na dluh, nebude schopna nejen dostát svým závazkům vůči Alianci, ale ani schopna bránit svoji zem.

„Tuzemští politici se sice rádi ohánějí bezpečnostními zárukami, které pro republiku vyplývají z členství země v Severoatlantické alianci, zároveň ji ale svými škrty na obranu vnutili roli černého pasažéra v Severoatlantické alianci“.¹⁹⁸ Již Otto von Bismarck řekl, že „obyčejný politik myslí na příští volby, kdežto státník myslí na příští generaci“.¹⁹⁹

V dnešní době jde většina armádních výdajů na nezbytný provoz, ale jen 10 % rozpočtu zbývá na investice.²⁰⁰ Zde může do budoucna vystát otázka, zdali Amerika či Severoatlantická aliance budou ochotni poskytovat pomoc státu, který na svou obranu rezignuje. Události z Ukrajiny nám ukazují, že i v našem okolí může vzniknout válečná krize, a upřímně řečeno, **dnešní Armáda České republiky není v tak dobré kondici, aby se sama ubránila.²⁰¹**

A mimochodem, Severoatlantická aliance funguje na principu „ubraň se především sám, a až když na to nebudeš mít síly, spojenci ti pomůžou“.

Hypotéza č. 3: V letošním roce (12. března 2014) si budou Češi, Poláci a Maďaři připomínat 15. výročí přijetí do Aliance a 10. let (1. května 2014) od přijetí do Evropské unie. Byl vstup České republiky do struktur Severoatlantické aliance a Evropské unie pozitivem, či negativem pro jeho budoucnost?

Členstvím v Severoatlantické alianci získaly středoevropské země nejlepší bezpečnostní záruky v jejich moderní historii, a právě aktuální vývoj na Ukrajině názorně ukazuje, jak se mapa bezpečnostních rizik může velmi rychle překreslit (a to Ukrajina neúspěšně žádala o přijetí do Aliance na jarním summitu v Bukurešti v roce 2008).

Dnešní situace na Ukrajině názorně ukazuje, jak se může suverénní země, která má zájem

---

¹⁹⁷ JONÁŠ, Ondřej. Rusko v izolaci?, Události, komentáře, ČT 24, 26. III. 2014 (22,00 hod.).

¹⁹⁸ ŠEDIVÝ, Jiří. Patnáct let v NATO nás změnilo v oportunisty. Aktuálně.cz, 12. III. 2014.
<<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/sedivy-patnact-let-v-nato-nas-zmenilo-v-oportunisty/r~2d621782a8fd11e3b6d8002590604f2e/>>.

¹⁹⁹ VISINGR, Lukáš. Obrana potřebuje činy, nikoli slova. Neviditelnypes.cz, 4. III. 2014.
<<http://neviditelnypes.lidovky.cz/novinari.aspx?idnov=3249>>.

²⁰⁰ ANÝŽ, Daniel. Jednoprocentní výročí. Hospodářské noviny, 13. III. 2014, s. 8.

²⁰¹ STROPNICKÝ, Martin. Rozkaz ministra obrany ke Dni přístupu České republiky k Severoatlantické smlouvě, Ministerstvo obrany České republiky, Praha, 12. III. 2014.

vstoupit do evropských a aliančních struktur, může stát kořistí okupantů, se kterými i my máme své zkušenosti. Na příkladu Ukrajiny lze vidět, že kdyby byla členem Unie i Aliance (jako například Lotyšsko, které má taky cca 35 % obyvatel ruské národnosti), Ruská federace by s intervencí muselo mnohem více váhat, zda napadnout členský stát Evropské unie a Severoatlantické aliance, **a tyto pozitivní skutečnosti vyváží i euroskeptiky a odpůrce Severoatlantické aliance kteří tvrdí, že vstupem do Unie a Aliance jsme ztratili vlastní svébytnost.**²⁰² Česká republika se přistoupením k Evropské unii a Severoatlantické smlouvě snad vzdala části svých práv, ale **rozhodně tím více získala, než ztratila.**²⁰³

---

²⁰² ZAHRADIL, Jan. NATO nám ještě bude dobré. Lidové noviny, 12. III. 2014, s. 11.

<http://neviditelnypes.lidovky.cz/svet-nato-nam-jeste-bude-dobre-d2h-p_zahranici.aspx?c=A140312_140640_p_zahranici_wag>.

²⁰³ JANOUŠEK, Petr: Krymská lekce aneb proč je důležité být v NATO. Mladá fronta Dnes, 10. III. 2014, s. 10.

ZÁVĚR

Ve studii se autor zabýval vizí ozbrojených sil České republiky v horizontu příštích 20 let. V souladu s pojetím studie zazněly hypotézy, které se snažil potvrdit, a cíle, které chtěl dosáhnout a splnit.

Co lze říci na úplný závěr? Výstavba ozbrojených sil a principy jejich fungování jsou záležitostí nejen úzké skupiny odborníků a vojenských teoretiků či politiků, ale všech obyvatel české republiky, kteří na ni přispívají ze svých daní a kteří ji i personálně zabezpečují a doplňují. Postupem času, v návaznosti i na vývoj na Ukrajině začátkem roku 2014 či záplav v roce 2013, obyvatelé České republiky projevují vyšší zájem o kvalitu a výstavbu ozbrojených sil České republiky, neboť pochopili, na rozdíl od našich politiků, že naše armáda hraje nezastupitelnou roli při obraně naší vlasti. Stále ale platí, že **za obranu je ze zákona odpovědná vláda, zásadní opatření jsou projednávána parlamentem a bezpečnostní radou státu, a Armáda je jen vykonavatelem politického zadání.**

Armáda bude zasahovat vždy, kdy a kde bude potřeba, ať po boku jednotek Aliance²⁰⁴ či Evropské unie nebo pod hlavičkou **Organizace spojených národů** v zahraničí, popřípadě v součinnosti s Integrovaným záchranným systémem či Policií České republiky na území České republiky. Ale příprava i nasazení (dané rozpočtem) jsou v rukou vládnoucí **politické garnitury (vojáci budou vždy tím, co z nich učiní politici)**, ať tuzemské či evropské.

Úkolem armády není jen za každou cenu bojovat nebo vyhledávat válku, ale spolupracovat se Severoatlantickou aliancí a Evropskou unií tak, aby už nikdy bojovat nebylo třeba.

*„Na druhou stranu naše armáda není v tak bídném stavu, jak leckteří tvrdí. Na naší armádě je tragická jen jedna věc, bohužel ta nejpodstatnější. Zoufalý nedostatek peněz. Samozřejmě, pak jsou tu korupční aféry, ale to je spíše věc politiků než vojáků... Ale jinak je naše armáda čestná a vážená instituce. Těší se vážnosti u obyvatelstva a má dobrou pověst. Ano je pravda, že by nebyla schopna samostatně ubránit naši zemi, ale to snad ani není třeba, když jsme v Severoatlantické alianci“.*²⁰⁵

Ozbrojené síly České republiky budou vždy připraveny naplnit slova vojenské přísahy, proto snad v čase budoucím v případě řešení nějaké vyhocené mezinárodní krize už nezazní slova, která vyřkl Winston Churchill v září v roce 1938: *„Mohli jste si vybrat mezi hanbou a válkou. Zvolili jste si hanbu a budete mít válku“.*

Na základě výše uvedených teorií lze konstatovat, že cíle studie byly splněny, a vyřčené hypotézy byly potvrzeny a naplněny.

²⁰⁴ Dokument: Aktivní angažovanost, moderní obrana: Strategická koncepce obrany a bezpečnosti členů Organizace Severoatlantické smlouvy přijatá hlavami států a vlád v Lisabonu, Severoatlantická aliance, 19. XI. 2010. Dostupný z: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68580.htm / red>.

²⁰⁵ PESZYŃSKI, Tomáš. Česko vs. Rusko: Gripen, armáda a základna, idnes.cz – blog, 26. III. 2014.

PŘÍLOHA: Vnímání vybraných hrozeb a rizik tuzemskou veřejností (%).²⁰⁶

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Napadení jiným státem / ČR vojensky ohrožena v budoucnosti	31,1	34,5	33,2	34,5	21,4	43,9	35,9	-	-	33,0	33,7	29,0	33,1	34,9	34,1	32,0
Mezinárodní terorismus / Útoky teroristů / Teroristické útoky	-	-	-	-	-	82,4	82,2	65,3	67,0	71,0	64,5	69,9	57,1	57,9	54,5	64,0
Útok biologickými zbraněmi (antrax apod.) / Použití biologických zbraní	-	-	-	-	-	80,5	80,3	60,4	-	59,0	48,7	-	41,6	43,8	35,9	44,0
Živelní pohromy	-	-	-	-	-	-	-	57,2	-	64,0	64,8	89,9	79,3	74,3	78,5	84,0
Napadení vzdušného prostoru	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33,0	34,5	32,2	38,0

PŘÍLOHA:Představa o úkolech ozbrojených sil podle tuzemské veřejnosti (%).²⁰⁷

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Obrana území / suverenity České republiky	91,5	94,0	93,9	94,2	93,4	87,4	85,9	84,3	85,2	84,7	79,2	84,1
Pomoc obyvatelstvu v případě přírodních a ekologických katastrof (povodně, úniky ropných látek ap.)	66,6	67,3	67,2	64,6	63,0	75,5	95,3	97,2	96,4	93,0	87,8	96,0
Boj proti terorismu	40,9	33,9	18,3	52,3	56,3	67,1	86,2	88,5	82,7	85,0	79,4	87,6
Mírové mise pod velením OSN / Účast v mírových misích v zahraničí	65,2	69,2	72,4	71,5	71,2	76,7	67,4	66,3	65,7	-	-	-
Bojové akce pod velením OSN / Účast na bojových operacích v zahraničí	66,5	72,2	70,9	73,7	73,4	79,9	49,7	60,8	55,4	-	-	-
Účast v misích v zahraničí (s mandátem OSN, NATO, EU)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	63,4	60,8	61,3

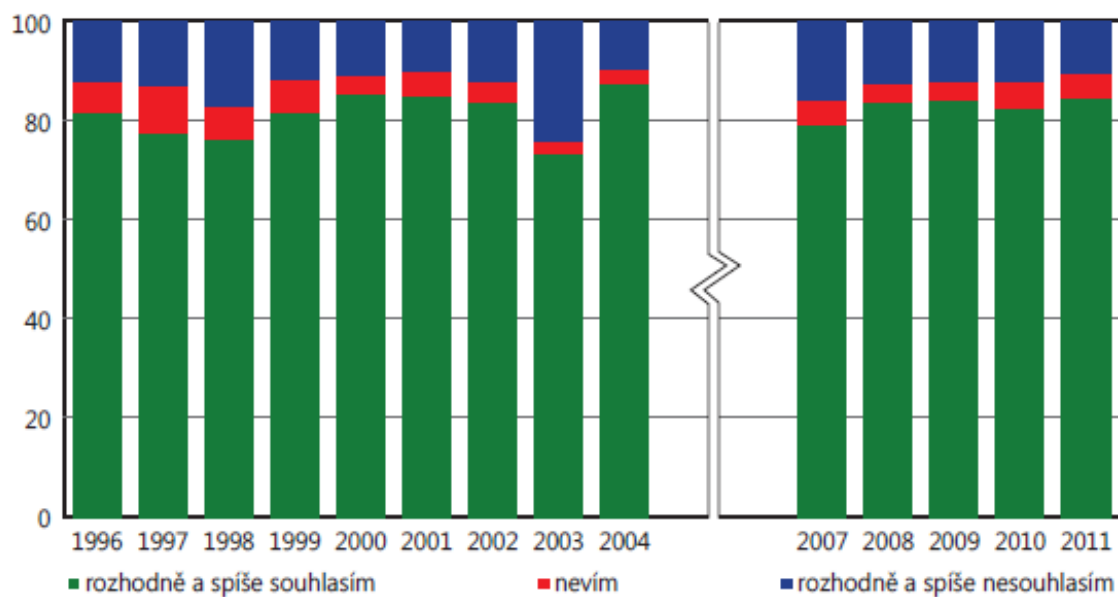
Pramen: MO, výzkum Armáda a společnost/veřejnost 1998–2003, 2006–2011

²⁰⁶ Armáda české republiky – Symbol demokracie a státní suverenity 1993 – 2012, Ministerstvo obrany České republiky – odbor komunikace a propagace. Praha 2013. ISBN 978–80-7278–614-5, s. 127.

²⁰⁷ Armáda české republiky – Symbol demokracie a státní suverenity 1993 – 2012, Ministerstvo obrany České republiky – odbor komunikace a propagace. Praha 2013. ISBN 978–80-7278–614-5, s. 128.

PŘÍLOHA:

Postoje tuzemské veřejnosti k obraně a nákladům na ni (%).²⁰⁸

²⁰⁸ Armáda české republiky – Symbol demokracie a státní suverenity 1993 – 2012, Ministerstvo obrany České republiky – odbor komunikace a propagace. Praha 2013. ISBN 978–80-7278–614-5, s. 130.

PŘÍLOHA:

Vývoj počtu personálu Ministerstva obrany v letech 1993 – 2012 (skutečné počty).²⁰⁹

Rok (počty k 1. lednu)	Generálové	Vyšší důstojníci	Nižší důstojníci	Praporčíci	Rotmistři / poddůstojníci	Mužstvo	Přípravný sbor / čekatelé ²	V dispozici	Vojáci z povolání	Vojáci v základní službě	Vojáci CELKEM	Občanští zaměstnanci	CELKEM
1993	49	27 267		10 625	108	-	-	-	38 049	68 630	106 679	25 286	131 965
1994	39	23 592		9 317	334	-	-	-	33 282	54 326	87 608	23 634	111 242
1995	30	21 199		8 488	696	-	-	-	30 413	43 178	73 591	27 726	101 317
1996	25	18 965		7 822	842	-	-	-	27 654	36 797	64 451	26 456	90 907
1997	21	17 323		7 725	1 271	-	-	-	26 340	32 174	58 514	27 060	85 574
1998	19	15 341		7 196	1 203	-	-	-	23 759	32 942	56 701	21 797	78 498
1999	23	14 671		7 122	1 150	-	-	-	22 966	33 281	56 247	21 481	77 728
2000	29	6 888	7 323	6 744	1 761	-	976	-	23 721	31 185	54 906	21 301	76 207
2001	28	5 700	7 556	6 607	2 093	-	1 200	-	23 184	24 955	48 139	21 157	69 296
2002	29	4 531	6 007	6 428	2 432	-	1 200	-	20 627	21 235	41 862	20 888	62 750
2003	25	4 153	5 528	6 489	3 219	-	1 507	328	21 249	19 783	41 032	22 675	63 707
2004	25	3 244	4 668	6 552	4 324	-	1 409	833	21 055	6 359	27 414	20 808	48 222
2005	32	2 865	4 157	6 339	6 879	-	1 281	592	22 145	-	22 145	17 288	39 433
2006	32	2 679	4 111	6 641	7 834	-	1 333	480	23 110	-	23 110	14 971	38 081
2007	32	2 674	4 162	6 834	8 977	-	949	601	24 229	-	24 229	13 358	37 587
2008	26	2 589	4 022	7 206	8 619	-	1 196	676	24 334	-	24 334	11 946	36 280
2009	25	2 464	3 795	7 363	8 486	-	1 341	629	24 103	-	24 103	10 575	34 678
2010	20	2 286	3 524	6 969	8 683	-	919	735	23 136	-	23 136	9 017	32 153
2011	22	2 258	3 255	6 082	7 637	1 118	937	952	22 261	-	22 261	8 303	30 564
2012	22	2 140	3 318	6 052	7 399	1 158	965	697	21 751	-	21 751	8 241	29 992

Vysvětlivky:

¹ Počty osob bez zakryté části Vojenského zpravodajství, avšak včetně placených i neplacených dispozic vojáků a vojáků z povolání.

² Sloupec Přípravný sbor / čekatelé zahrnuje počty čekatelů důstojníků, čekatelů praporčíků (2000–2010), čekatelů (2011–2012) a ostatních studentů vojenských škol ve služebním poměru.

Pramen: Bílá kniha o obraně, www.army.cz, Ročenka MO ČR 2011

²⁰⁹ Armáda České republiky – Symbol demokracie a státní suverenity 1993 – 2012, Ministerstvo obrany České republiky – odbor komunikace a propagace. Praha 2013. ISBN 978–80–7278–614–5, s. 154.